19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފ ކުރ ދައުލަތުގެ ބަ ޖެޓު ދިރ ސ ކުރ ކޮ މިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން
16 ނޮވެންބަރު 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮމިޓީކުރ ކޮޓަރި)10
ފެށުނު ގަޑި: 12:30

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން
ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުން މިއޮތީ، ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރީގެ ބޭފުޅުންނާ 2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރި ބަޖެޓާ
ގުޅޭގޮތުން ބައްދަލުކުރުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ސެކްރެޓޭރިއަޓަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން އެ ބޭފުޅުންނަށް
ދަންނަވާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ` ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް
އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މިއަދު ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވަޑައިގަންނަވަނީ، ފާޠިމަތު އަފްޝަން
ލަޠީފް، ޗްފީ އެގްޒެކްޓިވް އޮފިސަރ. އާދަމް ޝަރީފް އަޙްމަދު، ޑައިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް. ޝަމްޢޫނު އާދަމް، ޑިރެކްޓަރ
ޖެނެރަލް. މުޙައްމަދު ނަޞީރު، ޑައިރެކްޓަރ. ޒީނާ ޖައުފަރު، އެސިސްޓެންޓު ޑައިރެކްޓަރ. އާދެ! އެހެންވީމާ، އާދަމް
ޝަރީފް މި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވަޑައެއްނުގަންނަވާ. އާދެ! އަޅުގަނޑު އެހެންވީމާ، މި ބައްދަލުވުން ދާނެ ގޮތުގެ
ކުރު ޚުލާޞާއެއް އަރުވާނަން. އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އެލް.ޖީ.އޭ އަށް 2021 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ އެލް.ޖީ.އޭ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަޢުލޫމާތު
ހިއްސާކުރުމަށް. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެދިލައްވާ ތަރުތީބުން ފުރުޞަތު އަރުވަމުން
ދާނަން. އަދި އެލް.ޖީ.އޭއަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ވެސް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިގޮތުން ފުރަތަމަ
ފުރުޞަތު އަރުވަން އެލް.ޖީ.އޭއަށް.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން މި މަޖިލިހަށް އަޅުގަނޑުމެން ތި ބޭފުޅުންގެ އަތްޕުޅުގައި
މިހާރު އޮންނާނެ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެން އޮންނާނެ ޑޮކިއުމަންޓެއް ޝެއަރކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުގެ
ތަފްސީލުތަކާ އެކީގައި. ދެން، މީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އިނީޝިއަލީ ޕްރޮޕޯސްޑް ބަޖެޓަކަށް
މިއިނދަ 30 މިލިއަނަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ އައިޑިއަލް ބަޖެޓެއް ނޫން. އެކަމަކު އެ ފިނޭންސްއިން
ދެއްވާފައި އިން ސީލިންގއަށް އެކޮމަޑޭޓުކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް. ދެން، މި ބަޖެޓުގެ
އިތުރަށް މި ނިއު ޕްރޮޖެކްޓްސްއަށް ބަލައިލާއިރު އޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރންސްތަކެއް އެބަހުރި. ނިއު
ޕްރޮޖެކްޓްސްއަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި ކަންތައްތައް އެ ޕްރިއޮރިޓީ ރޭންކުކޮށްފައި ހުށަހެޅިއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެ ފާސްވެގެން ލިބިފައި މިއޮތީ ހަމައެކަނި ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭންގެ ބަޖެޓު އެކަނި. ދެން، ލޭންޑު ޔޫސްޑް ޕްލޭނަށް
1

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި 44 މިލިއަންގެ ބަޖެޓުން އިނީ މިއަންނަ އަހަރަށް 9 މިލިއަންއަކާއި އޭގެ ދެން އަންނަ
އަހަރަށް 9 މިލިއަންއަކާ ޓޯޓަލް އެއިޓީން. ދެން، އެއަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ދެން ނިއު ޕްރޮޖެކްޓްސްގެ ވާހަކައަށް
ޑީޓެއިލްސްއަށް ދިއުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އެ ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާނޫނީގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލާޒިމުކުރާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒިންމާ އަދާކުރަން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ބަޖެޓުތަކެއްކަން. މިސާލަކަށް ޓްރޭނިންގސްތައް ދިނުމާ މިކަހަލަ ބައިވަރު
ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން އެލް.ޖީ.އޭގެ މެންޑޭޓު އަދާކުރުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކެއް.
ދެން، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ސަރުކާރުގެ މައިގަނޑު އެއް ޕޮލިސޓީއަކީ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ފުރިހަމަ
ކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގިނަ ވަޢުދުތަކެއް މިހިރީ އެ ނިޒާމާ ގުޅިފަ. އެ ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޛުކުރުމަކީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އާއި މި ސަރުކާރުން ވަރަށް އިސްކަމެއް ދެއްވައިގެން، ވަރަށް ގާތުން ބަލަމުންދާ
ކަންތައްތަކެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަދި މިހާރު ރިކަވަރީގެ މަސައްކަތްތައް ކުރެވޭއިރު ވެސް އެންމެ ބޮޑަށް
މި ދެކެވެނީ ސަރުކާރުގެ އެކި އޮފީސްތައް، އެކި އިދާރަތައް ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުން ޑިވޯލްކޮށް، ރާއްޖޭގެ އެކި
ހިސާބުތަކަށް ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތައް ވެސް ބަދަލުކުރުމުގެ ވާހަކައާއި، މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއްގެ ވާހަކަ. ދެން، މި
ކަންތައްތައް އެންމެ އެފިޝެންޓުކޮށް އެންމެ ރަނގަޅަށް ކުރެވޭނީ ކައުންސިލުތައް ބާރުވެރިވެގެން. ކައުންސިލުތައް
ބާރުވެރިކުރުވަން އެކަމުގައި އެހީތެރިވާން، ހުރިހާ ކަމެއްވެސް ފެސިލިޓޭޓު ކުރަން އޮންނަ އިދާރާއަކީ އެލް.ޖީ.އޭ.
އެހެންވީމާ، އެލް.ޖީ.އޭއަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ޕްރޮޕޯސްކޮށްފައި ހުރި ނިއު ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކާއި،
މި ކަންތައްތަކަށް އެ ބަޖެޓު ދެއްވުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ، އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގެ ވަރަށް ދަތި ދުވަސްކޮޅެއްކަން. ކޮވިޑަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ވަރަށް އަރައިގަންނަން އުނދަގޫ
ހާލަތެއްގައިކަން މިތިބީ. އެކަމަކު ވެސް އެ ކަންތައްތަކަކީ ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކަށް ވެފައި، މައިގަނޑު ސިޔާސަތަކަށް
ވާތީ، ތި ބޭފުޅުންގެ އެހީތެރިކަން މިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވީ. ބަޖެޓުގެ އިތުރު ތަފުސީލު ދެއްވަން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެސިސްޓެންޓު ޑިރެކްޓަރ ޒީނާއަށް ޕާސްކޮށްލާނަން.
އޭގެފަހުން ތި ބޭފުޅުން ސުވާލުކުރެއްވިއްޔާ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދެއްތޯ ކްލިއަރ ވާނީ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީގެ އެސިސްޓެންޓު ޑިރެކްޓަރ ޒީނާ ޖައުފަރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތެންކިއު. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި ފާހަގަކޮށްލާނެ އެއްޗަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދާރީގޮތުން
ހިންގަން ލިބުނު ބަޖެޓުގައި ބޮޑުބައި އަސްލު ޚަރަދުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެލޮކޭޓުވެފައި މިހުންނަނީ ސެލެރީ އާއި
2

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އިދާރީ ހަމަ އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން ކަންކަމަށް. އެހެންވީމާ، 88% މި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދާރީ ބަޖެޓު މިދަނީ،
އިދާރީއޭ މި ދަންނަވަނީ ބޭސްލައިން ބަޖެޓުގައި މިދަނީ މިކަހަލަ ކަންކަމަށް. ދާއިރު އަޅުގަނޑުމެން މެންޑޭޓުގައި
މިހުންނަ ކަންކަން ކުރަން، މިސާލަކަށް ހަމަ އެ ދެންނެވި ގޮތަށް، ސީ.އީ.އޯ އެ ދެންނެވި ގޮތަށް ތަމްރީނުތައް
ދިނުމާއި، ދެން ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރަން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭސްލައިން ބަޖެޓުގައި މިއިންނަނީ
ނައިން ވަރަކަށް ޕަސެންޓު އެލޮކޭޓުވެފަ. ދެން، މި 9% މިހާރު ވެސް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ކޮންފަރމް
ކޮށްދެއްވާފައި އިން ބޭސްލައިން ބަޖެޓުގައި އިން އަދަދެއް. ދެން، އޭގެއިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ހުށަހެޅިއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރު އެގްޒިސްޓިންގ ބޯޑުގައި ތިއްބަވަނީ ސެވަން މެންބަރސް، އެއީ އިންޓަރިމް ބޯޑު. އެހެންވީމާ،
ބަޖެޓު ހަދާއިރުގައި ޕޮލިސީ އިންނަވާ ގޮތުން އެގްޒިސްޓިންގ ބޭފުޅުންގެ ސެލެރީ މި ހިމެނުއްވެނީ. އެހެންވީމަ، އެކަމު
މިއަންނަ އަހަރު އަލަށް އިންތިޚާބުވާ ކައުންސިލަރުންނާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރސް ޓޯޓަލް ނައިންއަށް
ބަދަލުވެގެންދާއިރުގައި އިތުރު ދެ މެންބަރުން އިތުރުވެގެންދާތީ، އަސްލު އެ ދެ މެންބަރުންގެ އެލަވަންސްގެ ކަންތައް،
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އިން ބަޖެޓު ތެރެއިން ހަމަޖެހިފައި ނީންނާނެ. އެހެންވިމާ، އެއަށް ބޭނުންވާ
ދެލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ހަތަރުހާހެއްވަރު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ. ދެން،
އޭގެއިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ޑިސްކަޝަން ކުރިއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާއެއްކޮށް
ޑިސްކަސްކުރެއްވިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވި ސީލިންގ އަސްލު ވަރަށް ކުޑަވާތީވެގެން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ބައިވަރު ޚަރަދުތަކެއް ހަމަ މައިނަސް ކުރައްވާފައި ސީލިންގއަށް ފެއްތެވީ. ފެއްތެވުމަށްފަހު ދެން އަޅުގަނޑުމެން
ފިނޭންސާ ވާހަކަ ދެއްކިއިރު، އެކޮޅުން ފާހަގަކުރެއްވީ، އިދާރީ ލިޔެކިޔުން ކަހަލަ ކޯޑުތަކުގައި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
ޖަހާފައި ހުރި އަދަދަކީ ވެސް އަސްލު އެހާ މަދު އަދަދެއް ކަމަށް އެކޮޅުން ވެސް ފާހަގަކުރީ. އެހެންވީމާ، ދެން އެ
އެއްޗަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިއިނދަ ރެސްޓްރިކްޓެޑް ބަޖެޓު ތެރެއިން އަސްލު އެއަށް
އެއްލައްކަ ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ނަގަން ބޭނުން. އެކަމަކު މިހާރު ނެގޭނެކަހަލަ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތީމަ އަސްލު
މިހާރު އެ ކަމަށް އެއްލައްކަ ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން އިދާރީގޮތުން ބޭނުންވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވަން ފެންނާނީ. ދެން،
އޭގެއިތުރަށް ބޭސްލައިން ބަޖެޓުގައި މިއިންނަ މިހާރު ކުރިއަށްދާ ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާލާއިރުގައި،
އޭގެތެރޭގައި ހަތަރު، ދެން ވަރަށް ބައިވަރު އެއްޗެހި އަޅުގަނޑުމެން ހުންނާނެ ކަންނޭނގެ މިކޮޅަށް ފޮނު ވި
ލިސްޓުގައި. އެކަމަކު އޭގެތެރެއިން 4 ޕްރޮޖެކްޓަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބޮޑަށް ފޯކަސް ކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ. ބާކީ
އެއްޗެހި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސެކިއޮރވެފަ. ހުރިއިރުގައި އޭގެއިތުރަށް މި އަންނަނީ ދ.ކުޑަހުވަދޫ އާއި ބ.ފުޅަދޫގެ
ޕްރޮޖެކްޓެއް. ދެން، އޭތި އެއީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ކުޑަހުވަދޫއަކީ މިހާރު ވެސް ފަށައިގެން ކުރިއަށްދާ
3

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، އޭގެ ފުލް ފިގަރ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓަށް ނުލިބެންޏާމު މިއަންނަ އަހަރު ލާރި ދައްކަން ވަރަށް
އުނދަގޫވާނެ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެއްޗެއް އެއީ. ދެން، އޭގެއިތުރަށް ބ.ފުޅަދޫއަކީ ވެސް މިހާރު ކުރެހުމުގެ
ސްޓޭޖުގައި އޮވެފައި، މިއަންނަ އަހަރު ހަމަ އެވޯޑް ކުރެވިގެން ކުރިއަށްދާނެ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، ބޭސްލައިން ބަޖެޓު
ތެރެއަށް އެ އަދަދު ވެސް އިތުރުކޮށްލަ ދެއްވުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ. ދެން، އޭގެއިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން
ބަޖެޓު ޕްރޮޕޯސްކުރި ފަހުން ދެ ޕްރޮޖެކްޓަކަށް އައި ޗޭންޖެއް، އެއީ ހދ. ވައިކަރަދޫ ޕްރޮޖެކްޓާއި ލ. އިސްދޫގެ
ޕްރޮޖެކްޓު. އެހެންވީމާ، އެ ދޭއްޗަށް އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ބަޖެޓު ކުރިއިރުގައި މިއަހަރު ނިމޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ލަފާކޮށްފައި އިނީ. އެކަމަކު މިހާރު ކަންކަން ދިމާވި ގޮތުން އެކްސްޓެންޝަންސްތަކަކާއި، ދެން އަނެއް މި
އެގްރިމަންޓެއް ބާޠިލުކުރަންޖެހުމާ އެއްކޮށް އޭތި މިއަންނަ އަހަރަށް ފޯލްވާތީ ވެގެން އެ އަދަދު މިއަހަރު
އިތުރުކޮށްދެއްވަން އަޅުގަނޑުމެން ރިކްއެސްޓު ކުރައްވަނީ. ދެން އޭގެއިތުރަށް އެން.ޕީ.އޭ ޕްރޮގްރާމްސްތަކަށް
ޝައްމޫނު އެއްޗެއް ވިދާޅުވެލައްވާ. ތެންކިއު.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ޝަމްޢޫނު އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޗެއަރ. ދެން މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ލާމަރުކަޒު ގާނޫނުން އެބަހުރި ކައުންސިލުތަކަށް ބާރުތަކެއް
ދީފަ. އެކަމަކު އެ ބާރުތަ އް އަސްލު ކައުންސިލުތަކަށް ބޭނުން ނުކުރެވޭނެ ބައެއްކަހަލަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި.
މިސާލަކަށް ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭން ހެދުން. އެ ލާޒިމުކޮށްފައި އޮންނަ ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭނެއް ހަދައިގެން ނޫނީ
ބޭނުން ނުކުރެވޭނެ ބިންތައް. އެހެންވީމާ، ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭން ހަދަން ކައުންސިލުތަކަށް އެހީތެރިވުމަކީ އެއީ ވަރަށް
މުހިންމު ކަމެއް އަސްލު. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހައި ޕްރިއޮރިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ދެކޭ ކަމެއް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން
ބަޖެޓު ވެސް ކުރިން. އެކަމަކު އެ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެން ދެން އެސްޓިމޭޓު ކުރާ ގޮތުގައި ސާޅީސް ހަތަރު ވަރަކަށް
މިލިއަން ދާނެ ދުއިސައްތަ ކައުންސިލުގެ ބަޖެޓު ހަދަން. ދެން، ގާނޫނުގައި މިއޮތީ ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓު
ނިންމަން. ދެން، އެކަމަކު މިހާރު ފިނޭންސްއިން ދެއްވާފައި އިނީ 9 މިލިއަން. ދެން، އޮރިއެންޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމެއް
ބާއްވަންޖެހޭ. މިއަންނަ އަހަރަކީ އެއީ ކައުންސިލު އަލަށް 5 އަހަރުގެ ދައުރަކަށް އަންނަ އަހަރަކަށް ވެފައި، % 33
ކައުންސިލު މެންބަރުންނަކީ އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް ވެފައި، ދެން އޭގެއިތުރުން ޑަބްލިޔު.ޑީ.ސީއާއި ދެން އަދި ނިޒާމަށް
ގެނެވިފައި އޮތް ބަދަލުގެ ތެރެއިން ސްޓްރޯންގ މޭޔަރ ފޯމަށް، ކައުންސިލުގެ ރައީސް މުޅި ކައުންސިލު ހިންގާ ކަހަލަ
ގޮތަކަށް އަންނާތީ އަސްލު އޮރިއެންޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމަކީ އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ޕްރޮގްރާމެއް. އެހެންވީމާ،
އޮރިއެންޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމްގެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު އަސްލު ނެތް. އެހެންވީމާ، އޮރިއެންޓޭޝަން
4

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޕްރޮގްރާމް ހިންގޭނީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮޕޯސް ކުރި އަދަދު ލިބިގެން. ދެން އޭގެއިތުރުން ކައުންސިލަރުން
މިއަންނަ އަހަރު ހުވާކުރުން ، އެވެސް އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮޕޯސް ކޮށްފައި
އޮތް ކަމެއް. މިހާރު އިން ގޮތުން، ކުރީގަ އި ދެން އެލް.ޖީ.އޭ ބަޖެޓުކޮށްގެން އެލް.ޖީ.އޭއިން އެކިއެކި ތަންތަނުން،
ހުވާކުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތު ބޭއްވުމެއް ނޫން. އެކަން ކުރާނީ ކައުންސިލުން. އެކަމަކު ގާޟީން އެއް ރަށުން އަނެއް
ރަށަށް ގެންދިއުމާއި، މި ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ އެއްވެސް މިހާރު އޮތް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކުރެވޭކަށް ނެތް. ދެން،
އޭގެއިތުރުން، ޑިވެލޮޕްމެންޓް ޕްލޭނާއި ފައިނޭންޝަލް ޕްލޭން ހަދައިގެން ނޫނީ، އެވެސް ގާނޫނުން ލާޒިމުކުރާ ކަމެއް
ކައުންސިލުން ހަދަން. އެހެންވީމާ، ކައުންސިލުން އެ ލާޒިމުކުރާއިރު އަސްލު ކައުންސިލަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ
ޓްރޭނިންގއެއް ވެސް ބޭނުންވޭ ޑިވެލޮޕްމެންޓު ޕްލޭނާއި ފައިނޭންޝަލް ޕްލޭން ހަދާނެ ގޮތުގެ. އެހެންވީމާ، އެވެސް
އަސްލު ވަރަށް މުހިންމު ދާއިރާއެއް އަޅުގަނޑުމެން. ދެން، އޭގެއިތުރުން ކައުންސިލުތަކުގައި މިހުންނަ ރިސްކް
އޭރިއާތައް ކުޑަކޮށް، ކައުންސިލުތަކުން މި ހިންގާ ލޯކަލް ކޮރަޕްޝަންތައް މަދުކޮށް އެ ކަންތައްތައް ކުރަން ވެގެން
އަސްލު ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރޭ ޑިޖިޓަލީ މޮނިޓަރކޮށް މި ބަލާ އެ ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، އޭގެ
ޕްލެޓުފޯމްތަކެއް ހެދުމާއި، ޕްރޮގްރާމްސްތަކެއް ހެދުމުގެ ކަންތައްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހިމާނާފައި އޮންނާނެ.
އެކަމަކު އޭގެ އެއްވެސް އެއްޗަކަށް ވެސް ބަޖެޓެއް ނެތް ލިބިފައެއް. ބޭސިކަލީ އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި ހުރިހާ
ޕްރޮގްރާމެއްގެ ތެރެއިން، މެންޑޭޓުގައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ހަމައެކަނި ބަޖެޓު ލިބިފައި ހުރީ 9 މިލިޔަން،
އެއީ ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭން ހަދަން. އެކަމަކު ލޭންޑް ޔޫސްޑް ޕްލޭން ރަށްރަށުގައި ހަދަން އެހީވާން އެއީ ވަރަށް ކުޑަ
އަދަދެއް އެކަން ކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ހަމަ ދަންނަވާލީ. އަޅުގަނޑުމެން، މިހާރު ޒީނާ ވެސް އެ
ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް އަސްލު އިދާރީ ޚަރަދު އެކަނި މިހާރު ހުރީ. އެއްވެސްކަހަލަ ޕްރޮގްރާމެއް، އެއީ މި ގާނޫނުގެ
ހަމަ މެންޑޭޓު ކުރާ ކަންތައްތައް. ޕްރޮގްރާމެއް ހިންގުމުގެ އެއްވެސް ފައިސާއެއް ނެތް.
}ކޮމިޓީގެ ރިޔާސަތާ ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރު ؛ އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނ ގޭތޯ. ދެން އެއްވެސް އެއްޗެއް އިތުރުކޮށްލަން އެލް.ޖީ.އޭގެ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ބޭނުންފުޅު ނޫން
ކަމަށް ވަންޏާމު ރިޔާސަތުން އެ ފައްޓަވަން ބުނުއްވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 5 މިނެޓުގެ
ވަގުތެއް އަރުވާނަން އެއީ ސުވާލާ އަދި ޖަވާބާ ވެސް އެކުގައި. އެހެންވިމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް
ސުވާލުކުރެއްވުމުގައި ވީހާވެސް ކުރުކޮށް އަދި ޖަވާބު ދެއްވުމުގައިވެސް ގިނަ ސުވާލު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
5

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ކުރެއްވޭ ގޮތަށް ވަގުތު ދެއްވައިގެން ޖަވާބުތައް ގެންގޮސް ދެއްވިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ
ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤަ އްރިރު. އާދެ! ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ، އެ ސަރުކާރު ނުވަތަ މުޅި ނިޒާމެއް ހިންގުމުގައި
އެންމެ މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާ އެއް ބަޔަކަށް ވާންޖެހޭ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ މަސައްކަތްތައް. މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކޮވިޑު19- އާ ގުޅިގެން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށުން ޝަކުވާތައް
އެބައާދޭ. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަ އެބަކުރެވޭ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނާއި، އެ ޕްލޭނާ އެއްގޮތަށް ލޭންޑް
ޔޫސްޑް ޕްލޭނާ މި އެކަށައަޅާއިރުގައި، ދެންމެ ވެސް ތި ފާހަގަކުރެއްވި ، ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން އެ ފާހަގަކުރައްވާ
މި ފަންނީ މީހުންނާއި، އެކަމާބެހޭ ތަޖުރިބާކާރުންނާއި މި ވާހަކަތައް ބަހައްޓާ ، އެއީ އެހެން ބައެއް. އައުޓް
ސޯސްކުރެވޭނެ ވެސް ބައެއް، ހަޔަރ ކުރެވޭނެ ވެސް ބައެއް، ކޮންސަލްޓެންޓު ވެސް ނެގޭނެ. އެކަމަކު ތި ބޭފުޅުން
ތި ވިސްނުމުގައި ދެންމެވެސް ތި ފާހަގަކުރެއްވީ އެ ކައުންސިލެއްގަ އި ތިބޭ ބަޔަކާ އެ ތަޖުރިބާ ދީ، އެ ތަޖުރިބާއާއި
އެ ހުރިހާ ޓްރޭނިންގ ދީގެން މިއޮންނަނީ 4 އަހަރު، 5، އަހަރު އޭގެތެރެއިން ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. އެކަމަކު
ވިސްނަވާފައި އެބައޮތްތޯއޭ ކޮންސަލްޓެންޓުން ހަޔަރކޮށްގެން ޕްލޭން ހަދާ ފަރާތްތަކަށް އައުޓުސޯސް ކޮށްގެން ލޭންޑް
ޔޫސްޑް ޕްލޭނެއް ހަދައިގެން ބިން ކަނޑައަޅާފައި ، މި ބިމަކީ މިއީ ބްލޫ ޒޯނޭ. މިއީ ގްރީން ޒޯނޭ، މިއީ
އެކުއަރކަލްޗަރ ޒޯނޭ، މިއީ ރިއަލްއެސްޓޭޓް ޒޯނޭ. އެ ޒޯނަށް ކަނޑައެޅީމަ އިޤުތިޞާދު މި ހިނގަން ފަށަނީ.
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އަފްޝަން ލަޠީފް، މި އެމް.ޑީ.ޕީގައި ވެސް މި ރާއްޖޭގައި ވެސް އެންމެ ތަޖުރިބާކާރު އެއް
ބޭފުޅެއް ތީ. މި ކަންތައްތައް ކީއްވެގެންތޯ ކުރިއަށް ނުގޮސްގެން، ދެން ކޮވިޑު ހާލަތާއިގެން އަޅުގަނޑަށް ވެސް
އެނގޭ ގާނޫނީ މައްސަލަތައް. އެކަމަކު މި ހާލަތުގައި ވެސް އަސާސީ ޙައްޤުތަކަށް އުނިކަމެއް އަންނާނެ ގޮތްގޮތަށް،
ބައެއް ރަށްރަށުގެ ބިންތައް ހިފެހެއްޓިފައި، ބިމަކީ ރިސޯސް. ބަޖެޓުގައި މިއޮންނަނީ ބިމެއް ކުއްޔަށް ދީގެން ބިމެއްގައި
ކުރާ ވިޔަފާރިން ރައްޔިތުން އަތުން ލިބޭ އާމްދަނީއެއް މީރާއަށް މިދަނީ، ސިސްޓަމް. ރިއަލް ޓައިމް ގަވަރނިންގ
ސިސްޓަމްގަ ސްލޯވެފައި އެބައޮތް، ރިއަލް ޓައިމް ގަވަރނަންސް ދެންމެ ވަރޗުއަލްކޮށް މުޅި ގަވަރނިންގ
ސިސްޓަމެއް ނެތް. އެ ވިސްނާފައި އެބައޮތްތޯ؟ މި ބަޖެޓުގައި އޮންނާނެތޯ ޖައްސަވާފަ؟ ރާއްޖެއަކީ ޖަޒީރާ ރަށްތަކެއް.
ކައުންސިލުތަކެއް ބައިވަރު އެބައޮތް. އެކި ވިސްނުމުގައި އެކި މީހުން ތިބީ. އެކި ޖޯގްރަފީގައި، އެ ރަށަ ކަށް ވިސްނާ
މީހުން ގިނައީ. އެއީ އެ ރަށަކީ ވަކި ރާއްޖެއަށް ގޮތަށް ވަކި ޤައުމެއް ގޮތަށް ވިސްނާ ބައެއް ރަށްރަށް ވެސް އެބައުޅޭ.
6

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެހެންވީމާ، މިތާނގެ ތިއްބެވި ގިނަ ބޭފުޅުން ވެސް ވިސްނާނީ އެ ރަށެއްގެ ޖިއޮގްރަފީ އެ ރަށަކަށް، މުޅި
ރާއްޖެއަކަށް ނޫން. އެކަހަލަ ދަތި އުނދަގޫތަކެއް އޮތީމަ ވިސްނުމުގައި އެބައޮތްތޯއޭ މި ޙައްލު، ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން
ފާސްކުރުން. މާލޭގައި ހަމައެކަނި މާލޭގައި ނެތް މިއެއް. ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް ބިން ކަނޑައަޅާފައި މިއޭ ގެ އަޅާނެ
ތަނަކީ، މިއޭ އެކުއަރކަލްޗަރ ކުރާނެ ތަނަކީ، މިކަންކަން އޮތޯރިޓީތަކާއި މިނިސްޓްރީތަކާއި ގުޅައިގެން ވަގުތުން
ވަގުތަށް ނިންމާފައި ހަވާލުކުރީމަ އިކޮނޮމީ ބޫސްޓުވަނީ. ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ފައިސާ ވަންނަނީ. އެހެންވީމަ، ލޯކަލް
ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީގެ ޒިންމާއެއް މިކަންކަން، މިހުރި ގޮންޖެހުންތައް ނިންމާފައި މިޒަމާނުގެ މޮޑަން ސިސްޓަމެއްގެ
ތެރެއަށް މިރާއްޖެ ފެއްތުން. މިރާއްޖެ މޮޑެލެއް ނުކުރެވޭނެ ސިންގަޕޫރަކާއި ވެސް. އެއީ ޖަޒީރާތަކެއް އޮތީމަ.
އެހެންވީމާ، ވަގުތު އޮއްވާ މި ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދެއްވުން އެދެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަދި އެބައޮތް 2 މިނެޓް 35 ސިކުންތު 5 މިނެޓުގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމަ،
އެލް.ޖީ.އޭއިން އެކުރެއްވި ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދެއްވުމަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން ދަތިތަކެއް އެބަހުރިކަން
ރަށްރަށުގެ މިވަގުތު ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭންތައް ހެދުމާއި، ފާސްކުރުމާއި، ދެން އަނެއްކާ އެލް.ޖީ.އޭގެ ބައެއް ހުއްދަތައް
ލިބުމުގައި ވެސް. ދެން، އޭގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މި ސަންސެޓް ގާނޫނުގެ އިންޓަރިމް ޕީރިއެޑްގައި
ހުރި ކޮންޓްރޯލް މެޝަރތަކެއް ލާފައިހުރީ ވަކި ބޭނުންތަކެއްގައިކަން. ދެން، އެކަންތައްތަކަށް ބައްލަވާފައި އެލް.ޖީއޭ
ބޯޑުން ވެސް އެ ނިންމުންތަކެއް ނިންމަވަނީ. ބައެއް ކަންތައްތަކަށް ހުއްދަ ދެއްވާފައި ބައެއް ކަންތައްތަކަށް ހުއްދައެއް
ނުދެއްވާ. ދެން، އޭގެ ޖަސްޓިފިކޭޝަންތަކާ އެއްޗެހި ވެސް ބޯޑުން ހުށަހަޅުއްވާފައި އަޅުގަނޑުމެން އާންމު ކުރަމުން
މިދަނީ. އެކަމަކު ތި ވިދާޅުވިހެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން މީހުން، މިދެންނެވީ އަ ޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަކީ
ކައުންސިލްތަކުން ސީދާ އަމިއްލައަށް އެ ހުރިހާ ޓެކްނިކަލް ސްކިލްއެއް އެލިބުމެއް ނޫން. ހަމަ އެމީހުން ވެސް
ހަޔަރކުރާނީ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މިހާރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓްރެއިނިންގތަކާއި އެއްޗިތައް، ހަމަ
އައިލެންޑް ޑިވެލޮޕްމެންޓް މެނުއަލްތައް ހެދުމުގައާ އެއްޗެހި މިމަސައްކަތް މިކުރަނީ ކޮންސަލްޓެންޓުން ހަޔަރކޮށްގެން.
ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީއާ ތަންތަނުގެ އެހީގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެ ފަންޑްސް ހޯދައިގެން އެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް
7

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
މިގެންދަނީ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ، ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހެދުމާ މިކަންތައްތައް ފަސޭހަވެގެންދާނެ މިސާލަކަށް
ބިނާވެށި އެކްޓު، އެއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ ބަހުސް ކުރަމުން. އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގައި ވެސް މިދިޔަ
ހަފުތާގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމެންޓުތައް ޝެއަރ ކުރިން. އަދި ލިޔުމުން މަޖިލީހާ ހިއްސާ ކުރާނެ ވާހަކަ
ދަންނަވާފައި އޮންނާނީ މި ހަފުތާގައި. އެކަންތައްތައް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ އެ ފަރުމާވެގެން އަންނައިރު ލޭންޑް
ޔޫސް ޕްލޭންގައި ހިމެނެންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ތަފުސީލުވެގެން ދާނެ ކަމަށް. އޭރުން
ކައުންސިލުތަކަށް ވެސް އެކަމުގެ ލުއި ފަސޭހަތަކެއް ވެގެންދާނެ. ދެން، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިހާރު ކުރިއަށް
އަންނަ، އަލަށް އިންތިޚާބުވާ ކައުންސިލުތައް އަންނަން މިއޮތީ 3 މަހެއްހާ ދުވަސް. އެހެންވީމާ، އެ 3 މަސް ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ މިހާރު މަސައްކަތް ފައްޓަވައިގެން ކައުންސިލްތަކަކުން ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން
ހައްދަވައި، އެކަން ކުރެއްވޭނެ ކަމަކަށް މިވަގުތު އެއް. ދެން ކުރެވި ވެސް ދާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ
ދެން އަންނަ ކައުންސިލްތަކަކުން އެ މަސައްކަތް، ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް ގާނޫނުން ލާޒިމްކުރާ ގޮތަށް 3 މަސް
ތެރޭގައި އެބަ ނިންމަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ބައެއް ކައުންސިލްތަކުން މިހާރު ވެސް އެބައޮތް ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން
ހައްދަވާފަ. އެއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ އެކި ހުއްދަތައް ދެން. އެކަމަކު އެއީ އާ ކައުންސިލްތަކުން
ކޮންމެހެން ވެސް ކުރައްވަންޖެހޭނެ ކަމެއް. އަދި އެބޭފުޅުންނަށް ކޮންސަލްޓެންޓުން ހަޔަރކުރައްވައިގެން އެމަސައްކަތް
ކުރުމުގެ އެއްވެސް ހުރަހެއް ނޯންނާނެ. ޝަމްޢޫނު އެބައޮތްތޯ އެއްޗެއް އެޑްކޮށްލަން؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ޝަމްޢޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ކުރުކޮށް ހަމަ އެ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދޭން އަޅުގަނޑު ބޭނުން. އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުކޮށްފައި
އިންނާނެ 46 މިލިއަން ރުފިޔާ. އޭގެ މާނައަކީ، މިހާރު އިޚްތިސާސް ކަނޑައަޅާފައިހުރިވަރުގެ ތެރޭގައި ބިން ބޭނުން
ކުރާނެ ގޮތާއި، އެ ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ކޮންސަލްޓެންޓުން ބޭނުންކޮށްގެން 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ
200 ރަށުގައި ހެދޭނެވަރު އެއީ. އެހެންވީމާ، އެ އަދަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިއްޖިއްޔާމު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ގާނޫނުގައި އޮތް ގޮތަށް އައު ކައުންސިލް އައިސްގެން 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މުޅި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ތަނެއްގެ
ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހެދިގެންދާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 30 ސިކުންތު އަދި އެބައިން އިނގޭތޯ.
8

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ރާއްޖޭގެ ވެސް އެންމެ ނިކަމެތިކަން ލިބިފައި އޮތް ބަޔަކީ މާލޭގެ ރައްޔިތުން. މާލެއަކީ ވެސް މާލެއަތޮޅުގެ
ރަށެއް. މާލެއަތޮޅުގެ އެބަ ހިއްކާ ވަރަށް ގިނަ ތަންތަން. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެ މާލޭ ރައްޔިތުންގެ ހިއްސާއެއް އޮންނަ
ގޮތަކަށް ނުދެކޭ. މި ޖިއޮގްރަފީގެ ކެރެކްޓަރތަކެއް މިކޮޅުގައި މިއުޅެނީ. އެހެންވީމާ، މިވިސްނުން ކޮންސަލްޓެންޓުންގެ
ލަފައާއެއްކޮށް ނިމިގެންދާއިރު ލޭންޑްޔޫސް ޕްލޭން، އަޅުގަނޑުގެ ވިސްނުމަކީ މި މާލެއަތޮޅުގައި ވެސް ހަމަ މާލޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ލިބޭނެ، ގޯތި ލިބޭނެ އަދި މާލެ ސަރަޙައްދު ވެސް ޕްލޭން ކުރެވިގެންދާން. އެކަމަކު ލޯކަލް
ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީގެ މި އަތޮޅުގެ ރަށްތައް ހިމެނޭތީ އެކަމާ ދޭތެރޭ ކޮންސަލްޓެންޓުންގެ އެއްވެސް މަޝްވަރާއެއް
މިހާތަނަށް ކުރެވިފައިވޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ކުރުކޮށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ އެސުވާލަށް ޖަވާބެއް ދެއްވުން އެދެން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ޝަމްޢޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަދި ނުއެއް ކުރެވޭ. އެއީ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހަދަން ގާނޫން ލާޒިމުކޮށްފައި ކައުންސިލުތަކަށް މިއޮތީ
މިއަންނަ އަހަރު އަލަށް ހޮވޭ ކައުންސިލުތަކުގެ ތެރެއިން. ދެން، އޭގެ ކުރިން ލޭންޑްޔޫސް ޕްލޭން މި ހަދަނީ
ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީން، ކުރީގެ ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީން ހައްދަވަނީ. އެހެންވީމާ، އަދި އަޅުގަނޑުމެން
އެލް.ޖީ.އޭއިން ކޮންސަލްޓެންޓަކު މެދުވެރިކޮށް އެކަހަލަ މަޝްވަރާތަކެއް ނުހިނގާނެ. އެކަމަކު މިއަންނަ އަހަރު
ކައުންސިލުތަކަށް އެކަން ލާޒިމުކޮށްފައި އޮތީތީވެ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުކޮށްގެން އެ ކޮންސަލްޓެންޓުން ހޯދައިގެން
އެކަން ކުރެވޭތޯ މި މަސައްކަތް ކުރަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބުއަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
9

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ، ވަރަށް ކުރުކޮށް ސާފުކޮށް ވިދާޅުވެފާނަންތޯ ކޮންމެހެން މިބަޖެޓަށް
އިތުރަށް ބޭނުންވަނީ ކިހާވަރެއްކަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެލް.ޖީ.އޭއިން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ މުޙައްމަދު ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ال ساََّلمُ عَلَْي كُْ م. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިން އެހެން ބޭފުޅުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށްގިނަ
އެކްޓިވިޓީތަކެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ހުންނަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން؛ އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ސީދާ މި އަދަދޭ
އެހެން ބުނުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނިންމައިގެން މިތިބީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރިއޮރިޓީ ލިސްޓުގައި އެންމެ
ކުރިއަށް މިހިރަ ހަރަކާތްތަކަށް އެންމެ ކުޑަމިނުން ބަޖެޓު ލިބުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެކޭ. އޭގެ ތެރޭގައި ދެންމެ
ފާހަގަކުރެއްވި ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން ޕްރިއޮރިޓީ 1 ވަނައިގައި އޮތީ. ދެން،
އެއަށްފަހުގައި މި ކައުންސިލަރުން އޮރިއެންޓޭޝަނާ މިބައިތަކަށް. މިހާރު ހަމައެކަނި ލިބިފައި އޮތީ 9 މިލިއަން
ރުފިޔާ. އެއީ ހަމައެކަނި ލޭންޑްޔޫސް ޕްލޭނަށް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުޅުދޫ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސުވާލު ކުރެއްވީމަ ޖަވާބުދެއްވަމުން ގެންދަވާ ގަޑި ހަމަވަންދެން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ،
ވީހާވެސް ކުރުކޮށް ޖަވާބަށް އެ އެދިލައްވަނީ ގިނަ ސުވާލުތައް ކުރައްވަންވެގެން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ މުޙައްމަދު ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު 50 މިލިއަން ކަމަށް މި ބަލަނީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮޕޯސްކޮށްފައި ހުރި އެކްޓިވިޓީތަކަށް.
ފިފްޓީ. 50. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެންމެ ދެންނެވިހެން 39 މިލިއަންވަރު
ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ، 35 މިލިއަން ވަރު ލޭންޑްޔޫސް ޕްލޭނަށް ހަމައެކަނި ބޭނުންވާނެ އަޅުގަނޑުމެން
10

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޕްރޮޕޯސްކޮށްފިން. އާދެ! 44 އަނެކަތީގެ ތެރެއިން ބަލާއިރު. އެހެންވީމަ، ބާކީ ހުރި ހަރަކާތްތައް އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވާނެ އަދަދު. އެއީ 35 ވެސް ލައިގެން އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ ފަންސާހޭ އިނގޭތޯ.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ތިބޭފުޅުންނަށް ޚަރަދު ކުރަން ޖުމުލަ އެބަލިބޭ 67 މިލިއަން 6 ލައްކަ 10 ހާސް 557 ރުފިޔާ. އޭގެތެރެއިން
ހިލޭ އެހީ އެބައިން ހަތަރު މިލިއަން ހަތްދިހަ ފަސްހާސް ނުވަސަތޭކަ ބާރަ. ދެން، ލިބޭ ލާރީ ތެރެއިން އެބަ އިނދޭ
އޮފީސް ހިންގުމަށް، އޮފީސް ހިންގުމަށް އެބައިން 38 މިލިއަން. އެއީ ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
މިދެންނެވީ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް 24 މިލިއަން. އަދި އެހެނިހެން ކެޕިޓަލް ޚަރަދަށް ތިންލައްކަ ނުވަދިހަ ތިން ހާސް.
ޖުމުލަ ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި 24 މިލިއަން. މި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން މިއަހަރު ތި ޕްލޭން ކުރައްވާ ކަންތައްތައް
ނުކުރެވޭނެތޯ؟ މިސާލަކަށް ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން މިއަހަރު ތި ޕްލޭން ކުރައްވާފައި އިނީ ކިތައް ރަށުގެ ލޭންޑް ޔޫސް
ޕްލޭން ހައްދަވަން ޚަރަދު ކުރައްވަންތޯ؟ އެއީ ކިތައް ޕަސެންޓު އެޗްވީ ވާނެ ކަމަށްތޯ. މިހާރު ތިބޭފުޅުން އާ ބޯޑާއެކީ
ކުރެއްވި މަސައްކަތުން، އާ ގާނޫނުގެ ދަށުން ކުރެވުނު ވަރަށް އެނގިލައްވާނެތާ މިއަންނަ އަހަރު ކިތައް ކަން
ކުރެވޭނެކަން ނޫންކަން. އެހެންވީމާ، އެ އަދަދަށް ބައްލަވާފައި ކިހާވަރަކަށް ކުރެވޭނެ ކަމަކަށް ގަބޫލު ކުރައްވަންތޯ؟
އަދި މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ތިވިދާޅުވާ ކަންތައްތައް ނުވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވީ އެއީ ކިހާބޮޑަށް ބައްލަވާފައިތޯ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ޝަމްޢޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަސްލު ޗޮއިސްއެއް އޮތްކަމެއް ނޫން ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ރަށްތަކަށް ހަދައިދިނުމަކީ. އެއީ
ގާނޫނުން ލާޒިމުކުރާ ކަމެއް ކައުންސިލު ހުވާކުރާތާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކަން ކުރުން. އެހެންވީމާ، އެކަން
އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެން ހިސާބުޖަހާލިއިރު 44 މިލިއަން ރުފިޔާއަށޭ އެކަން
ކުރެވޭނީ. ދެން އެހެންވީމަ، އޭގެ އިތުރުން ނަޞީރު އެވިދާޅުވި 44 މިލިއަން ޕްލަސް ދެން އަޅުގަނޑުމެން
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ޕްރޮގްރާމްސްތައް ހިންގަން އެއްކޮށްލީމަ 50 މިލިއަން އިތުރަށް ބޭނުންވާނެ. ދެން،
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކަކީ އެއީ ކައުންސިލްތަކުގެ އިމާރާތް އެޅުމާއި، ވަށާފާރު ރޭނުމާއި، ކައުންސިލްތަކުގައި
ހިންގާ ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކެއް އެއީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކަކީ. އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ލިބިފައި މިއިނީ 30
މިލިއަން ރުފިޔާ. 30 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން % 88 މިދަނީ އަސްލު ސެލެރީ އަށާއި، ދެން އިދާރީ ކަންތައްތަކަށް
މިދަނީ. އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް 9% އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލިބެނީ ޓްރެއިނިންގއެއް ހިންގާލާ މިކަހަލަ ކަމެއް
11

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ކުރަން މުޅި އަހަރު ތެރޭގައި. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ހިންގަންޖެހޭ ގާނޫނުން ލާޒިމު އެބަކުރޭ ޕްލޭން ހެދުމުގެ
ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ކައުންސިލުތަކަށް ފެސިލިޓޭޓް ކޮށްދޭންށާއި، ހުވާ ކުރުމުގެ ކަންތައްތަކާއި މިހެން ގޮއްސަ
ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތައް އެބަހުރި.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެލް.ޖީ.އޭގައި މިފަހަރު އަލަށް ލޯކަލް ކައުންސިލް އިންތިޚާބަށް އަންހެން ބޭފުޅުން އިންތިޚާބުވުމާ ގުޅިގެން
އެބޭފުޅުންނަށް ޓްރެއިނިންގ ޕްރޮގްރާމާ ކަންތައްތައް ހިންގަވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވި. އެކަހަލަ ކަންތައްތަކަކީ ވަރަށްގިނަ
ބޭރުގެ ޖަމުޢިއްޔާތަކުން، ޖަމާޢަތްތަކުން އަދި ޤައުމު ތަކުން ވެސް އެހީދޭ ކަހަލަ ކަންތައް. ތިބޭފުޅުން އެކަމަށް
އެހީއެއް ނޫނީ ބައިލެޓްރަލް ވެސް އަދި އެއްވެސް ޖަމުޢިއްޔާއަކަށް ވެސް މަސައްކަތް ކުރެއްވިންތޯ އެކަމަށް
އެއްވެސްކަހަލަ އެހީއެއް ސަޕޯޓެއް ލިބޭނެތޯ. ބައްލަވާފައިތޯ އޮތީ؟ އޮތިއްޔާމު އެއީ ކިހާވަރެއްގެ ސަޕޯޓެއްތޯ ލިބޭނެ
ކަމަށް މިހާރު ބައްލަވާފައި އޮތީ ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ފާހަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މިހާރު ވެސް އަންހެން ކެންޑިޑޭޓުންނަށް އޮންލައިން ލަރނިންގ
ޕޯޓަލްއެއް ތައްޔާރުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ ކުރަމުން. ސޯ، އެކަހަލަ ބައެއް
ކަންތައްތައް ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީކަހަލަ ތަންތަނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަންޑްސް ލިބިގެން ކުރިއަށް ގެންދަނީ. ޔޫ.އެސް
އެއިޑާ އެކަހަލަ ބައެއް ތަންތަނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެޕްރޯޗު ކުރަމުން ގެންދާނަން އިން ފިއުޗަރ އަދި އެހެން
ޓްރެއިނިންގ ސެޝަންސްތަކަށް ވެސް. އެކަމަކު އޭގެ އިތުރަށް އޮރިއެންޓޭޝަނަކީ ހަމައެކަނި އަންހެން
ކައުންސިލަރަކަށް ނޫން. އެކަމަކު ޝަމްޢޫނު އެ ފާހަގަކުރެއްވީ އަންނަ ޗޭންޖެއްގެ ވާހަކަ. 33% އެއީ އަންހެން
ބޭފުޅުންނޭ. 5 އަހަރުގެ ޓަރމްއަކަށޭ. އަނެއްކާ ވަރަށް ބްރޯޑް މެންޑޭޓަކާ އެކީއޭ މި. ކުރީގައި އޮތް ބާރަކަށްވުރެ
އިތުރު ބާރުތަކާއެކީ އަންނަ ކައުންސިލަރުންތަކެކޭ. އެހެންވީމަ، ކުރީގައި ގެންދިޔަ އޮރިއެންޓޭޝަނަށްވުރެ އަދި
ތަންކޮޅެއް އިންޑެޕްތްކޮށް ތަންކޮޅެއް ތަރޯ ޓްރެއިނިންގތަކެކޭ ގެންދަންޖެހޭނީ. އެއަކަށް އެއްވެސް ބަޖެޓެއް ނެތޭ.
އެހެންވީމަ، އެ ޗޭންޖަސްއާއެކީގައި އިތުރު ޓްރެއިނިންގތަކެއް، އިތުރަށް އެބޭފުޅުންނަށް ތަމްރީނުތަކާއި އެހީވާންޖެހޭ
ވަގުތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރާނެ ފައިސާއެއް ނެތޭ. އެއީ އަސްލު ޕޮއިންޓަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
12

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފަންސާސް މިލިއަން، އަސްލު ކިހާވަރެއްތޯ މިދޭންވީ ތިބޭފުޅުންނަށް؟ ފަންސާސް މިލިއަން، ތިބޭފުޅުންނަށް ވެސް
އެނގިލައްވާނެ 50 މިލިއަން ނުދެވޭނެކަން. ތިބޭފުޅުން އަސްލު ކޮންމެވެސް ވަރެއް އޮންނާނެތާ މިއިން އަދި
ކަނޑައިލެވޭނެ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމް.ޕީ.އައި ޕްރޮޖެކްޓްސް، އެމް.ޕީ.އައި ޕްރޮޖެކްޓެއް ނޫން، އެމް.ޕީ.އައި ޕްރޮގްރާމްސްގައި
ހައިލައިޓްކޮށްފައި އެހެރީ ބައި ޕްރިއޮރިޓީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރޭންކުކޮށްފައި އެންމެ މުހިންމު ކަންތައްތައް. އެހުރިހާ
ކަމެއް، މީގައި ހިމަނާފައި އޮތް ހުރިހާ ކަމަކަށް ޓޯޓަލީ އެ އަރަނީ 50 މިލިއަންއޭ. އެކަމަކު އެ އެކޮމޮޑޭޓް
ކުރައްވަންޏާ އެންމެ މަތިން ފެށިގެން ތިރިއަށް އެހެރީ މުހިންމު ކަންތަކުން، ދެން ލީސްޓް އިމްޕޯޓެންޓު އެގޮތަށޭ
އަޅުގަނޑުމެން ރޭންކް ކޮށްފައި އެހެރީ. އެހެންވީމަ، އެއެއް އަޅުގަނޑުމެން ނޫން ކަންނޭނގެ ދެއްތޯ ޑިސައިޑް ކުރާނީ
ތިބޭފުޅުން އެލޮކޭޓު ކުރައްވާނީ ކިހާވަރެއް ކަމެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
އަސްލަމްއަށް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ޝުކުރިއްޔާ އެލް.ޖީ.އޭގެ ފަރާތުން ވަޑައިގެން ތިއްބެވި އެލް.ޖީ.އޭގެ އިސްވެރިން. އަހަރުން
އަހަރަށް އެލް.ޖީ.އޭގެ ބަޖެޓު ވެސް ހަމަ ބޮޑުވަމުން މިދަނީ. އަޅުގަނޑު ހަނދާންވޭ 7 މިލިއަންގައި މީގެ ދުވަސްތަކެއް
ކުރީގައި އޮތް ހިސާބު ވެސް. ދެން، ކުރަންހުރި ކަންތައްތައް ވަރަށް ގިނަ. އަދި ގިނަވަމުން ދާނީ ވެސް. މީގެއިން
ހަމަ މި 39 މިލިއަން ދުއިސައްތަ ނުވަ ހާސް އަށްސަތޭކަ އައްޑިހަ ރުފިޔާއިން ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ
މަސައްކަތްތައް ހަމަ ނިންމައިނުލެވޭނެއޭ ތި ވިދާޅުވަނީ ދެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ، ލޭންޑް ޔޫސް
ޕްލޭން، ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން އަސްލު ގާނޫނު މެންޑޭޓު ކުރަނީ އެލް.ޖީ.އޭއިން ހައްދަވަންތޯ؟ ނޫނީ ކައުންސިލުތަކުން
ހައްދަވަންތޯ؟ ތިބޭފުޅުންނަށް އޭގެ ޓެކްނިކަލް އެހީތެރިކަމެއް ފޯރުކޮށްދޭންތޯ ވަނީ. ނޫނީ ވަކި ރަށްރަށަށް ހައްދަވާ
13

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ވާހަކަތޯ ތި ވިދާޅުވަނީ؟ އެ ތަފުސީލުކޮށްދެއްވުން އެދެން. ހަމަ އެގޮތަށް ޑިވެލޮޕްމެންޓު ޕްލޭން ވެސް،
ފައިނޭންޝިއަލް ޕްލޭން ވެސް އެލް.ޖީ.އޭގެ މައިގަނޑު ދައުރަކަށް އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮންނަ ގޮތުން ވެފައި
މިއޮންނަނީ ކައުންސިލުތައް ވިލަރެސް ކުރުން ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް އެބައޮވޭ. އެހެންވީމާ، އެ ވިލަރެސް ކުރުމުގެ
ތެރޭގައި ވަރަށްގިނަ ބައިތަކެއް އަންނާނެ. އަދި ޓްރެއިން ކުރުން ވަރަށް މުހިންމު. އައު ކައުންސިލުތައް ތި
ވިދާޅުވާހެން އަންނައިރަށް ޓެރެއިނިންގ ކުރެވެން ވާނެ. ގާނޫނާއި ގަވާއިދާއި، އެއްގޮތަށްތޯ ހިނގަމުންދަނީ ބަލައި
މޮނިޓަރ ކުރެވެންވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެން މިހާރުގެ މި އެލް.ޖީ.އޭ ވާހަކައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް އެލް.ޖީ.އޭ
ބައެއްފަހަރު ފެނިގެން ގޮއްސަ އެބަވޭ ގެނައި މި ބަދަލުގެ ތެރެއިން އަސްލު ބޭނުން ނުވާ ގޮތަށް، މިދެންނެވީ އެޓޯލް
މިނިސްޓްރީގެ، އެޓޯލްސް މިނިސްޓްރީ ކުރިން ހުރެއެއް ނޫންތޯ؟ އެޓޯލްސް މިނިސްޓްރގެ ފަންކްޝަން، ނޫނީ އަދި
ހުންނާނެ ނަދަން ޑިވެލޮޕްމެންޓް އޮފީހަކާއި ސަދަން އޮފީހަކާ. އެ ތަންތަނުގައި ތިއްބަވާ އިސްވެރިންގެ ފަންކްޝަން
މިވެނި ގޮތަކަށް ހަދަން، އެވެނި ގޮތަކަށް ހަދަން ނޫނީ އެވަ ރަށް ޑިކްޓޭޓު ކުރައްވައިގެންތޯ އަދިވެސް ކައުންސިލުތައް
ގެންދަވަނީ. މިހާރު ވަރަށް ފަހަކަށް އައިސް އެބަ އަޑުއިވޭ ތިބޭފުޅުން ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑުކުރައްވާ
ވާހަކައާއި، މިއީދެން އަނެންހެން ވަރަށް އަސްލުގައި އެއަށް ވަރަށް ސްޕެސިފިކްކޮށް ހަމަ އެ ހިސާބަށް ދެވޭއިރު
ހަރުދަނާ ގަވާއިދުތަކަކާއި އުސޫލުތަކެއް އޮވެގެން އެހިސާބަށް ދެވެން ވެސް ވާނީ އުސޫލެއްގެ ގޮތުން. ދެން، ނުދާށެކޭ
ވެސް ނޫން. ދެން އަސްލު ޕަރސަނަލީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން އިންތިޚާބީ ކައުންސިލަރުން ކުށެއް އޮތް
ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ އެ ކުށް ބަލާނެ ކިތަންމެ ދާއިރާތަކެއް ހުރޭ ދެއްތޯ. މިސާލަކަށް ކޮރަޕްޝަނުގެ މައްސަލައެއް
އޮތިއްޔާ އެ މުއައްސަސާތަކާ. އެހެންވީމާ، އެލް.ޖީ.އޭ އިން އެހިސާބަށް ފަންގްޝަން ގެންދަވަނީތޯ ބަޖެޓު އިތުވާން
ބޭނުންވަނީ؟ އޭގެ އިތުރަށް އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް މިހާރު ކައުންސިލުގެ މުއްދަތު އިތުރުވުމާއި ގުޅިގެން ވަކި
ގާނޫނެއް ހަދާފައި، ވަކި ބާރުތަކެއް ނަންގަވާފައި ދެއްވާފައި އެބަ ބުރި. ޙަޤީޤަތަކީ ރައްޔިތުންނަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް
ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް، ބިމާއި ގުޅޭ ގޮތުން ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތަކާ. މީގައި އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުންނަށް ވީމަ
ކޮންމެވެސް ވަތަކަށް އަންނާނެ ޝަކުވާ. ދާދިފަހުން ވެސް އަޅުގަނޑަށް އައި. އާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން
ކައުންސިލުން ވަކި މުއްދަތަކަށް ބިން ކުއްޔަށް މި ދެނީ. އަދި މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދޭ އުސޫލެއްގެ ދަށުން، އިތުރު
ވެސް ކޮށްދެވޭ. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ބިމުގެ ކުލީގެ މުއްދަތަށް ބަލާފައި ލޯނުތައް މި ލިބެނީ. ވަރަށް ފަހުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނު މައްސަލައެއްގައި ވެސް ހަމަ މި ކަހަލަ އިޝޫއެއްގައި އެލް.ޖީ.އޭ އިން އަންގަވަނީ
އޭ.ސީ.ސީގެ ހުއްދައާއެކު ކުރިއަށްދާށޭ. އެއްކަލަ ޑިޒިޝަންސް ނުނެގި، މި ދެންނެވީ ރަނގަޅަށް
ބެލެހެއްޓުންތެރިކަމާއެކު މި ދު ވަސްކޮޅު ވެސް ހަމަ ކަންކަން ހިންގުން ކަންނޭނގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ވެސް އަދި
14

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ސަރކާރުގެ ވެސް މި ބޭނުމަކަށް މި ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މުއްދަތުތަކެއް ދިގުލައިގެން އެބަދޭ. އިތުރަށް ބަޖެޓުތައް
ބޭނުންވާއިރު ތި ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތްތައް އިތުރަށް ހަރުދަނާ ކުރެވޭނެ ގޮތްތަކަކީ ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ.
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭންގެ ކަންތައްތަކަށް މެންބަރުން ތި ފާހަގަކުރެއްވީ ހަމަ ރަނގަޅަށް. ލޭންޑް
ޔޫސް ޕްލޭން ހަދަން މި ގާނޫނު ލާޒިމުކޮށްފައިވަނީ ލޯކަލް ކައުންސިލުތަކަށް. ދެން އެކަމަކު ލޯކަލް ކައުންސިލުތަކުގައި
ނުހުރޭ ބަޖެޓެއް އެ ކަންތައްތައް ކުރާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެއްކަލަ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމެއްގެ ދަށުން ލިބެމުންދާ
އެއްޗެހި އެ ބާރުތައް އިންވޯލްވް މި ކުރީ އަސްލު ކައުންސިލުތަކުން ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ނަފާވެރިކަން ލިބޭނެ
ކަހަލަ ގޮތަކަށް ބިން ބޭނުން ކުރަން. އެކަމު ގާނޫނުގައި އެބަ އޮތް ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހަދައިގެން އެ މިނިސްޓްރީން
ފާސްކޮށްގެން ނޫނީ އެކަން ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ނުކޮށްފިއްޔާމުން ކައުންސިލުތަކަށް
އެ ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުންނަކަށް އެ ބިން ބޭނުން ނުކުރެވިދާނެ ދެން އޮންނަ 5 އަހަރު ވެސް. އެހެންވީމާ، އެކަން
ކުރަންވެގެން އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ބޭނުންވަނީ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހަދަން. މީގައި އެބަ އޮތް ސޮލިއުޝަން ވެސް.
އެއްގޮތަކީ އެއީ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނަކީ ހަދަންޖެހޭ އެއްޗެއް ކަމަށް ނޫން ގޮތަށް ކަނޑައެޅީމާ ކޮންމެހެން ރަށްރަށުގައި
ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހަދާކަށް ނުޖެހޭނެ. ބަޖެޓެއް ހަދައިގެން ވެސް، މިނިސްޓްރީއަށް ފޮނުވީމަ ހުއްދަދޭ ގޮތަށް ވެސް
އެކަން ކުރެވިދާނެ. ދެން ފައިނޭންޝިއަލް ޕްލޭނާއި ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭނިންގގެ ކަންތައްތައް ވެސް އެއީ ހަމަ
ކައުންސިލުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. ކައުންސިލުން މެންޑޭޓް ކުރާ ކަންތައް. އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ކަމަކީ އޭޕގެ
ޓެމްޕްލޭޓްސްތައް ހެދުމާއި އެއީ ނެޝަނަލް ލެވެލްގައި އެ އެއްޗެހިތަކުގެ ޑޭޓާތައް ބަލާ، އެ ކުރެވެނީ ކޮން
ކަންތައްތަކެއްތޯ ބަލާ ހެދުމަކީ މުހިންމު ކަމަކަށް ވާތީ އޭގެ ޓްރެއިނިންގތައް އެ މީހުންނަށް ޕްރޮވައިޑްކޮށްދިނުމާއި
ޓެމްޕްލޭޝްތައް ހެދުމާއި ފޮތްތައް ހެދުމާއި އެ ކަހަލަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެވެސް
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ސީދާ ކައުންސިލުގައި ކަމެއް. އެކަމަކު އެލް.ޖީ.އޭ ކެޕޭސިޓީން ލާޒިމު ކުރާތީ އެ ކަހަލަ
ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން މި އޮންނަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
15

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑު އަދި ސުވާލެއް އޮވެއްޖިއްޔާމުން އިތުރަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް. ދެން 1:15 ގައި އެހެން ބޭފުޅުން ވެސް ވަޑައިގެން އެބަ ތިއްބެވި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީއާ
ބައްދަލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ބަލާނަން ހަމަ ވީހާވެސް ކުރުކޮށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ސުވާލުކުރެއްވުމާއި
އަދި ޖަވާބު ދެއްވުމުގައި ގެންގޮސްދެއްވުމަށް އިނގޭތޯ. އެގޮތަށް ގެންގޮސްދެއްވިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. އަޅުގަނޑު
ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެނގިވޑައިގަންނަވާނެ މިހާރުވެސް ކައުންސިލުތަކަށް، ވަކިވަކި ކައުންސިލުތަކަށް ޖުމުލަ 1.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ
އެބައޮތް އެލޮކޭޓްކުރެވިފަ. މި ދެންނެވީ މި އަންނަ އަހަރަށް. އެއީ އަދި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ރަށްރަށުގެ
ޕްރޮގްރާމްސްތައް ވަކިން ނުލާ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އިދާރީ ހިންގުމުގައި އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އޯކޭ. ތި ބޭފުޅުންގެ
އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާނެ ބައެއް ކައިންސިލުތަކަށް. ބައެއް ކައުންސިލުތައް ހުންނާނެ އަދި އެހީތެރިކަން ނެތި ވެސް
އަމިއްލައަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލު ކުރާ ގޮތުން ހުންނާނެ އެފަދަ ކައުންސިލުތައް ވެސް. އެހީތެރިކަން
ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އޭގެ މުޅި ޚަރަދު ތި ބޭފުޅުން ބެއަރ ނުކޮށް ހަމަ ކައުންސިލުތަކުގެ އެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވެސް އެ
މަސައްކަތް ކުރެވޭ ގޮތަށް ތި ބޭފުޅުންނަށް އެހީތެރިވެވިދާނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. މިހާރު އަޅުގަނޑަށް މި
ފެންނަނީ ތި ބޭފުޅުންގެ އަދި ވިދާޅުވި ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އަސްލުގައި ކައުންސިލުގެ މެންޑޭޓުގެ ތެރެއިން
ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ތި ބޭފުޅުން ކޮންމެހެން ގާނޫނު އެކަން ކުރުމަށް ލާޒިމު ކުރާތީވެ އެލް.ޖީ.އޭ އިން ކުރައްވަނީ.
އެހެންވީމާ، އޭގެ އެހީތެރިކަމެ އް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. ދެން އެ ނޫން ގޮތަކީ އެލް.ޖީ.އޭ ކައުންސިލުތަކުން އެބައި
އުނިކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެން ލާންވީ އެލް.ޖީ.އޭ އަށް. އެލް.ޖީ.އޭ އިން މިކަން ކުރާ ކަމށް ވަނީ ނަމަ ކައުންސިލުތަކުގެ
އިދާރީ ހިންގުމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕަސެންޓޭޖެއް ނަގާފައި ލެވިދާނެ އެލް.ޖީ.އޭ އަށް. ކޮންމެވެސް
އެއްގޮތަކަށް މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހޯދަން އެބަ ޖެހޭތާ ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، އެއަށް އަސްލު އަޅުގަނޑު އަނެއްހެން
ކޮންމެހެން އެލް.ޖީ.އޭ އަށް ބަހެއް ބުނާކަށް ނޫން. ތި ބޭފުޅުން ކުރައްވާ މަސައްކަތްތައް ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމުގައި
ދެކެން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
16

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޝުކުރިއްޔާ. ސުވާލެއް މަތިކުރެއްވި ތަނެއް ނުފެނުނު އަޅުގަނޑަކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން
ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله އަށް.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ސުވާލަށް މިހާރު ޖަވާބެއް ލިބިއްޖެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ދެން އިތުރަށް ކުރިއަކަށް ނުދާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން، ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ކުރުކޮށް ގެންދެވޭތޯ ބަލާނަން. ގާތްގަނޑަކަށް އޮރިއެންޓޭޝަނަށް
ފައިވް މިލިއަން. ދެން އެ ކަންތައްތަކަށްދާނެ ކަމަށް ތި ބޭފުޅުން ލަފާކޮށްފައި މި ވަނީ. ބްރޭކްޑައުންއެއް ލިބިދާނެތޯ
އެއްވެސް ވަރަކަށް؟ ދެން އޭގެ އިތުރުން ޝައްމޫން ފާހަގަކުރައްވައިފި ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން މިސާލަކަށް ފައިވް
އިޔަރސްއަށް ދާތީވެ ވަރަށް މުހިންމޭ. ދެން ޚާއްޞަކޮށް 33 ޕަސެންޓް އަންހެންވެފައި، އެހެން ފާހަގަކުރެއްވި. ދެން
އަންހެން ވީމަ ވަކި އިތުރު ޓްރެއިން އެއް އޮންނަނީތޯ އަޅުގަނޑު ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން އޯކޭ.
ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީއަށް ޓްރެއިނިންގ ބޭނުންވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ އަންހެން ވީމަ ވަކި ޚާއްޞަ ޓްރެއިނިންގއެއް
އޮންނަނީތޯ؟ ނޫނީ ވިއްޔާމުން މި އެތި ބްރޭކްކޮށްލަދެވިދާނެތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ތެންކިއު މެންބަރ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އޮރިއެންޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމްގައި، އޮރިއެންޓޭޝަންތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރުވެސް ޓްރެވަލް ނުކުރެވޭ ހާލަތުގައި ވެސް އޮންލައިންކޮށް އެބަ ބައިވަރު ޓްރެއިނިންގސްތަކާއި
އެއްޗެހި، ސެޝަންސްތައް އެބަ ގެންދަން ހުރިހާ ކައުންސިލު. އެކަމަކު ވަރަށް ގިނަ ދަތިތައް އެބަ ދިމާވޭ
ކަނެކްޓިވިޓީ އިޝޫޒްއާއި އެއްޗެހި. ދެން މި އޮތް ހުރިހާ ދުވަހު ވެސް އެލް.ޖީ.އޭގެ ޓްރެއިނިންގސް މި ބާއްވަނީ
17

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެއިދަރ ކައުންސިލަރުން ގެނެސްގެން އޯ އެލް.ޖީ.އޭ އިން ޓްރެވެލްކޮށްގެން. އެހެންވީމާ، ޓްރެވެލް ބަޖެޓެއް ކޮންމެހެން
ވެސް އެބަ ހިމަނަންޖެހޭ. އޮންލައިންކޮށް ގެންދެވޭ ހުރިހާ އެއްޗެއް އެންމެ އިފެކްޓިވް ގޮތަކަށް ނުގެންދެވޭ. ދެން އޭގެ
އިތުރަށް އަންހެން ކެނޑިޑޭޓްސްއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވަކިން އެބަ ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީއާއި އެކީ ގެންދާ ވާހަކަ މި
ދެންނެވީ. އަނެއްކާ އޭޒް ކައުންސިލަރސް އެ ބޭފުޅުންގެ އެކްސްޕީރިއެންސް ކުޑަކޮށް ތަފާތުވެދާނެއޭ ފިރިހެން
ކައުންސިލަރސްއާ. އެއީ ދެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވިޓީ ހިމެނޭ ކަމެއް ކަންނޭނގެ. މިސާލަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ 33 ޕަސެންޓަކީ އެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި، ރަނގަޅު ނަތީޖާއެއް ނެރެވޭނެ ގޮތަކަށް
ކަނޑައެޅުނު ޕޮލިސީއެއްކަން ހާމަކުރުން. އެކަން ޕްރޫވް ކޮށްދިނުން ވެސް އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު
އިންޓްރެސްޓެއް. އެހެންވީމާ، އަންހެން ކައުންސިލަރުން އަންނައިރު އެ މީހުންނަށް އެ ލިބެންޖެހޭ ސްކިލްސްއާއި
ޓެކްނިކަލް ނޮލެޖް ލިބިފައި ތިބިއްޔާމުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެ ރިޒަރވްޑް ސީޓްސްގެ އެ
ބޭނުން، އެލޮކޭޓް ކުރި ބޭނުން ހާސިލުވާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ފޯކަސްކޮށްގެން ދެން
ފަހަރެއްގައި ވެދާނެ މިހާރު އެކަމަށް އިތުރު ފޯކަސްއެއް އަޅުގަނޑަށް ދެވެނީ ކަމަށް ވެސް. އެކަމު އެއީ ހަމަ ވަރަށް
ބޮޑު ޕްރޮޔަރިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ދެން އިތުރަށް ޝައްމޫން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެން.ޕީ.އޭ ގެ ތެރޭގައި އެބަ އިން ސްޓާފް ރީޓެއިންމަންޓް ޕްރޮގްރާމަކަށް ވަން ޕޮއިންޓް ނައިން. ދެން އެއީ
އަޅުގަނޑަށް ޑީޓެއިލްކޮށްލެވިދާނެތޯ އެއީ ކޮންކަމެއްތޯ ސީދާ ތި ބޭފުޅުން ތި ފާހަގަކުރައްވަނީ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މި އެން.ޕީ.އައި ޕްރޮގްރާމްސްއަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ޕާޓިސިޕޭޓްރީ
ޕްރޮސެސްއަކުން ސްޓާފުން، ހުރިހާ ސްޓާފުން ހިމެނޭ ވޯކްޝޮޕެއް ބާއްވައިގެން އައިޑެންޓިފައި ކުރި ކަންތައްތައް.
މީގެން އައިޑެންޓިފައިވި އެއްކަމަކީ އެލް.ޖީ.އޭގެ ވަރަށް ކޮލިފައިޑް ސްޓާފުން މި ތިބެނީ. ވަރަށް ޔަންގް ވޯކް
ފޯސްއެއް، އަނެއްކާ ވަރަށް ކޮލިފައިޑް. އެހެންވީމާ، ވާގޮތަކީ ވެސް ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅު އޮޕޮޗުިއނިޓީއެއް އައީމަ މި
ޓަރންއޯވަރ ހައިވާ ގޮތް މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ސްޓާފުން ރީޓެއިން
ކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ވެސް ކުރަން. އެހެންވީމާ، ސްޓާފް އިންސެންޓިވައިޒޭޝަނާއި މި ކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް
18

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެއިމް ކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނާފައި އޮތް ކަމެއް މިއީ. އެކަމަކު މީގައި ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ އިތުރަށް އެން.ޕީ.އައި ޕްރޮގްރާމްސްގައި މި ހުރި ކަންކަމަކީ ވަކިވަކިން ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވާލެއްވީމަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު ތަފްޞީލު އޭގައި އެ ކަންތައްތަކުގެ ބްރޭކްޑައުންއެއް ވެސް ފޯރުކޮށްދެވިދާނެ. އެކަމަކު
ވަކިވަކިން މި ހުރީ ހަމަ އެގޮތަށް ސްޓާފުންނަށް މި ކަމުގައި، މި މަސައްކަތް ޢަމަލީ ގޮތުން ކުރައްވާ ބޭފުޅުންގެ
އިންޕުޓާއި އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން އައިޑެންޓިފައި ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައްކަން. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް
ބައްލަވައިގެން ތި ބޭފުޅުން މި ކަމުގައި އެއްބާރުލުން ދެއްވިއްޔާމުން ވަރަށް ރަނގަޅު.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެން.ޕީ.އައި ހެދުމަށް ތަރޓީ ފައިވް މިލިއަން. ދެން އަޅުގަނޑަށް އެބަ ފެނޭ އެން.ޕީ.އައި ތެރޭގައި ވަކިން އަދި ހަމަ
7 ވަނަ ޕްރޮރިޔަރިޓީ ސެވަންގައި ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން އެކުލަވާލުމަށް ކައުންސިލުތަކަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން
75 ހާސް. ކިހިނެއްތޯ އެ ވަނީ، މަތީގައި އެބައިން ތަރޓީ ފައިވް މިލިއަން އެލް.ޔޫ.ޕީ ހެދުމަށް. ދެން 7 ވަނައިގައި
އެބައިން އަދި 75 ހާހެއް އެން.ޕީ.އައި ތެރޭގައި. އެއީ ކިހިނެއްތޯ މި ވަނީ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް، ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ މިސްޓޭކެއް. އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ފުރަތަމަ ބަޖެޓު ޕްރޮޕޯސް ކުރިއިރު ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހަދަން ވެގެން
އެއްކަލަ ރައްޔިތުންނާއި ބައްދަލުކުރަންޖެހޭތީ ބައްދަލުކުރުންތަކެއް ބާއްވާން އަޅުގަނޑުމެން ލީ. އެކަމަކު ފަހުން
ރައީސް އޮފީހުން ޕްރޮޕޯސް ކުރެއްވީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ލޭން ޔޫސް ޕްލޭން ހަދަން އެއްޗެހިތަކެއްލާން. އެހެންވީމާ، އޭތި
އަސްލު ރިޕީޑެޓް ފިގަރސްތަކެއް އެ ހުރީ.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގާތްގަނޑަކަށް ކިހާވަރެއް ކަމަށް ލަފާކޮށްފައިތޯ ތަރޓީ ފައިވް މިލިއަން މި އިނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލު
ކުރަން އިނގޭތޯ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހަދަންޖެހޭނެ. ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް އެ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް އިނގޭތޯ. ދެން
އަޅުގަނޑަކީ ރަށަކުން އައިސް މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް އެއީ ޙަޤީޤތުގައި ލޭންޑް ޔޫސް
ޕްލޭން ހެދުމަކީ. ދެން އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް. ދެން އަޅުގަނޑުގެ އެއް ސުވާލަކީ މިހާރު އެ ހަދާ ކައުންސިލުތަކުން
ވިދާޅުވެއްޖެ ބައެއް ކައުންސިލުތަކުން އެބަ މަސައްކަތް ކުރައްވައޭ. އެ ބޭފުޅުންގެ ބަޖެޓުންތޯ ކުރިއަށް ގެންދަވަނީ؟
19

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ދެން އެހެން މެންބަރެއް ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި ވަން ޕޮއިންޓް ޓޫ ބިލިއަން ބްލޮކް ގްރާންޓެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދެން. އޭގެތެރެއިން ތި ބޭފުޅުންނަށް އެނގިލައްވާނެ މި ކައުންސިލުތަކަށް ލިބޭ އަދަދު. ދެން އޭގެ
ތެރެއިން އެ ހެދޭނެ އަދަދެއްތޯ، ނޫނީ ވިއްޔާމުން ތަރޓީ ފައިވް މިލިއަން މި ގެންނަނީ ކިހިނެއް ގާތްގަނޑަކަށް
ހިސާބެއް ހެދިގެންތޯ؟ ނޫނީވިއްޔާމުން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލައިދޭންވީ ކައުންސިލުތަކަށްދޭ ބްލޮކް ގްރާންޓުން
އެކަން ކުރެވޭނެތޯ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މެންބަރ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ވަރަށް ފަހުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީއާއެކީގައި ވީ ވެންޓް ތްރޫ ހުރިހާ ކައުންސިލަކަށް ވަކިވަކިން ހުރި ބަޖެޓުތައް. ދެން އެންމެ ދެ
ކައުންސިލެއް ނޫން އެހެން ހުރިހާ ތަނަކަށް ބަޖެޓު އޮތީ އިތުރުވެފަ. އެކަމަކު ދެޓް އިޒް ސްޓިލް މިހާރު އެ
ބޭފުޅުންނަށް އިތުރުވެފައި އިން މެންޑޭޓަށް ބަލާފައި ހަމަ ވަރަށް ޓައިޓްވާނެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް މި އަންނަ އަހަރަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ. ޝައްމޫން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އޭގެ ކުރު ޖަވާކީ އަސްލު ނުހެދޭނެއޭ އިނގޭތޯ. މިހާރު އަނެއް ވަން ޕޮއިންޓު ޓޫ ބިލިއަން އޮލެކޭޓްކޮށްފައި އެ
އޮތީ ދައުލަތުގެ ރެވެނިއު ވަރަށް ދަށްވޭ. އެހެންވީމާ، އޭގެ ފައިވް ޕަސެންޓް ހެދީމަ ވަރަށް ކުޑަ އަދަދެއް އަންނަނީ.
އެހެންވެގެން އޭގެ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ފިނޭންސް އިން އިތުރުކޮށްދެއްވާފައި އެ އޮތީ. ދެން ސީ.އީ.އޯ ވިދާޅުވި ގޮތަށް
މި އަހަރުގެ ބަޖެޓަށްވުރެ، މި އަހަރު ބަޖެޓު ވީގޮތަކީ ފައިވް ޕަސެންޓް ދެއްވާފައި ފަހުން ކޮވިޑާއި ހެދި އަނެއްކާ
މަދުކުރެއްވީ. އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް މި ބުނީ ހަމަ މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށްވުރެ ކުޑަ ތަންކޮޅެއް އިތުރު.
އެހެންވީމާ، އިދާރީ ބަޖެޓު އެކަނި. އަސްލު ވާގޮތަކީ މުޅި ކައުންސިލުގެ ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއް ގޯންޏަކަށް އަޅާފައި
ބަލާލީމަ އަދަދު ބޮޑުވަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ކައުންސިލުން ލިބޭ އިދާރީ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިންވާނެ ކަމެއް ނޫން
ކައުންސިލުތަކުގެ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ބަޔަކު ހަޔަރކޮށްގެން ހެދުން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ކިހިނެއްތޯ މި އެތި
ކޮސްޓް ކުރީ. އަޅުގަނޑުމެން ފިގަރސްތައް ނަގާފައި މި ހުރީ ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީގެ ސީދާ ލޭންޑް ސަރވޭ
އޮތޯރިޓީގެ މީގެ ކުރީގައި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ޕްލޭންތަކެއް ބަޔަކާއި ހަވާކޮށްގެން ހަދަންވެގެން އެ ބޭފުޅުން ހަދާފައި ހުރި
ބަޖެޓުތަކެއް ބޭސްކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން ހަދާފައި މި ހުރީ. އެހެންވީމަ، މިއީ ހަމަ...
20

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
}ކޮމިޓީގެ ރިޔާސަތާ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ؛ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒް ޙަވާލުވެވަޑައިގަތުން{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ ރިޟާ އަށް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ އެލް.ޖީ.އޭ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް. ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއްގެ ގާތްގަނޑަކަށް
އެސްޓިމޭޓް އާދައިގެ ބާރަސަތޭކަ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށެއްގައި ޚަރަދު އަންދާޒާ އެބަ އޮތްތޯ ހަދާލެވިފަ؟ އޮވެއްޖިއްޔާ
؟
ވިދާޅުވެދެއްވަފާނަންތޯ
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެވްރެޖްކޮށް ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް ހަދަން މި ދަނީ ހަންޑްރެޑް އެންޑް ފިފްޓީ ޓު ޓޫ ހަންޑްރެޑް ތައުޒަން
އިނގޭތޯ ޗާޖު މި ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެވްރެޖް ރަށެއްގައި އަޅުގަނޑު ބަލާނީ ގާތްގަނޑަކަށް ހަންޑްރެޑް އެންޑް
ފިފްޓީ ތައުޒަން މި ދާނެއޭ ކޮންސަލްޓެންޓެއް ހަޔަރކޮށްގެން، މެޕްކޮށްގެން ގޯތި މިދޭ ޕްލޮޓް ލެވެލަށް ދަންޏާ.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ ކުޑަ ރަށެއް ވެސް، ބޮޑު ރަށެއް ވިޔަސްތޯ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް، ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫން، އެއީ އެވްރެޖް އިނގޭތޯ. އާދެ!.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ބަޖެޓުން މި އަހަރު 2020 ވަނަ އަހަރާއި އަޅާ ބަލާއިރުގައި ރަށްރަށުގެ
ކައުންސިލުތަކުގެ ބަޖެޓު 25 ޕަސެންޓަށް އިތުރު މި އަހަރާއި އަޅާބަލާއިރު ގަތާގްނަޑަށް 25 ޕަސެންޓު، 30
21

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޕަސެންޓުވަރު އިތުރުވެފައި އެބަ ހުރި. މި އަހަރު 5 މިލިއަން ލިބޭ ތަންތަނަށް 8 މިލިއަންވަރު ގާތްގަނޑަކަށް، 3
މިލިއަން ނުވަތަ 2.5 މިލިއަން ރުފިޔާގެ އިތުރު އަދަދެއް އެބަ އޮތް. ވިދާޅުވަނީ ވަރަށް ޓައިޓްވާނެ ބަޖެޓެކޭ އެއީ.
ގާތްގަނޑަކަށް މި އަންނަ ބަދަލާއެކީގައި ކިހާވަރެއްގެ އިންކްރީޒްމަންޓެއް އަންނާނެތޯ؟ ކައުންސިލަރުން އިތުރުވޭ އެބަ
5 ކައުންސިލަރުންނަށް. ދެން ކިހިނެއްތޯ އަންހެނުން ކޮމިޓީއަށް ދާއިމީ މުސާރައެއް އޮވޭތޯ؟ ކިހިނެއްތޯ އަންހެނުން
ކޮމިޓީއަށް އުޖޫރައެއް ލިބުން، ކިހިނެއްތޯ އެކަންވެސް އޮންނަނީ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަސްލު މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ރިފްލެކްޓް ކުރީމަ އެހާ ރަނގަޅު، މިސާލަކަށް މި އަހަރުގެ ބަޖޓަށްވުރެ މިވެނި
ޕަސެންޓެއް އިތުވެއްޖެއޭ ބުނީމާ އެހާ ރަނގަޅު ވިޝަންއެއް ނޫން އެ ފެންނަނީކީ. އެއީ ބައިވަރު
ކައުންސިލަރުންތަކެއް އިތުރުވެގެންދޭ. އެ މީހުންގެ މުސާރަ ވަރަށް ބައިވަރު އިތުރުވެގެންދޭ. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި
މި އަންނަ ކުޑަކުޑަ މިސާލަކަށް މި އަހަރުގެ އިދާރީ ބަޖެޓަށްވުރެ މި އަންނަ އަހަރުގެ 5 ވަރަކަށް ޕަސެންޓު އިތުރޭ
ބުނީމާ އޭގެ މާނައަކީ އެ އިދާރީ ބަޖެޓު ވެސް ކަވަރވަނީކީ ނޫން. އެކަމަކު މިހާރުގެ ބަޖެޓަށްވުރެ އިތުރު. އެކަމު
އަޅުގަނޑަށް ޔަގީން އެ އިތުރަށް ބަޖެޓު ލާންޖެހޭނެ ކައުންސިލުތަކުގެ. އެއީ ކައުންސިލަރުންގެ މުސާރައާއި މި ހުރިހާ
އެއްޗެހިތަކެއް އަންނާނެ. ދެން ފާހަގަކުރެއްވީ ކޮން ސުވާލެއްތޯ، އަޅުގަނޑު. އާދެ! އަންހެނުންގެ ކޮމިޓީއަށް ހަމަ
މުސާރަ އޮވޭ. އަންހެނުން ކޮމިޓީގެ މުސާރަ އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ 2000 ކޮންމެ، 2000 ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން
އެގްޒެކްޓްލީ ހަނދާނެއް ނެތް. ސިޓިންއަކަށް، މި ބުނީ 2000 ރުފިޔާ މަހަކަށް އެންމެ މެކްސިމަމް ލިބޭ ގޮތަށް. ސިޓީ
ކައުންސިލު، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތްރޫއައުޓް ދަ ކައުންސިލު އިނދޭ އަޅުގަނޑު ހަނދާންވަނީ. ޗެކްކޮށްލަންޖެހޭނީ.
ރައީސާއި ނައިބު ރައީސާއި މެންބަރުންނަށް ވަކިން ހަމަ މުސާރަ އިނދޭ. ދެން އެ މުސާރަ ހަމަޖައްސަން މި ޖެހެނީ
ކައުންސިލުތަކަށްދޭ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން 5 ޕަސެންޓް އަނެއްކާ ޑަބްލިޔު.ޑީ.ސީއަށް މިނަގަނީ. އެ ޑަބްލިޔު.ޑީ.ސީއަށް
ނަގާ ބައިގެ ތެރެއިން އެ މުސާރަ ހަމަޖައްސަންޖެހެނީ. ދެން ބައެއް ރަށްރަށުގައި ހަމައެއް ނުޖެއްސޭ. އެހެންވީމާ،
ފިނޭންސް އިން ކޮންމެވެސްވަރެއްގެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި އިންކްރިމަންޓެއް ދެއްވާނެ ކަންނޭނގެ އެ
ކައުންސިލުތަކަށް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
22

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ބައެއް ރަށްރަށުގައި ލިބިފައި ހުރި ބަޖެޓުން އެ ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ވެސް ބައެއް ކަހަލަ މަސައްކަތްތައް ކުރެވޭނެ
ފުރުޞަތު އެބައޮތް. ދެން ގާނޫނަށް އައިއްސަ އޮތް ބަދަލާއި އެކީގައި ކައުންސިލަރުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު
ބާރުތަކެއް ލިބިފައި އޮންނަނީ. ބަޖެޓު ތެރެއިން އެ ބޭފުޅުން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގުރާމުތަކުގެ ގޮތުގަ އި ރަށްރަށުގައި
އިޤުތިޞާދީ އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީއަށް އެ ހިންގާ ހަރަކާތްތައް ތި ބޭފުޅުން ވިލަރެސްކުރައްވަންތޯ އެކަން؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް ބަލާނެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓެއް ގޮތުގައި ހިންގާ ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓްސްއެއް މޮނިޓަރކުރާނެ.
ދެން އަދި ދައުލަތުގެ އެހެން މިނިސްޓްރީތަކުން ގެންދާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްސްތައް ވެސް ހަމަ މޮނިޓަރ ކުރާނެ
އެލް.ޖީ.އޭ އިން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް. އަޅުގަނޑުމެން ކައުންސިލުތަކުން ރަށްރަށުގެ
ތަރައްޤީއަށް ޕްރޮޖެކްޓު ހިންގާ ވާހަކަ ވެސް އެބަ ދެކެވޭ. ކައުންސިލުތަކުން ދަރަންޏަށް ޒިންމާވާގޮތަށް ލޯނު
ނެގޭގޮތަށް ނޫންތޯ މިފަހަރު ގާނޫނު އޮތީ އައިއްސަ. އެ ބޭފުޅުންނަށް އެގޮތަށް ލޯނެއް ނަގައިގެން ކީއްވެތޯ ލޭންޑް
ޔޫސް ޕްލޭން ނެހެދެންވީ؟ އެގޮތަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް މަޝްވަރާކުރެވިފައި އެބައޮތްތޯ؟ އެ ސުވާލަށް ޖަވާބުދެއްވާ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިއީ ދެން ވަރަށް ގިނަފަހަރު އަސްލު ބޭންކެއް އެހެންނޫނީ ފައިނޭންޝަލް ލެންޑުކުރާ ފަރާތްތަކުން ލެންޑު
މިކުރަނީ ކޮންމެވެސް ކަހަލަ އެސެޓެއް ހުރެގެން. ދެން ބައެއް ކައުންސިލުތަކުގައި އެސެޓްސް ހުރޭ. ބައެއް
ކައުންސިލުތަކަކީ އަސްލު އެސެޓްސް ނުހުންނަ ތަންތަން. އެހެންވީމާ، ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް ކަހަލަ އެހެންނޫނީ
23

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެހެން ކޮމާރޝަލް ބޭންކަކުން ލޯނެއް ނެގުމަކީ ކައުންސިލުތަކަށް އެހާ ފަސޭހަކަމެއް ނޫން. އެއީ ރަހުނުކުރާނެ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދި ނެތް އާދެ.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް ހަދަން.
ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް ނެތި ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ބިންތަކާއި އެއްޗެހި ބޭނުންކުރެވޭކަށް ނެތް.
ކިތައް ޕަސަންޓު މިހާރު ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ނިމިފައި އެބައޮތްތޯ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން މިބަލަނީ އަސްލު ގާނޫނުގައި މިހާރު ދީފައި ހުރި ގޮތަށް މި ލޭންޑު ބަހާފަ އެއްވެސް ކައުންސިލެއްގަ
ނެތް. އެއީ ކުރީގައި މި ލޭންޑެއް މި ބަލަނީ އެއްކަލަ ލޭންޑް އޭރިޔާއަށް. އެކަމަކު މިހާރު ތަންކޮޅެއް ދުރުން
ބޭނުންކުރާތީ މިސާލަކަށް ފަޅާ އެހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ބޭނުންކުރަންޖެހޭތީ އެއްވެސް ރަށެއްގައި އަސްލު މިހާރު
ގާނޫނުގައި އޮތްގޮތަށް ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް ނެތް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައި އޮތީ އައްޑޫ އަތޮޅުގައި ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް މީގެ ގާތްގަނޑަކަށް 1996 ހިސާބުގައި
ހެދިފައި އޮތް ކަމަށް. އެއްވެސްވަރަކަށް އޭގެ މަޢުލޫމާތެއް ލިބިފައިތޯ އޮތީ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށުގައި ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން އެގޮތަށް ހެދިފައި ހުރީ. އެކަމަކު ގާނޫނަށް މި ގެނެވުނު ދެން
އައްޑޫގެ އިޚްތިސާސްއަކަށް ބަދަލެއްނާދޭ. އެހެންވީމާ، އައްޑޫގެ ޕްލޭން ހަމަ ވެލިޑު ވާނެ. އެކަމަކު ދެން ހުރި މާލޭ
ވެސް ވެލިޑުވާނެ. ދެން ހުރި ތަންތަނުގައި ހަމަ ބަދަލުވާނެ.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
24

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އާދެ! ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީ އިން އެބަ ވިދާޅުވޭ އަލުން އަނެއްކާ އައްޑޫގައި ވެސް ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް
ހަދަންޖެހޭނޭ. ކައުންސިލުން އެބަ ބުނޭ ގާތްގަނޑަކަށް 1.2 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްގެންނޫނިއްޔާ އައްޑޫގައި ލޭންޑް
ޔޫސް ޕްލޭނެއް ނެހެދޭނޭ. ފުދޭވަރަކަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެލް.ޖީ.އޭ މެދުވެރިކޮށް
ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީއާ ވާހަކަދައްކައިގެން ކުރީގައި ހެދިފައި އޮތް އެ ހަމަ އެ ރިކުއަރމަންޓަށް ފިޓުވާގޮތަށް އެއޮތީ.
ކީއްވެތޯ އޭތި މިނިސްޓްރީއަށް އެކްސެޕްޓު ނުކުރެވިގެން އުޅެނީ؟ އެ ޔަޤީންކޮށްލަން ވެސް އެބަޖެހޭ، ރަނގަޅަށް ނޯޓު
ކޮށްދެއްވައިފިއްޔާ އެ ކަންތައް.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ތެންކިޔު މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ވެރިފައި ކޮށްލާނަން އެ އިޝޫ.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދި އޭގެއިތުރަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްލަމު ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި ސުވާލެއް ގޮތަކަށް ނޫންހެން އަޅުގަނޑަށް
ވެސް ހީވަނީ. ބައެއް ކޮންޓްރެކްޓުތަކުގެ މުއްދަތު ކައިރިވެފައި ހުރީމަ ކޮންޓްރެކްޓުތައް އައު ނުކުރެވޭތީވެ ބޭންކުން
ފައިނޭންސް ލިބޭކަށްނެތް. ތި ބޭފުޅުން އެކަމަށް ހައްލެއް ހޯދައިދޭން އެބައޮތްތޯ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ސްޕެސިފިކަލީ އައްޑޫގައި އެކަހަލަ ކޭސްތަކެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާއި ހަމައަށް އައި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެ
ހުރިހާ ތަފްސީލާއި އެކީގައި ބޯޑަށް ހުށަހެޅީމަ ބޯޑުން ނިންމާފައި އޮތީ ބައެއް ކޮންޓްރެކްޓުތަކުގައި ދެ އަހަރު ތިން
އަހަރު އޮތީމަ އައު ކައުންސިލުތައް ދެން އަންނަން ވަރަށް މުއްދަތު ކައިރިވެފައި އޮތީމަ އައު ކައުންސިލުތަކަށް
ދޫކޮށްލާނީއޭ. އެންމެ ތިން ހަތަރު މަހެއް ވީމާ، އައު ކައުންސިލުތައް އައިމާ އަލުން ކޮންސިޑަރކުރާގޮތަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ބައެއް ފަރާތުން ޝަކުވާތަކެއް ލިބިފައި އޮތީމަ. ފުރާޅުތަކެއް ހަލާކުވެގެން ވިއްސާރަ ވެހެންޏާ އެތެރެއަށް
ވާރޭވެހޭ ހާލުގައި ހުރި ތަންތަން އެބަހުރި. ދެން ފައިނޭންސަށް ބަލާއިރު ކޮންޓްރެކްޓަރ މުއްދަތު ނެތީމަ އިތުރު 6
25

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
މަސްދުވަހަށް އަނެއްކާ މަޑުކުރެވިދާނެތޯއޭ؟ އެކަހަލަ ހާލަތްތަކުގައި ތި ބޭފުޅުންނަށް އެއަށް ހައްލުތަކެއް ހޯދައިދޭން.
މިއީ އާއްމު ރައްޔިތުންގެ ވިޔަފާރިތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ، ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަހަލަ ކޭސްތަކުގައި އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ބޯޑުން އެ ކޮންސިޑަރޭޝަން ގެންގުޅުއްވާނެ ކަމަށް. އަދި އެ
މައްސަލަ އެކަހަލަ ޝަކުވާތަކެއް އައިއްސިއްޔާމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނެއްކާ ހަމަ ކުރިން ނިންމާފައި އޮތް
ޑިސިޝަނެއް ވެސް ރީކޮންސިޑަރކުރެވިދާނެ ކަމަށް. ބައެއްފަހަރު އެބަހުރި މިސާލަކަށް އެއް އަހަރު
އެކްސްޓެންޑުކޮށްފައި އަދި އަނެއްކާ 10 އަހަރަށް ވެސް އިތުރުކޮށްފައި ވެލިޑު ޖަސްޓިފިކޭޝަނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ބޯޑާއި ހަމައަށް ގެންގޮސްދޭންޖެހޭ.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެލް.ޖީ.އޭ އިން އެއްވެސްވަރަކަށް އެހީތެރިކަމެއްވޭތޯ ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީ އިން ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނުތައް ހެދުމުގައި
މި ވީހާތަނަށް އެއްވެސްވަރެއްގެ އެހީއެއް ވެފައި އެބައޮތްތޯ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނަރަލް ޝައްމޫން އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ކުރިން ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހެއްދެވީ މިނިސްޓްރީން. އެކަމަކު މިނިސްޓްރީގެ ވެސް ކެޕޭސިޓީއެއް ނެތް
ގާނޫނުގައި މިބުނާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެކަން ކުރެވޭނެވަރުގެ.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު 2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
އެލް.ޖީ.އޭއާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާއި ހިއްސާކުރި މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި އެލް.ޖީ.އޭގެ
26

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ބައްދަލުވުން މިހިސާބުން ނިންމާލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ
ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މި ބައްދަލުވުމުގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަންގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަނީ
އަލްފާޟިލާ މަރިޔަމް ޝިއުނާ، ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް. އަލްފާޟިލާ ފާޠިމަތު އަނޫލާ، ކޮމިޝަނުގެ ނައިބު ރައީސް.
އަލްފާޟިލް ޢަލީ އަޝްރަފް، ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރު. އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ޝަކީލް، ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރު.
އަލްފާޟިލާ ޢާއިޝަތު ޢަބްދުاله، ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރު. އަދި އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ސަލީމު، ސެކްރެޓަރީ
ޖެނެރަލް. އަލްފާޟިލް ޙަސަންމަނިކު، ޑެޕިޔުޓީ ޑައިރެކްޓަރ. އަޅުގަނޑު މި ބައްދަލުވުން ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތުގެ
ކުޑަ ހުލާސާއެއް އަރުވާނަން. އެންމެފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނުގެ ރައީސަށް ކޮމިޝަނުގެ 2021 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކޮށްފައިވާ ބަޖެޓާއި ގުޅޭގޮތުން ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް
ޓަކައި މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. އެއަށްފަހު ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ފުރުޞަތަށް އެދިލައްވާ ތަރުތީބުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ގެންދާނަން. އަދި ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް
ޓަކައި އަދި އަޅުގަނޑު އޭ.ސީ.ސީއަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިގޮތުން އެންމެފުރަތަމަ މި
ފުރުޞަތު އަރުވަނީ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން 2021 ވަނަ އަހަރަށް އޭ.ސީ.ސީ އިން އޭ.ސީ.ސީއަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ
ބޭސްލައިން ބަޖެޓަކީ 36 މިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން 36 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން 6.9 މިލިއަން ރުފިޔާއަކީ
27

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މޫވްކުރަން މިއުޅޭ އައު އޮފީހަށް އޮފީހުގެ ކުލި. އެއީ މަހެއްގެ މައްޗަށް 5 ލައްކަ 70 ހާސް
ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުއްޔަށްދާނެ ދެން އަންނަ އަހަރުން ފެށިގެން. ދެން އޭގެއިތުރުން އެހެންވީމާ، ޖުމްލަ
ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތަށް މިއޮތީ 29 މިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ހުށަހެޅިއިރު
އެމް.ޕީއަށް ވެސް 5 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅިން. އެހެންނަމަވެސް، އެ އެޕްރޫވްވެފައެއް
ނުވޭ. އެހެންވީމާ، ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައަށް 25 މިލިއަން ކަނޑާފައި ކުއްޔަށް
6.9 މިލިއަން ކަނޑާފައި ދެން ބާކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދެން ހުރި މަސައްކަތްތައް ކުރަން އޮފީހުގެ އެހެން ކަންކަން
ކުރަން މިއޮތީ 3 ވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮފީހަކީ 90 ސްޓާފުން މަސައްކަތް ކުރާ
އޮފީހެއް. ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މަހެއްގެ މައްޗަށް 150 ކޮމްޕްލެއިން އޭ.ސީ.ސީއަށް އާދޭ. މި
މަސައްކަތް ކުރަން ތިބެނީ 4 ވަރަކަށް ސްޓާފުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމްޕްލެއިންސްތައް އިވޭލުއޭޓުކުރުމުގެ
މަސައްކަތުގައި މިއުޅެނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަހެއްގެ މައްޗަށް މިއަންނަ އެތައް ސަތޭކަ ކޮމްޕްލެއިންތަކުގެ
އިތުރުން އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޖިލީހުން ހުށަހަޅާ ކޭސްތައް ހުރޭ. މިނިސްޓްރީތަކުންނާއި އެޓާރނީ ޖެނެރަލް
އޮފީހުންނާއި ޕީ.ޖީ އޮފީހުންނާއި އަދި އެގޮތުން ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ބަލަމުން އެބަދޭ. މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮފީހުގައި 1 ހާސް ވަރަކަށް އޯޕަން
އިންވެސްޓިގޭޝަންސް އެބަހުރި. މި ތަޙުޤީޤުތަކުގައި މަސައްކަތް ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ 44 އިންވެސްޓިގޭޓަރސް
މަސައްކަތްކުރޭ. އެވްރެޖުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންމެ އިންވެސްޓިގޭޓަރއެއްގެ ބޮލަކަށް 28 މައްސަލަ
މިހާރުވެސްވާނެ. ދެން އެހުރިހާ 28 ކޭސް އެއްފަހަރާ ކޮންމެ އިންވެސްޓިގޭޓަކަށް ބެލުމަކީ ވާނެކަމެއް ވެސް ނޫން.
ހަމަ އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮފީހަށް ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް 50 ކުށުގެ ރެކޯޑްސް ސާފުކުރުމަށް ވެސް ފޯމު
ހުށަހަޅާ. އެހެންވީމާ، މަހެއްގެ މައްޗަށް މިދިޔަ 7 މަހަށް ބަލާ ކަމުގައި ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ކުށުގެ ރެކޯޑްސް
ސާފުކުރުމުގެ 2489 ފޯމު އަޅުގަނޑުމެން ކްލިއަރކޮށްފައިވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ސެޕްޓެންބަރު 2019 ގައި އައު
ކޮމިޝަން އަޅުގަނޑު މަޤާމާއި ހަވާލުވި ހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ އާއި ވެސް އެތައް
ފަރާތަކާއި ރިޕީޓަޑްލީ އަސްލު ބައްދަލުކޮށްފަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ކޮންސްޓެއިންސްގެ ވާހަކަ ހަމަ ވަރަށް
ގިނައިން ދެކެވިފައިވާނެ. ރިއަލިޓީއަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅާ ޝަކުވާތަކާއި އެއްވަރަށް އަސްލު ތަޙުޤީޤުކުރާނެ
މުވައްޒަފުންނެއް އަޅުގަނޑުމެން އޮފީހަކު ނެތް. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ އަހަރަކު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ވާރުތަކުރޭ 500 ވަރަކަށް މައްސަލަ އޭގެ ކުރީ އަހަރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
ސެޕްޓެންބަރ އިން 2019 އިން 2020 އަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދިޔައިން 500 އެތައް މައްސަލައެއް.
28

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ނުނިމިފައި ހުރީ. އެއީ ވަރަށް ކުރީއްސުރެ ވެސް ނުބަލާ ނޫނީ ސްޓާފުން ނެތިގެން ނޫނީ އެކި ސަބަބުތަކާ ހެދި
ނުބެލިފައި ހުރި ވަރަށް ބައިވަރު މައްސަލަ އިންހެރިޓްވި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ 2020 އަކީ އަސްލު
އޭ.ސީ.ސީގައި ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތައް ލޮކްޑައުން ކޮވިޑުގެ މިހާލަތު އޮތަސް ހަމަ އޭ.ސީ.ސީއަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ
މިންވަރަކަށް ވަކި ދަށެއްނުވޭ. ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑު އެއާއި އެކީ ފާހަގަކޮށްލާނަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރުވެސް
ބަޖެޓު ނެތިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ 200 ކޭސް އަޅުގަނޑުމެން އެ އަތޮޅުތަކަށް ދަތުރުކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ނިންމޭނީ ކޭސްތައް. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ފާހަގަކޮށްލަން މިފަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެޕްރޫވަލްވެފައި މިއިން
މި ބަޖެޓުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަސްލު ތަޙުޤީޤު ދަތުރުކުރާކަށް އެއްވެސް ފައިސާއެއް ނެތް. އެހެންވީމާ،
އޭގެމާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާއިރު ވެސް ހަމަ ބާކީ މިއިން 200 ކޭސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ކުރިއަކަށް
ނުގެންދެވޭނޭ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ހަމަ ވަރަށް ގިނަ މެންބަރުން ވެސް ގުޅުއްވާފަ އެ ބޭފުޅުން ތަމްސީލުކުރައްވާ ގިނަ ރަށްރަށުގެ ހަމަ އެކި ކޭސްތައް
ނުނިމިގެން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ތި ބޭފުޅުން ތަމްސީލުކުރައްވާ ފަރާތްތަކުން ތި ބޭފުޅުންނަށް
ގުޅުއްވީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އެ ކޮންސަރން ރެއިސްކުރައްވާ. އެކަމަކު ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ދަތުރު
ނުކޮށް އެ ކޭސްތަކެއް ހަމަ ނުވެއް ނިންމޭނެ. އެހެންވީމާ، 2021 ގައި އަތޮޅުތަކާ ގުޅުންހުރި މިހިރަ ކޭސްތައް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ކުރިއަށްނުގެންދެވޭނެ މިހާރު ބަޖެޓު ލިބިފައި އޮތް މިންވަރުން. ދެން ހަމަ
އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންނަކަށް މުވައްޒަފުން އެހާ މަދުވެފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އޯ.ޓީ ބަޖެޓެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންނަކަށް ނުހުރޭ. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކުރެވޭ
މިއަހަރު ނިމޭއިރުވެސް 28 ހާސް ރުފިޔާ، 28 ހާސް ގަޑިއިރު އޯ.ޓީއަށް ދާނޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުން.
އެކަމަކު އެ މުވައްޒަފުންނަށް ދޭނެ ފައިސާއެއް އަޅުގަނޑުމެން އަތަކުނެތް. ދެން ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މި ރިލައިކުރަންޖެހެނީ އަސްލު މުވައްޒަފުންގެ ގުޑްވިލް އަށް އަޅުގަނޑުމެން ރިލައިކުރަން
މި ޖެހެނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤުތަކަކީ ރެގިޔުލަރ އަވަރޒްގައި ކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން އެއީ.
އެއްބައިފަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ހާޒިރުކުރާ ފަރާތްތައް ނޫނީ ބަޔާން ނަގަން ގެންނަ ފަރާތްތައް އެއީ ހަމަ އަން
އޮފިޝަލް ވޯކިންގ އަވަރޒްގައި އެ ކަންކަން ކުރިއަށްދާނެ. އަޅުގަނޑުމެން އޮފީހުގައި ތަޙުޤީޤު މަސައްކަތް ހަމަ
ކުރިއަށްދާނެ ރޭގަނޑު ވެސް. ދެން ނޫނީ ރަސްމީ ގަޑި ނިމޭ ހިސާބުން ވެސް. އެހެންވީމާ، މިހާރުވެސް
އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންނަށް ހަމަ ވަރަށް ޕްރެޝަރކުރަން ހަމަ މިވެނި ކޭސްތައް މިވެނި
ތާރީޚަށް ޑެޑްލައިން ދީފަ އެ ކުދިން ލައްވާ އެ މަސައްކަތްތައް ނިންމަން. އެކަމަކު ރިއަލިޓީއަކީ އަސްލު އެ
29

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
މީހުންނަށް އޯ.ޓީ ފައިސާ ވެސް މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންނަށް % 10 އޯ.ޓީ ލިބޭ ގޮތަށް. % 10
އޯ.ޓީ ހަމަވާނެ ވީކެއްގެ ތެރޭގައި އޯ.ޓީ އިތުރު ގަޑީގައި މަސައްކަތް ކޮށްފިނަމަ. ދެން 2021 އަށް ދާއިރު
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަސްލު މުވައްޒަފުންނަކަށް އޯ.ޓީއެއް ވެސް ދެވޭކަށް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުތަކަށް އޭގެ ސަބަބުން ހަމަ އަސަރުކުރާނެ. ދެން ހަމަ އެއާއެކީގައި އޭ.ސީ.ސީއަކީ ނޭޝަނަލް
ސްޓްރެޓީޖިކް އެކްޝަން ޕްލޭނުގައި ޚާއްޞަކޮށް ސަރުކާރުގެ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ޕޮލިސީތަކުގެ ތެރޭގައި ލީޑް
އެޖެންސީއަކަށް އޭ.ސީ.ސީއާއި ހަވާލުކޮށްފައި އެބަހުރި އެންސެޕްޓުގައި ވެސް 10 ހަރަކާތެއް. ދެން މި 10 ހަރަކާތް
ހިންގަންވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިފަހަރަކު ނެތް ބަޖެޓެއް. ބޭސިކަލީ ޕްރިވެންޝަން މަސައްކަތަކަށް އެއްވެސް
ބަޖެޓެއް ނެތޭ ބުނުން ހަމަ ރަނގަޅުވާނެ. ދެން ހަމަ މި އަހަރަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ނޭޝަނަލް އަޅުގަނޑުމެންގެ
އޮފީހުގެ ސްޓްރެޓީޖިކް އެކްޝަން ޕްލޭން އަޅުގަނޑުމެން އެކުލަވާލައިފިން. އޭގައި ވެސް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް
ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ނެތީމަ ކުރެވޭކަށް ނިންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމާލަމުންވެސް
ފާހަގަކޮށްލާނަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެޑިޝަނަލް ބަޖެޓު ރިކުއެސްޓެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޓީއާއި އެކީވެސް
ފޮނުވާފައި އިންނާނެ. އޭގެތެރޭގައި އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން މި އެދެނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއީ ދެން ހަމަ ވަރަށް ކުޑަ
ސްޓާފް ރިކުއަރމަންޓެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު 6 ސްޓާފާއި އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެޓްލީސްޓު
އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންނަށް އޯ.ޓީ ފައިސާ ހަމަޖެހޭނެ ގޮތެއް. ދެން އަދި އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
ތަޙުޤީޤު ދަތުރުތައް ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ކަނޑައަޅައިދިނުން. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ
މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ހަމަ ވަރަށް ޓްރައިކުރަން އިތުރު އިނަވޭޓިވް ގޮތްގޮތަށް ހަމަ
ވަރޗުއަލީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަންކަންކުރެވޭތޯ. އިންފެކްޓު އަޅުގަނޑުމެން މިއަހަރު ތެރޭގައި ވެސް
ޕްރިވެންޝަން މަސައްކަތް ބަޖެޓު ނެތިގެން ނުކުރެވޭނެތީ ހަމަ އިތުރު ގޮތްގޮތް އެއީ މިސާލަކަށް މިހާހިސާބަށް
އަޅުގަނޑުމެން 17 ވަރޗުއަލް ޓްރެއިނިންގ ސެޝަންސްތައް ކުރިއަށްގެންގޮސްފައި ވާނެ. އެއީ 300 ޕާޓިސިޕެންޓްސް
ބައިވެރިކޮށްގެން. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ މަސައްކަތެއް ވެސް ކުރެވޭ. އެކަމަކު ތަޙުޤީޤާއި ގުޅުންހުރި ކަންތަކަކީ އެއީ
އޮންލައިންކޮށް ހުރިހާކަމެއް ނުވެސް ކުރެވޭނެ. މަޢުލޫމާތު ބަޔާން ކަހަލަ އެއްޗެއް ނެގިދާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން
އަތޮޅުތަކަށް ދާ ދަތުރެއްގައި އެންމެ ރަށަކަށް ނޫން މިދަނީ. އެ އަތޮޅުގައި ހުންނަ ހުރިހާ ރަށްތަކަށް ދާއިރު އެ
އަތޮޅުގަ އި ނިސްބަތްވާ ހުރިހާ ކޭސްތަކާ ގުޅޭ ފައިލުތަކާއި އެއްޗެހި ހިފައިގެން ގޮއްސަ އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް
ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެ ދަތުރުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުދެވޭހާ ހިނދަކު ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ ތަޙުޤީޤުތައް ކުރިއަށް
ގެންދަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރުވެސް އަންނަ ޝަކުވާއެއް އަތޮޅުތަކުގެ ވަރަށް ގިނަ ކޭސްތައް
30

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުބެލޭތީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. އެހެންވީމާ، އެއީ
އަޅުގަނޑު ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ފަސްލައްކަ ހަތްދިހަ ހާސް މަހަކު ކުއްޔަށް، އެއީ ކިތައް އަކަފޫޓު ބިމެއްތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ 12 ހާސް އަކަފޫޓު. އެއީ ފަސް ފްލޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
12 ހާސް އަކަފޫޓު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ރަޝީދު. 5 މިނެޓު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މަރްޔަމް ޝިއުނާއަށް، ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ މިހާރު ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަދައްކައިފި. ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި 150 ރުފިޔާއެއްގެ މައްސަލަ ބަލަން ރަށަކަށް
އެބަ ދާން އެބަ ޖެހޭ 30 ހާސް ރުފިޔާ ދީފައި ލޯންޗެއްގައި. ދެން ތި ބުނުއްވީ ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް 150 މައްސަލަ.
މިހާރު ޓެކްނޮލޮޖީ ބޭނުންކޮށްފިއްޔާ އެ މައްސަލަތައް ފައިލް ކުރާ ގޮތާއި އެ ބެލެހެއްޓޭނެ ގޮތްތަކެއް ހުންނާނެ. ހަމަ
ހުރިހާ މައްސަލަތަކަކީ ފޯނު ކޯލުން ނަގާ މައްސަލަތަކެއް ވެސް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ކަންތައް ކުރެވޭ. ދެން
ކޮރަޕްޝަނުގެ މައްސަލަތަކުގައި މި ބަޖެޓަށް ފައިސާ އެބަ ބޭނުންވޭ. މި ބަޖެޓު ދަރަނިވެރިވޭ. އެހެންވީމާ، ޝިއުނާ
ތި ދެއްވި ފައިސާ ވެސް ދެވޭނީ ރައްޔިތުންނަށް ފައިސާ ލިބިގެން. ރައްޔިތުންގެ ފިހާރަތަކާއި އިޤުތިޞާދު ހިނގީމަ މި
ފައިސާ. ބަޖެޓުގައި އެންމެ ބޮޑު އިންކަމެއް މި އޮންނަނީ އިމްޕޯޓު ޑިއުޓީގައި. މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ކަނޑައަޅާފައި
އޮތީ އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީން ލިބޭނެ ފައިސާ. ދެން އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީން ލިބޭއިރުގައި އިމްޕޯޓް މި ކުރެވެނީ ޑޮލަރު
ހޯދައިގެން. ދެން މީގެ ތެރެއިން މި ބުނަނީ މިހާރު ކޮރަޕްޝަން ލެވެލް ދުނިޔޭގައި ބަ ލާއިރުގައި ޝިއުނާ ވެސް
ބައްލަވަންޖެހޭނެ ކަންނޭނގެ މިހާރު ކޮރަޕްޝަން އެންޑް މަނިޓަރީ ޕޮލިސީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަނިޓަރީ ގަވާއިދެއް އެބަ
31

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އޮތް. މަނިޓަރީ ގަވާއިދުގައި އެބަ ބުނޭ ޑޮލަރު ގަނެ ވިއްކާނެ ގޮތްތަކާއި މި އުސޫލުތައް. ހައި އިންފްލޭޝަނެއް މި
އޮންނަނީ ދުނިޔޭގަ އި. މި ފިކްސްޑް ރޭޓުތަކެއް ހަދާފައި އޮންނަ ތަން ތަނެއްގައި 4 ރުފިޔާ މިހާރު އެބަ އުޅޭ
މާކަޕެއް. 15 ރުފިޔާ ކޮންމެވެސް ލާރިއަކަށް މި އޮންނައިރުގައި 4 ރުފިޔާގެ މާކަޕް ހޯދަންވެގެން ސަރުކާރުގެ
ކުންފުނިތަކަށް އެބަ ޑޮލަރު ގަނޭ. މަނިޓަރީ ގަވާއިދު 1 ،1981 މާޗުގައި މި ގަވާއިދުގެ ނަމަކީ މަނިޓަރީ ގަވާއިދޭ
ކިޔާ، މޯލްޑިވްސް އެމް.އެމް.އޭ އިން މިހާރު އެ ގާވާއިދުގައި ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖިއްޔާ އެމެރިކާ ޑޮލަރު ގަންނަ އަގާއި
މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީން ކަނޑައަޅާ އަގު ފިޔަވާ އެއްވެސް ފަރާތަކުން އެމެރިކާ ޑޮލަރު ގަނެ، ވިއްކުމަކީ މަނާ
ކަމެއް ކަމަށް ބުނެފައި އޮންނަނީ. ދެން އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މިހާރު ޝިއުނާމެން ތި ބައްލަވާ ކުދިކުދި 150
ރުފިޔާގެ މައްސަލަ ކޮރަޕްޝަން އެންޑް މަނިޓަރީ ޕޮލިސީ މި ބަލާފައި އަޅުގަނޑު އެދެނީ މިހާރުން މިހާރަށް ކަޅު
ބާޒާރުގައި ޑޮލަރު ވިއްކާ ތަންތަނަށް ވަންނަން. ވަދެ، އެ ތަންތާނގައި ހުރި ހިންގާފައި ރިސިޕްޓް، މީގައި އެބަ ބުނޭ
ފައިސާ ގަނެފައި ހުރި ސްލިޕްތަކާއި އިނގޭ، ޑޮލަރު ގަނެފައި ހުރި އެއްޗްިއސާއި އެ ވިއްކި ފަރާތާއި އެ ހުރިހާ
ލިޔެކިޔުންތައް ހުންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. ބައްލަވައިދެއްވަންވީ މި ހުރިހާ ދައުލަތުގެ ކުން ފުނިތަކާއި މި މީހުން މި
ގަންނަނީ ހަމަ އަގަށްތޯ. ޑޮލަރު އެބަ ހުރި. ޑޮލަރު ލިބޭ. އެހެންވީމާ، މިކަން ކޮށްދެއްވައިފިއްޔާ ބަޖެޓު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މި ސުވާލަށް. މި ކަންތައްތައް ކުރެވިދާނެތޯ؟ ކޮށްފިއްޔާ ދައުލަތުގެ މި
ބަޖެޓަށް، އޯކޭ. މި ކުރިއަށް ގެންދަވާ. މިކަން ކޮށްދެއްވާ އިނގޭތޯ. މި ކަމާއި ގުޅޭ ގޮތުން އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްފައި
އޮތިއްޔާ އެކަމުގެ މައުލޫމާތެއް ވެސް.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުންނާނެ ތި ބްލެކް މާކެޓުގައި ޑޮލަރ ވިއްކުމާއި ގުޅިގެން. ތި ކަހަލަ ސްޕެސިފިކް ކޭސްއެއް
އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު ރީކޯލް ކުރަން. އެކަމަކު އޭ.ސީ.ސީގައި ހުންނާނެ ހުށަހެޅިފަ. އެކަމު ތި ވިދާޅުވިހެން
އަޅިގަނޑުމެންނަށް އިތުރަށް ފޯކަސް ކުރެވިދާނެ ކަމެއް އެއީ އިސްނަގައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން ވިޔަސް. ޔޭސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޭ.ސީ.ސީގެ ރައީސް އިނގޭތޯ. އޭ.ސީ.ސީގެ ރައީސް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
32

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޝިއުނާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ އޭ.ސީ.ސީގެ ރައީސް އިސްނަގައިގެން އެ ނޭންގިޔަސް އިސްނަގައިގެން ކުންފުނިތަކުން
ޚާއްޞަކޮށް އެސް.ޓީ.އޯ ކަހަލަ ތަންތަނުން ޑޮލަރު ގަނޭ ބްލެކް މާކެޓުގައި ވެސް. އެއީ މަނާ ކަމެކޭ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، މި ގަންނަ ފަރާތްތައް ސަރުކާރުގެ ފަރާތްތައް ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅު އަޅަންވީ. އެޅީމާ އާންމު ރައްޔިތުންނަށް
ޑޮލަރު ލިބޭނީ ހަމަ އަގުގައި. ޑޮލަރު ބޭނުން ވަރަކަށް ގަންނަން އެބަ ލިބޭ މިހާރުވެސް 19 ރުފިޔާ ބަޔަށް.
އެހެންވީމާ، އިސްނަގައިގެން މި ކަންކަން ކޮށްދެއްވަނީ. އިސް ނުނަގާ މީހަކު ގުޅީމަ ތި ބައްލަވަނީ. މީގައި
ގާނޫނުގައި އެބަ ބުނޭ އޭ.ސީ.ސީން އިސްނަގަންޖެހޭނެ ކަމަށް މި ކަންތައް ހުއްޓުވަން. އެހެންވީމާ، މިކަމަށް
އަޅުގަނޑު އެދެން ވިދާޅުވަން މިކަން ކުރައްވާނަމޭ. މިއީ ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެވޭނެ ކަމެކޭ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް، މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށްވުރެ ބޮޑަށް ވެސް އެމް.އެމް.އޭ އާއި ފައިނޭންޝިއަލް
އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް ކަހަލަ ތަންތަނުން މޮނިޓަރ ކުރަމުންދާ ކަންތައްތައްހެން އޯލްރެޑީ. އެހެންނަމަވެސް، ތީގައި
ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލުތަކެއް ހިމެނޭ ކަމުގައި ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ތި ކަންކަން ބެލިދާނެ. ތެންކިއު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ، މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން
ޒަރީރަށް.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މަރުޙަބާ އިނގޭތޯ. 2021 ވަނަ އަހަރު އޭ.ސީ.ސީގެ ބޭސްލައިން ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި ތި ވިދާޅުވީ 36
މިލިއަން. ފަސްލައްކަ ހަތްދިހަހާސް ރެންޓަށް އެބަ ޖެހޭ ޕޭ ކުރަން. 6.9 މިލިއަން އަހަރެއްގެ މައްޗަށް އެބަ ރެންޓަށް
އެބަ ޚަރަދުވޭ. 25 މިލިއަން މުސާރަ ގާތްގަނޑަކަށް ބަޖެޓުގެ 70 ޕަސެންޓު އެބަ ޚަރަދުވޭ. 3 މިލިއަން މި ހުރީ
އެހެނިހެން ކަންތައްތަކަށް. ދެން ވިދާޅުވެއްޖެ 2021ގެ ބަޖެޓު މިހާރު މި އޮތް ގޮތުން ތިމަންނަމެންނަކަށް ދަތުރުތަކެއް
ރަށްރަށަކަށް ނުކުރެވޭނެއޭ. އެއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެ ސުވާލު ކޮށްލަން މި ބޭނުންވީ ރަށް ރަށުގައި ހުރި ވަރަށް ކުދި
ކުދި ކޭސްތަކަށް ތި ބޭފުޅުން އެބަ އެޓެންޑްވޭ އިނގޭތޯ. މިސާލަކަށް ކައުންސިލުން ބިޑު ކުރުމުގައި އެ ޕްރޮސެސް
ތެރޭގައި އެދާ ތިން ހަތަރު ނުވަތަ 10 ވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާގެ ވެލިއު ހުރި ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް އެ ކަންކަން ތަޙުޤީޤު
33

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ނިމިދިޔަ އަހަރު ތަކުގައި ބޮޑު ޚަރަދެއްކޮށްފަ. ހަމައެކަނި ޓްރާންސްޕޯޓްގެ
ޚަރަދުވޭ ކޮޅަކަށް 15 ވަރަކަށް ހާސް ލޯންޗަށް. ދެން އެކޮޅަށް ގޮއްސައި އެކޮމަޑޭޝަނާއި މި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް 10
ވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާގެ މައްސަލަ ބަލަން އެބަ ޚަރަދުވޭ ގާތްގަނޑަކަށް 1 ލައްކަ 10 ހާސް ރުފިޔާވަރު. މަދުވެގެން
ހަމައެކަނި ޓްރާންސްޕޯޓާއި އެކޮމަޑޭޝަނާއި ދެން އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް އެހެނިހެން ޚަރަދަށް. އެހެންވީމާ، މި
މައްސަލަތައް ތަންކޮޅެއް ކުރީގައި އެބަ ހުރި މިދިޔަ އަހަރުގައި ވަރަށް ބާރަށް ދިޔަ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ.
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ މި މައްސަލަތައް ބަލަން ވަރަށް ބާރަށް ތި ބޭފުޅުން އެބަ މަސައްކަތް ކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް
ދައުލަތަށް އިންކަމް ޖަނަރޭޓްވާ ބޮޑެތި އިޝޫތަކެއް، ބޮޑެތި މައްސަލަތަކެއް އެބަ ހުރި މިހާރުވެސް އޭ.ސީ.ސީގައި
އިނގޭތޯ. އެ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ ބަޖެޓުގެ ތާށި ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން މައްސަލަތައް ބެލުމުގައި
ތަރުތީބު ކުރަނީ ނުވަތަ ތި ބޭފުޅުން ބަލާ އުސޫލުތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑު މި ސުވާލު މި ކޮށްލީ ހަމަ ކުރިން މި
ބުނިހެން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން މި ދައްކަނީ ބަޖެޓު ކުޑަ ވާހަކަ. ބަޖެޓަށް އާމްދަނީ އިތުރުކުރެވޭނެ ޙަޤީޤަތުގައި
މާގިނަ ގޮތްތަކެއް ނެތް. މީގެތެރޭގައި އެއްގޮތް ކަންނޭނގެ ދައުލަތުން މިހާރު ލިބެން ހުރި ފައިސާތައް އޭ.ސީ.ސީން
އަވަހަށް ތަޙުޤީޤުކޮށްފައި އެ މައްސަލަތައް އަވަހަށް ދައުލަތުގެ ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކަށް ފޮނުވުން. އެހެންވީމާ، ކޮބައިތޯ
ތި ބޭފުޅުން ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ މި މައްސަލަތައް ބަލާ، ތަރުތީބު ކުރާ އުސޫލުތަކަކީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން މައްސަލަތައް ބަލާ ތަރުތީބު ކުރަންވެގެން އާންމުކޮށް އޭ.ސީ.ސީއަށް ޝަކުވާއެއް ހުށަހެޅޭ ހިސާބުން
އޯލްރެޑީ ޝަކުވާ ހުށަހަޅާ، ވަޒަން ކުރާ ހިސާބުން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކެޓަގަރައިޒް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭ.
އެކަމަކު އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލު ކުރެވެނީ މިހާތަނަށް ކެޓަގަރައިޒް ކުރެވެމުންދިޔަ ގޮތް އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް
ނޫން. އެއީ ވާގޮތަކީ އޭ ކެޓަގަރީ އެއީ މިސާލަކަށް ފައިސާގެ ގޮތުން ބަލާ ނަމަ އެންމެ ގިނަ ފައިސާ ނޫނީ އެ ވަކި
ކަންތައްތަކަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަނީ އޭ ކެޓަގަރީއޭ. އެކަމަކު އޭ ކެޓަގަރީގައި ވެސް ވަރަށް ބައިވަރު
ކޭސްތައް މިހާރު އެބަ ހުރި. އެހެންވެއްޖިއްޔާ ޕްރިއޮޓައިޒެއް ނުކުރެވޭނެތާ. އިންފެކްޓް އަޅުގަނޑުމެން އިއްޔެ ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރިއޮޓަރައިޒް ކުރާނެ ވަކި އުސޫލެއް އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާފައި އޭތި ފައިނަލް ޑްރާފްޓް އިއްޔެ
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކޮށްފައިވާނީ. އެ ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް އޭ.ސީ.ސީގެ ރިޔަލިޓީއަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
މުވައްޒަފުންނާއި އެއްވަރަށް، އެއަށްވުރެ މާގިނަ ކޭސްތައް ބެލޭ ވަރަށްވުރެ. އެހެންވެއްޖިއްޔާ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް
ޕްރިއޮޓަރައިޒް ކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ކަނޑައަޅާ. އާންމުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކޭސްތައް
34

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޕްރިއޮޓަރައިޒް ކުރާއިރު ބަލާ ކަންކަން ހުރޭ. އެއީ އޭގެ ތެރޭގައި މިސާލަކަށް ދައުވާ ކުރެވިދާނެ ކޭސްއެއްތޯ.
މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންނާއި އެ ކޭސް ހަވާލުވިއިރު ކިހާވަރަކަށް މަސައްކަތް އޯލްރެޑީ ކުރެވިފައިތޯ އޮތީ. އެއީ
ތުޙުމަތު ކުރެވޭ މިހާރު ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާއެއްގެ އޯލްރެޑީ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ނޫނީ ޕޮލިޓިކަލީ އެކްސްޕޯސްޑް
ޕަރސަނެއްތޯ އެ މީހާއަކީ. ދެން ފައިނޭންޝިއަލް ފިގަރ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން. ދެން ނޫނީ ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުތަކާއި ކިހާވަރަކަށްތޯ ގުޅިފައި އޮތީ އެ މަޝްރޫޢާ. އެ ކަހަލަ ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން
އިސްކަމެއްދީގެން އެ މައްސަލަތައް ބަލަން. އެހެންނަމަވެސް، ތި ވިދާޅުވިހެން މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އަޅުގަނޑުމެން އެއްބައި ފަހަރު އިވެލުއޭޝަން ސްޓޭޖްގައި ދެ މަރުޙަލާއެއްގައި އަޅުގަނޑު މެން އަސްލު ތަޙުޤީޤުގެ
މަސައްކަތް އެބަ ކުރެވޭ. ޝަކުވާ ހުށަހެޅޭ ހިސާބުން ޝަކުވާ ވަޒަންކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިވެލުއޭޓް ކުރާއިރު
އަސްލު އަތޮޅުތަކުގައި ހުންނަ ގިނަ މައްސަލަތަކަށް ޑޮކިއުމަންޓް ވޮރެންޓް ފޮނުވައިގެން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ހޯދަން
އެއާއި ގުޅޭ އިތުރު ޑޮކިއުމަންޓްސް. ހޯދާފައި، ދިރާސާކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ނިންމަން އޭގައި ކޮރަޕްޝަންގެ
ޢަމަލެއްވޭތޯ. ނޫނީ އަދި އިތުރަށް ތަޙުޤީޤެއް ކުރަންވީތޯ. ދެން ޖިނާޢީ ތަޙުޤީޤެއް ކުރާނެ، އިތުރަށް ތަޙުޤީޤު ކުރަން
އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާ ހިސާބުން ވަރަށް ބައިވަރު އިތުރު މަސައްކަތެއް ކުރަންޖެހޭ. އެއީ މިސާލަކަށް ބަޔާންވެސް
ނަގަންޖެހޭނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ފިއުޗަރގައި މިހާރުވެސް މަޝްވަރާކުރަމުންދާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން
އިޖުރާޢަތްތައް ފޮލޯ ކުރުމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮންލައިންކޮށް ބަޔާން ނަގައިގެން މި ކަންކަން ކުރިއަށް
ގެންދެވިދާނެތޯ. އެހެންވީމާ، ދެގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އިވެލުއޭޓް ކުރާ ސްޓޭޖުގައި ޑޮކިއުމަންޓްތައް ވޮރެންޓް
ފޮނުވާލައިގެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޑޮކިއުމަންޓްތައް ހޯދައިގެން ދިރާސާކޮށްފައި ނިންމިދާނެ. އެކަމު އިތުރަށް ތަޙުޤީޤު
ކުރަން މީހުންނާއި ސުވާލުކޮށްގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެ ރަށްރަށަށްދާނެ. ދެން ދެންމެ
ވިދާޅުވި ސުވާލަށް މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުކޮށްފައި ދައުލަތަށް
އަނބުރާ ހޯދަންޖެހޭ ފައިސާގެ އަދަދު އަޅުގަނޑު އަސްލު ހިއްސާކޮށްލާނަން. އެ ގޮތުން 2020 ވަނަ އަހަރު
މިހާހިސާބަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން 14 މިލިއަން ރުފިޔާ ދއުލަތަށް އަނބުރާ ހޯދަން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސާއި
އެކި އިދާރާތަކަށް ތަޙުޤީޤު ނިންމާފައި އަޅުގަނޑުމެން ސިޓީ ލިޔެފައިވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑު އެދެން މަޖިލީހުން ވެސް،
މިހާރު އޭ.ސީ.ސީއަކަށް އަސްލު މޮނިޓަރިންގ ކެޕޭސިޓިއެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް ތަޙުޤީޤު ނިންމާފައި މި
ފޮނުވަނީ މިވެނި ތަނަކުން މިވެނި އަދަދަކަށް ފައިސާ ދައުލަތަށް އަނބުރާ ލިބެންޖެހެއޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނޭ މި
އޮންނަނީ އަސްލު މި އެ ބަރޑަން ވެސް ކޮންޓިނިއުސްލީ ޗޭސްކުރުން ވެސް. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ފިނޭންސް
35

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
މިނިސްޓްރީޢަށް ފޮނުވާ ހިސާބުން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ޒިންމާއެކޭ އެ ފައިސާ ދައުލަތަށް އަނބުރާ ހޯދަން
މަސައްކަތް ކުރުން. އެގޮތަށް އަސްލު ބުނާ ކަމަށް...ޔޭސް. 2014 ގައެއް ނޫން. 14 މިލިއަން ރުފިޔާ 2020.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަ ސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބަޖެޓަށް އެބަ ޚަރަދުވޭ ގާތްގަނޑަކަށް 40 ވަރަކަށް މިލއަން ތި ބޭފުޅުންގެ. ދެން އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި ސުވާލު މި
އުފެދެނީ އަޅުގަނޑުމެން އޭ.ސީ.ސީގެ މައިގަނޑު އެންމެ ބޮޑު އެއް ބޭނުމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ކޮންމެ ދައުލަތަކުން ވެސް
އެ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނުގެ މައްސަލަތައް ބާރު ސްޕީޑެއްގައި ކުރިއަށް ދިޔުން. އެކަމަކު އެތައް ބިލިއަން ރުފިޔާ
މައްސަލަ އެބަ އޮތް ކަންނޭނގެ ހުށަހެޅިފަ. އެހެންވީމާ، 14 މިލިއަން ރުފިޔާގެ މައްސަލަތައް ހުށަހެޅުނީމަ
އަޅުގަނޑަށް ހަމަގައިމުވެސް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ އިނގޭތޯ ދައު ލަތުން މި ކުރާ ޚަރަދާއި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކުރެވޭ
މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއަކާއި އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަކަށް. ދެން ހަމަ އަދި ފާހަގަކުރެވޭ ބައެއް ތި ބޭފުޅުން ފޮނުވާ
މައްސަލަ އިނގޭތޯ. އޭ.ސީ.ސީން ތަޙުޤީޤުކޮށް ފޮނުވާ ބައެއް މައްސަލަތައް ޕީ.ޖީ، ޕްރޮސެ ކިއުޓަރ ޖެނަރަލް ވިދާޅުވޭ
އެކަށީގެންވާވަރަށް ދައުވާ ކުރެވޭ ހެއްކެއް ނެތޭ. އިޖުރާޢަތްތައް ފުރިހަމައެއްނުވެއޭ. އެހެންވީމާ، އެކަމުގެ ސަބަބުން
ވެސް ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތައް، ދައުވާކުރަން ކޯޓުތަކަށް ނުފޮނުވި ވާހަކައަކީ ހުރި ވާހަކަ ވެސް ޕީ.ޖީ ވިދާޅުވި.
މިއީ ކިހިނެއް ހިނގަމުންދާ ކަމެއްތޯ؟ ލީގަލީ ޓީމުގެ މައްސަލަތަކެއް އުޅެނީތޯ؟ ނޫނީ ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ވަރަށް
ހެކި ހޯދުމުގައި ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާތަކުން ތި ބޭފުޅުންނަށް އެއްބާރުލުން ނުދެނީތޯ؟ އެއީ ބޮޑު ޚަރަދެއްކޮށްފައި،
ތަޙުޤީޤުކޮށްފައި އެ މައްސަލަތައް ފޮނުވާއިރުގައި ޕީ.ޖީން މި ވިދާޅުވަނީ އިޖުރާޢަތްތައް ފުރިހަމަނުވެއޭ ނުވަތަ ދައުވާ
ކުރެވޭ ވަރަށް ހެއްކެއް ނެތޭ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާތަނަށް މިދިޔަ އަހަރު 2019 ގައި ދައުވާ ކުރުމަށް ޓަކައި އޭ.ސީ.ސީއަށް ފޮނުވުނީ 3 ކޭސް. މިހާތަނަށް
އޭ.ސީ.ސީން އަޅުގަނޑުމެން މި ހުރިހާ ގޮންޖެހުންތަކާއެކީ އަޅުގަނޑުމެން 20 ކޭސް މިހާތަނަށް ދައުވާ ކުރުމަށް
ޓަކައި ޕީ.ޖީ އޮފީހަށް ފޮނުވާފައިވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޮނުވި 20 ކޭސް ތެރެއިން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕީ.ޖީ އޮފީހުން އަނބުރާ އަޅުގަނޑަށް އެނގިގެން މިހާތަނަށް ފޮނުވާފައިވަނީ ދެ ވަރަކަށް ނޫނީ
ތިން ވަރަކަށް ކޭސް އިތުރަށް ފުރިހަމަ ކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑު މުޅިއަކުން ޤަބޫލެއް ނުކުރާނަން ތަޙުޤީޤުގެ ފެންވަރު
ދަށްވެގެންނޭ އަނބުރާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފޮނުވެނީ. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤީ ފެންވަރު
36

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ދަށޭ ކިޔާފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އާންމުކޮށް މި ވާހަކަދެކެވޭ ދެ ކޭސްއަކީ ވެސް ޙަޤީޤަތަށް ބުނާ ކަމުގައި ވަންޏާ
އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޖީ އޮފީހާއި ޑިއުޓީ ޕްރޮސެ ކިއުޝަން މަސައްކަތް ވަރަށް ކުރީއްސުރެ ފަށައިގެންދިޔަ ކޭސްތަކެއް
އެއީ. އެހެންވީމާ، އިތުރަށް ފުރިހަމަ ކުރާކަށް ކަންކަން، ޑިއުޓީ ޕްރޮސެ ކިއުޝަން މަރުޙަލާގައި ފާހަގަނުކުރެވިފައި
އަޅުގަނޑުމެން ދައުވާ ކުރަން ފޮނުވާ ހިސާބުން އިތުރު ކަންކަން ފާހަގަވުން، އެއީ ދެން އެހެން ވެސް ވެދާނެ. އެއީ
ފަހުން އަނެއްކާ ޑޮކިއުމަންޓްސްއަށް ބަލާއިރު އިތުރު ކަންކަން ފާހަގަވެދާނެއޭ. އެހެންވިޔަސް، އަޅުގނޑު ޤަބޫލު
ކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އޯކޭ އިނގޭތޯ. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ދެން މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ، ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން އެބަ
އޮތް އެނގެން މުވައްޒަފުން ތަމްރީނު ކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތޭ ހިމެނިފައެއް. މުވައްޒަފުން
އެންމެފަހުން ތަމްރީނު ކުރެވުނީ ކިހާހިސާބެއްގައި؟ ކޮން އަހަރެއްގައިތޯ؟ މީގެ ކިތައް އަހަރުކުރިންތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރަކަށް ބަލާލާނަން. 2017 އާއި 18 އަށް ބަލާލިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުން
އިނީ ދެ މުވައްޒަފުން އަހަރަކު ފޮނުވިފައި އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުރީ ޗައިނާ އެއިޑްގެ ދަށުން އެހީއެއް
ލިބިގެން ދެތިން ހަތަރު މުވައްޒަފުން. އެހެންވީމާ، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަސްލު ފަސް ވަރަކަށް މުވައްޒަފުން ވެސް
އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ފޮނުވިފައެއް ނީނދޭ. ދެން މި އަހަރު ބަޖެޓު ނެތޭ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން ތަމްރީނުކުރުމުގެ ޚަރަދަށް މި އިންނަނީ...
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތި ބޭފުޅުންގެ އިންވެސްޓިގޭޓިން އޮފިސަރުން ކިތައް ބޭފުޅުން އުޅުއްވާތޯ؟
37

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޯޓީ ފޯ.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ ޖުމްލަ 90 ސްޓާފުންގެ ތެރެއިން ފޯޓީފޯ އިންވެސްޓިގޭޓިންގ އޮފިސަރުން. އެއްވެސް ވަރަކަށް
އިންވެސްޓިގޭޓިންގ އޮފިސަރުން ޓްރެއިނިންގ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ހިމެނިފައި އެބައިންތޯ ތި ވިދާޅުވި ފަސް މީހުންގެ
؟
ތެރޭގައި
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ!
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގިނައިން އަންނަ ޝަކުވާއެއް އިންވެސްޓިގޭޓް ކުރަންދާ އޮފިސަރުންގެ ފެންވަރު
ދަށްކަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ ސުވާލަކީ ތި ބޭފުޅުން މުވައްޒަފުން ތަމްރީނުކުރަން ބަޖެޓުގައި ކިހާވަރެއްގެ
އަދަދެއްތޯ ބޭނުންފުޅުވަނީ؟ އޭތި ތަފްޞީލުކޮށް އެނގިދާނެތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ހިމަނަން ބެލިއިރުގައި ބަޖެޓުން، ސީލިން ބަޖެޓުން ޖާގަ ނެތުނީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭރު
އިނީ އެއްލައްކަ ހަތްދިހަނުވަ ހާސް ރުފިޔާ ހިމެނިފަ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާތްގަނޑަކަށް
އެން.ޕީ.އަ އިގެ ތެރޭގައި 1 މިލިޔަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި އިންނާނެ ސްޓާފް ޕެކޭސިޓީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި.
ނެޝަނަލް، ނިއު ޕޮލިސީ އިނީޝިއޭޓިވްގެ ދަށުން.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ.
38

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެއްޖެ އޭ.ސީ.ސީން ވަޑައިގަންނަވާ އިންވެސްޓިގޭޓަރު އޮފިސަރުންގެ ފެންވަރު
ދަށް ވާހަކަ އަޑުއިވޭ. އަޅުގަނޑު އަޑެއްނާހަން އެހާވަރަކަށް އެކަހަލަ ވާހަކައެއް. ހިތަށްއެރީ ދެން އަޅުގަނޑު އަހާލާށޭ
މިބޭފުޅުން އަރިހުން ވެސް. މިބޭފުޅުން ވެސް އަޑުނުއައްސަވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވީ. ދެން އެހެން ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް
އަޑުއިވިފައި އޮވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޑު ނާހަންޏާ އެ ވާހަކަވެސް ފާހަގަކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ހިތަށްއެރީ. އެހެންވީމަ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރީ މިހާރު އައު އޮފީހަކަށް ބަދަލުވެގެން. ދެން
އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެނގޭ އޭ.ސީ.ސީ މިހާރު މަސައްކަތްކުރާ އޮފީސް ވަރަށް ހާލުގައި ހުރި ތަނެއްކަން. ބަދަލުވާން
ވެސް ޖެހޭކަން. ބަދަލުވާނެ ތަނެއް. ދެން ސަރުކާރުން އެއްވެސް ތަނެއް ލިބޭ ގޮތެއް ނުވިތޯ ؟ ސްޓޭޓް ތަނެއް؟ އެއީ
އެއް ސުވާލު. ދެވަނަ ކަމަކީ މިހާރު ތި އިންތަނުގެ ކުލި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ސްކްއަރ ފީޓަކަށް ޖެހޭވަރު ވަރަށް
ބޮޑުހެން. އެއަށްވުރެ ކުޑަ ރޭޓެއްގައި ލިބެން ނެތީތޯ؟ އަދި ޚާއްސަކޮށް މި އަހަރާއި މި އަންނަ އަހަރަކީ ހަމަ ވަރަށް
ދަތިކޮށް އެންމެން ވެސް އުޅޭ ޙާލެއް. ބަޖެޓު ވެސް ވަރަށް ތާށިކޮށް އުޅެނީ. އެހެންވީމަ، އެއީ އަޅުގަނޑުގެ
މައިގަނޑު ސުވާލަކީ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ސަރުކާރުގެ ބިމެއް، ބިމަކުން ތަނެއް ލިބޭތޯ ނޫނީ ސަރުކާރުގެ އޮފީހަކުން ލިބޭތޯ ވަރަށް
މަސައްކަތްކުރިން. ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީ އާއި ވެސް ބައްދަލުކުރިން. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރެވެނީ އެޗް.ޑީ.ސީ އާއި
ވެސް ބައްދަލުކުރެވުން. ދެން އޭގެ އިތުރުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާއި ވެސް ބައްދަލުކުރެވުނު އެތައް ފަހަރެއްގަ. ދެން
އަސްލު އޭ.ސީ.ސީން އޮފީސް ބަދަލުވާން މި ލޮބީން މަސައްކަތްކުރާތާ ވަރަށް ގިނަ އަހަރުވެއްޖެ އެތާނގެ
ހާލުދެރަވީމަ. ދެން އަންފޯޗުނޭޓްލީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެގްރީމެންޓް ސައިންކުރެވުނީ ވެސް މި ކޮވިޑު ހާލަތު އައުމުގެ
ކުރިން. އޭރު ދެން އަޅުގަނޑުމެން އިޢުލާން ވެސް ކުރިން. އެކި ތަންތަނަށް ޒިޔާރަތްކޮށްފައި ބަލަން ވެސް ބެލިން.
39

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ދެން ވާގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤީ އިދާރާއެއްވީމަ ވަކި ގޮތް، ތަޙުޤީޤު ކޮޓަރިތަކާއި، ދެން ވަކި ސެޓަޕުތަކެއް
ވެސް ހުންނަންޖެހޭ. ދެން އެހައި ގިނަ މުވައްޒަފުންނާ އެކީގައި ނެތް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ އައިޑިއަލް ސެޓަޕްގައި
އަސްލު އޮފީސް އެންވަރަމަންޓެއް ވެސް ނެތް ލިބޭކަށް ވެސް. ދެން އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެކި ތަންތަނަށް
ޒިޔާރަތްކޮށް ހަމަ އިޢުލާންކޮށްގެން އެ ހޯދައިގެން ލިބުން ތަން ހަމަ އެއީ. އަނެއްހެން އަޅުގަނޑު ވެސް އެއްގޮތަކަށް
ވެސް ޤަބޫލެއްނުކުރަން އެހާ ގިނަ ފައިސާ. އަޅުގަނޑަށް މާ ރަނގަޅު އެ ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންނަށް
އޯ.ޓީ ކަހަލަ ކަންކަމަށް ޚަރަދުކުރަން. އެކަމަކު އަންފޯޗުނޭޓްލީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންޓްރޯލުން ބޭރުގައިވާ ކަމެއް އެއީ.
ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް އެ އޮފީހުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބަދަލުވާންޖެހޭ. އެތަނަކީ އެއީ އިންސާނުން މިހާރު
މަސައްކަތްކުރާވަރުގެ ތަނެއް ނޫން.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަނެއް ސުވާލަކީ، އިންވެސްޓިގޭޓަރުން މަދުކަމަށް ފާހަގަކުރެއްވި. ދެން އިތުރަށް ބޭނުން. އެކަމަކު ތިބޭފުޅުން އެއްކަލަ
އެޑިޝަނަލް ބަޖެޓަށް ރިކުއެސްޓްކޮށްފައި އިންއިރު އިންނަނީ އިންވެސްޓިގޭޝަން ހެޑުން ނޫނީ ޔުނިޓު ހެޑުން،
ޑިޕާޓްމަންޓް ހެޑުން ބޮޑަށް. 5 ބޭފުޅުން. އަދި އިންވެސްޓިގޭޓަރަކަށް އިންނަނީ 1 ބޭފުޅަކު. 2 ސަޕޯޓް ސްޓާފުން.
އެއީ ހެޑުންތޯ ނޫނީ ޑިޕާޓްމަންޓް ހެޑުންތޯ ނޫނީ ޔުނިޓު ހެޑުންތޯ މި ވަގުތު މުހިންމުވަނީ
އިންވެސްޓިގޭޓަރުންނަށްވުރެ؟ އެ ޕްރައޮރިޓީ ކިހިނެތްތޯ ބައްލަވާފައި އިނީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޤާމާ ހަވާލުވިހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންވެސްޓިގޭޝަން ސްޓްރަކްޗަރއާއި އެ ތަރުތީބު
އަޅުގަނޑު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ރީއެރޭންޖު ކޮށްފައި ވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ތެރެއިން ތަންކޮޅެއް ސީނިޔަރ
އިންވެސްޓިގޭޓަރސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަސްލު އެއްވެސް އިތުރު ފައިނޭންޝަލް އިންސެންޓިވްއެއް ނެތި އިތުރު
ޕްރޮމޯޝަނެއް ނެތި އެ މީހުންނަށް އިތުރު ޒިންމާތަކެއް ޙަވާލުކޮށްފައި ޑެޕިޔުޓީ ހެޑްސްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
އޯގަނައިޒޭޝަން ސްޓްރަކްޗަރ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ފާސްކޮށްފައި އެ މަޤާމުތައް ޙަވާލުކޮށްފައި ހުރީ. އެކަމަކު އެ
ކުދިންނަކަށް އެއްވެސް ކަހަލަ އިތުރު އެއްވެސް ކުރިއެރުމެއް ނުލިބޭ. ޓައިޓްލްއެއް ވެސް ޗޭންޖެއް ނުވޭ. އެހެން...
އާދެ! ޔެސް.
40

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިނގޭތޯ. ކީއްވެގެންތޯ އޭ.ސީ.ސީގެ ސްޓްރަކްޗަރ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރިން ފާސްކުރަން ޖެހެނީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތީތި އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލެއް ތިކަން. އެކަމަކު އެކަން އޮންނަ ގޮތް އެއީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިސާލަކަށް މުވައްޒަފަކަށް
ޕްރޮމޯޝަނެއް ދޭން ވެއްޖެއްޔާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން އެޕްރޫވަލް ހޯދަން.
މުވައްޒަފެއްގެ ޓައިޓްލް ބަދަލުކުރަން ވިޔަސް، ޕޭ ކޮމިޝަނުން އަންގައިގެން. އެކަމަކު އަނެއްހެން ޖެނެރަލީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިނޭންޝަލް އިންޑިޕެންޑެންސްއެއް ނީނދޭ. އަޅުގަނޑު ޖެހެނީ ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީން އެޕްރޫވަލް ހޯދައިގެން ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ކުރިއަކަށް ނުގެންދެވޭނެ.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތިބޭފުޅުން ތިބޭފުޅުންގެ ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި ބެހޭ ކޮމިޓީއަށް އެކަން އަޕްޑޭޓް
ކޮށްފައިތޯ އޮންނަނީ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ، ތިބޭފުޅުންނަށް ރިސޯސް އެންޑް ޓޫލްސް
ފޮރ އެމްޕްލޮއީސް އޭގެތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ އިންވެސްޓިގޭޝަން އެއިޑްސް. އެއީ ކޮންކަހަލަ އެއްޗެއްގެ ވާހަކަތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ކޮމިޝަން މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަކީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ޝަކީލް. އަޅުގަނޑު އޭ.ސީ.ސީ މެންބަރ. އިންވެސްޓިގޭޝަން އެއިޑްސްގެ ގޮތުގައި އެކިއެކި އާލާތްތައް
އެބަ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޑިވެލޮޕްކުރަން. އޭގެތެރޭގައި ފޮރެންސިކް ކެޕޭސިޓީ ވެސް އިމްޕްލިމެންޓްކުރަން
ޖެހޭ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މީހެއްގެ ފޯނެއް ނެގިޔަސް، ހާޑް ޑިސްކެއް ނެގިޔަސް ، އެހެން އެއްޗެއް ނެގިޔަސް
މި ޖެހެނީ ފުލުހުންގެ އިދާރާއަށް ފޮނުވަން. ދެން، ފުލުހުން އޭގެ ޑިސްކު އިމޭޖެއް ނަގާފައި އެކޮޅުގައި ކޮޕީއެއް
އޮންނާނެ ކަމެއް، ނޯންނާނެ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ. މިހާތަނަކަށް، މިހާތަނަށް އާއިރު ފުލުހުންގެ
ފަރާތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްބާރުލުން ލިބެމުންދިޔަ. އެކަމަކު އެ ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން އެ އެއްޗެއް ޙަވާލުކުރަނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެޖެންސީ އާއި ކަމަށް ވާތީ އެ ފޯނެއް ނޫނީ ހާޑް ޑިސްކެއް ނޫނީ ލެޕްޓޮޕެއް ވިޔަސް އެ އާލާތެއްގެ
އޯނަރު، ވެރިފަރާތް ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އޭ.ސީ.ސީން އެއާއި ގުޅޭ ހުރިހާ ޒިންމާއެއް ނަގަން ޖެހޭނެ. އެހެންވީމަ،
41

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އިމްޕްލިމެންޓްކުރަންޖެހޭ. ދެން މެއިލް ބެކަޕްތަކާއި މިކަހަލަ ކަންކަން އެނަލައިޒްކުރުމާއި
މިކަހަލަ ކަންކަމަށް ވެސް ހަމަ ބޮޑު ޚަރަދެއް ހިނގާތީވެ އެބައި އިމްޕްލިމެންޓްކޮށްފައި އެ އިނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ޝުކުރިއްޔާ އޭ.ސީ.ސީގެ ރައީސް އަދި ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުން. 37
މިލިޔަން ރުފިޔާ މިއަހަރުގެ ބަޖެޓަށް، މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އަންދާޒާކުރެވިފައި މި ވަނީ. އަދި އިތުރަށް 7
މިލިޔަން، 7.4 މިލިޔަން ރުފިޔާ ބޭނުންފުޅުވާކަމަށް ތިބޭފުޅުން ފާހަގަކުރައްވާފައި އެބަ ވޭ. މުވައްޒަފުންގެ ޚަރަދުގެ
ގޮތުގައި 5.3. މުވައްޒަފުންގެ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި އެ އަދި ތަފުސީލުކޮށްދެވިދާނެތޯ؟ ކޮންކަހަލަ. މުވައްޒަފުން
މިހާރުވެސް އިތުރު މުވައްޒަފުން ނަންގަވަންތޯ؟ ނުވަތަ މިހާރު ތިއްބެވި މުވައްޒަފުންގެ މުސާރަ އާއި އަދި
އެލަވަންސްތައް ހަމަނުޖެހޭތީތޯ މުވައްޒަފުންގެ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި އިތުރަށް ފައިސާ ބޭނުންފުޅުވަނީ؟ ދެން ނިއު ޕޮލިސީ
އިނިޝިއޭޓިވްގެ ގޮތުގައި މިވާ 2.1، އޭގެ ތަފްސީލުތަކެއް ލިބިދާނެތޯ؟ ކޮމިޓީއަށް ދީފައި ހުރިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް
ރަނގަޅު ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑަށް ހަމައެކަނި އަދަދުތައް ފެންނަން އޮތިއްޔާ. އަޅުގަނޑުގެ އެއްވެސް،
އަޅުގަނޑާއި ހިސާބަށް ހުރި ލިޔެކިޔުންތަކުން ފެންނަން ނެތީމަ ދަންނަވާލީ. އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ،
އޭ.ސީ.ސީ ފަދަ ތަނެއްގައި ތި ވިދާޅުވިހެން މި އިމާރާތާއި ވަސީލަތްތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ފުރިހަމަވެފައި
ހުންނަން ޖެހޭނެ. ދެން ތިބޭފުޅުން އެ ކުއްޔަށް އެއްތަނުން އަނެއް ތަނަށް މި ދިއުން ހަމަ އެހާ ފަސޭހަ ކަމަކަށް
ވެސް ނުވާނެ. އަދި އެ ކުއްޔަށް ނެގޭ ތަނަކަށް މުޅި ތަޙުޤީޤުތަކަށް ބޭނުންވާ ގޮތަށް ތަން ތައްޔާރުކުރުމާއި މި ހުރިހާ
ކަންކަމެއްގައި ޚަރަދުތަކެއް ހިނގާނެ. އެއްވެސް ވަރަކަށް ޚިޔާލުފުޅު ކޮށްފައިވޭތޯ އޭ.ސީ.ސީގެ އަމިއްލަ އިމާރާތެއް،
ބިމެއްގެ މަސައްކަތާއި ގުޅޭގޮތުން މީގެ އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް ތައްޔާރުކުރައްވާ ސަރުކާރަށް ފޮނުއްވާފައިވާނެތޯ؟
ކިހިނެތްތޯ ދެކެވަޑައިގަންނަވަނީ ؟ އޭގެ އިތުރަށް ދެން މާލޭގައި ވެސް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. ރަނގަޅު.
ހަމަ އެހެންނަމަވެސް، މާލެ ކައިރިން، ހުޅުމާލެއިން ނަމަވެސް މިއިން ސަރަޙައްދަކަށް މައި އޮފީސް ބަދަލުކުރެއްވުމުގެ
ވިސްނުމެއް ގެންގުޅުއްވަންތޯ؟ ދެން ގިނަ ސުވާލުތަކާއި ބައެއް މެންބަރުން ފާޅުކުރެއްވި ޚިޔާލާއި ގުޅޭގޮތުން
42

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ ހަމަ ފަހަކަށް އައިސް އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ފަރާތުން މިހާރު
ވަރަށް ރަނގަޅަށް މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްދާތަން ފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް ވެސް އޭގެ ނަތީޖާތައް
ފެންނަމުންދޭ. އެކަން ފާހަގަކުރުމާއެކު އަޅުގަނޑުގެ 3 ވަނަ ސުވާލަކީ، ބައިނަލްއަޤުވާމީ ބައެއް އިދާރާތައް އެބަ ހުރި
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަނާއި ގުޅޭ. މިތަނުން، މި އިދާރާތަކުގެ އެއްވެސް ވަރެއްގެ އެހީތެރިކަމެއް ލިބޭތޯ؟ މިސާލަކަށް
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް އެންޓި ކޮރަޕްޝަން އޮތީރިޓީސް ފަދަ ތަންތަން. އަދި ތިބޭފުޅުން މިފަދަ
ބޭރުގެ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި ބައިވެރިވެފައިތޯ އޮންނަނީ؟ އެ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން މިސާލަކަށް މީހުން ޓްރެއިން ކުރުމުގައި
ވެސް މިފަދަ ޓެކްނިކަލް އެހީތެރިކަން ކިހާވަރަކަށް ލިބޭތޯ؟ އޭ.ސީ.ސީފަދަ ތަންތަނަށް ބައިނަލްއަޤުވާމީ
ޖަމާޢަތްތަކުންނާއި ޖަމުޢިއްޔާތަކުން އަދި ބޭރުގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޖާގަ އޮވޭ. ކިހާވަރަކަށް ބޭރުގެ އެހީތެރިކަމާއެކު
މަޝްރޫޢުތައް އެބަ ހިންގަވަންތޯ؟ އެކަމަށް މަސައްކަތްކުރައްވަންތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ސުވާލަށް އަޅުގަނޑު ޖަވާބުދެއްވާނަން. އިނގޭތޯ. ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްޓާފް ރިކުއަރމަންޓަށް މިހާރު ބަލައިލާއިރުގައި މުޅި ޖުމްލަ ރިކުއަރމަންޓަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
31 މުވައްޒަފުން އިތުރަށް އެބަ ބޭނުމޭ އިނގޭތޯ. އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑު މެންބަރުންނާ އެކީ ބޭއްވި ބައްދަލުވުމުގައި،
މީގެ ދެ ދުވަހެއް ކުރިން ބޭއްވި ބައްދަލުވުމެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ޕްރިއޮރަޓައިޒްކޮށްފައި މިހާރު
ނިންމާފައި އެ އިނީ އެ އަދަދު. އެ އަދަދު ބޭނުންވާ ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނާލާފައި މިހާރު އެ އިނީ. އެއީ 5
އިންވެސްޓިގޭޓަރސް ހެޑްސްގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ބޭފުޅުން، އިންވެސްޓިގޭޓަރއަކާއި އަދި ދެ ސަޕޯޓް
ސްޓާފުންނާއި. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ ދެންމެ އިލްޔާސް ލަބީބު އެ ވިދާޅުވިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކްލިޔަރ
ކޮށްލަދޭން ބޭނުންވޭ. އަސްލުގައި 5 އިންވެސްޓިގޭޓަރ ހެޑްސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނީމަ އޭގެ މާނައަކީ
އެބޭފުޅުންގެ މަޤާމު ހަމަ ހުސްވެގެން އަންނާނެ. އައީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންވެސްޓިގޭޝަން އޮފިސަރސް
އިތުރުކުރެވޭނެ. އެހެންވެގެން އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން. މި ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނީމަ އޭގެ މާނައަކީ އިތުރު
5 އިންވެސްޓިގޭޓާސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ މި މަޤާމުތަކުގެ ޕްރޮމޯޝަން ކުރިއަށްގެންދެވުނީމަ. އެހެންވީމަ، އެ
މަޤާމުތަކަށް ބޭނުންވާ އަދަދު އެއީ 2.15 މިލިޔަން ރުފިޔާގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެ އިނީ. އޯޓީ އާއި ވެސް
އެކީގަ. އޯޓީ % 20 އާއި ވެސް އެކީގަ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު، 2021 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން ހެދިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް 5% ވެސް ނީންނާނެ މިހާރުގެ ބަޖެޓުގެ
43

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ހިމެނިފައެއް. އިނގޭތޯ. އޯވަރ ޓައިމް ދޭން 5% މުވައްޒަފެއްގެ މުސާރައިގެ % 5 ވެސް ނުދެވޭނެ މިހާރު އިންގޮތުން
ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޯވަރޓައިމަކަށް.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އޯލްރެޑީ އޭ.ސީ.ސީން މެލޭޝިއަން އެންޓި ކޮރަޕްޝަން އެޖެންސީ އާއި މި ރީޖަންގެ އެންޓި
ކޮރަޕްޝަން އެޖެންސީސްތަކާއި އެކީގައި ގުޅުން ބަދަހިކޮށްފައި ވާނީ. ދެން މިސާލަކަށް މާކާ އެއީ މެލޭޝީއަން އެންޓި
ކޮރަޕްޝަން އެޖެންސީ އާއެކީ އަޅުގަނޑުމެން އެމް.އޯ.ޔޫއެއްގައި ސައިން ކޮށްފައި ވާނެ. ދެން އެއާގުޅިގެން
އަޅުގަނޑުމެން ހުންނާނެ ވަރަށް ބައިވަރު ޓްރޭނިންގ ޕްރޮގްރާމްސްތަކުގައި އަޅުގަނޑުގެ މުވައްޒަފުން އާންމުކޮށް މި
ދާ އިންވެސްޓިގޭޝަނާ ރިލޭޓެޑް ޓްރޭނިންގްސްތަކަކީ އެކަހަލަ ބޭރު ތަންތާނގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން
އެޖެންސީސްތަކުން. ދެން އޭގެ އިތުރުން ޔޫ.އެން އޯ.ޑީ.ސީއާއެކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބައިވަރު
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭ. ލޮކްޑައުންއާއި މިކަންކަން އައުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ޔޫ.އެން އޯ.ޑީ.ސީގެ
ޓްރޭއިނަރސް ވަރަށް ގިނައިން ހުންނާނެ މިކޮޅަށް އައިއްސަ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންނަށް ޓްރޭނިންގ
ނަގައިދީފި. އޭގެ އިތުރުން އޭ.ޑި.ބީއާ ގުޅިގެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްތަކެއް ފަންޑްރައިޒިންގ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި ވާނެ. މީގެ ކުރީގައި ވެސް އެބޭފުޅުން އެކި ކަހަލަ ކޮންޓްރިބިއުސް ދެއްވާފައި ހުންނާނެ.
ހަމަ އެއާއެކީގައި ޔޫ.އެސް.އޭ އައި.ޑީ.ޔޫ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ އަހަރު ތެރޭގައި އޮންލައިންކޮށް ބައްދަލުވުން
ބާއްވާފައި އެކި ކަންކަމުގައި ފަންޑް ރައިޒްކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ޓްރައިކޮށްފައި ހުންނާނެ. ދެން ޕްރިވެންޓެޑް
މަސައްކަތަށް ބަޖެޓް ކަޓްސް އާއި އައުމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ހުންނާނެ މިސާލަކަށް މިއަހަރު އަޅުގަނޑުމެން
ޑިސެމްބަރގައި އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮންފަރެންސެއް އެބަ ބާއްވަން. އެއީ ޓްރާންސްޕޭރެންސީ މޯލްޑިވްސް އާއި
ގުޅިގެން. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ޕްލޭން ކުރާ ކަމެއް އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮންފަރެންސެއް ބޭއްވުން. އެ ކަމަކު
ބަޖެޓު ނެތްތާނގައި އެހެން ބަޔަކާއި ގުޅިގެން އިންކައިންޑް ކޮންޓްރިބިއުޝަންގެ ގޮތުގައި ހޯދައިގެން ނަމަވެސް
އެކަންކަން ތަންފީޛުކުރެވޭތޯ އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިމާރާތުގެ ވާހަކަ.
44

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އެޗް.ޑީ.ސީއާ ވެސް ބައްދަލުކުރައްވާފައި އަޅުގަނޑުމެން ރިކްއެސްޓްކުރިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ވަކި ބިމެއް ދެއްތޯ ޙަސަން؟ އެކަމަކު ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން އޭރުގައި ދެން ރިޖެކްޓްކުރައްވާފައި ވަނީ. އެހެންވީމަ،
އަޅުގަނޑުމެން އައުމުގެ ކުރިން ވެސް އޭގެ ކުރިން ވެސް ކުރީގެ ކޮމިޝަންތަކުން ވެސް ހުންނާނެ އެދިފަ. އެކަމަކު
އަދި އެކަން ވާގޮތެއް ވެފައެއް ނެތް އަދި.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޭ.ސީ.ސީގެ އޮފީހެއް އިނދޭތޯ އައްޑުއަތޮޅު ހިތަދޫގަ؟ މިހާރު ކިހިނެތްތޯ؟ އަދިވެސް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އޮޑިޓް
އޮފީހުގައިތޯ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެކޮޅުގައި މުވައްޒަފުން ބައިތިއްބާފައި ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރު
ޙަސަން ޢަފީފަށް.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން އިނގޭތޯ މި އޮފީސް މިހާ ބޮޑު އަގެއްގައި ތި
ހިއްޕަވަން ޖެހުނީ ކީއްވެގެންތޯ ؟ ހަމަ އެއަށްވުރެ ކުޑަ އަގެއްގައި ނުލިބުނީތޯ؟ އެއީ ފުރަތަމަ ސުވާލު އިނގޭތޯ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބިޑުގެ އުސޫލުން، ޕްރޮކިއުމަންޓް އުސޫލުގެ ތެރެއިން އިޢުލާނުކުރިން ދެ ފަހަރަށް، ތިން
ފަހަރަށް. އިނގޭތޯ. އިޢުލާންކޮށްގެން ވެސް 12000 އަކަފޫޓުގެ ސްޕޭސް ލިބޭނެ އެއްވެސް އިމާރާތެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން އެ ޗޮއިސްއަށް ދިޔައީ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
45

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އާދެ! ދެން މިހާރު ތަޙުޤީޤުކުރާ މުވައްޒަފުން އިންވެސްޓިގޭޓަރު ބޭފުޅުން ނަންގަވާއިރުގައި ކޮބައިތޯ އެބޭފުޅުންގެ
ޝަރުތަކީ؟ މިހާރު ވަރަށް ޚާއްސަ ފަންނެއްގައި ތިބޭފުޅުން ތި އުޅުއްވަނީ. އިނގޭތޯ. ހަމަ ކޮންމެ މީހަކު ނަގައިގެން
ނޭނގޭނެ އިންވެސްޓިގޭޝަން ކުރިއަށްގެންދަން. އެހެންވީމަ، ކޮބައިތޯ ތިބޭފުޅުން ތި ބައްލަވާ އިންވެސްޓިގޭޝަން
ކޮލިޓީއަކީ. އިނގޭތޯ. އެބޭފުޅުން އެ އޮންނަ ތަޢުލީމާއި މިގޮސް ތަރުބިއްޔަތާއި މި ހުރިހާ އެއްޗިހި ހުންނަން ޖެހޭނެ.
އެހެންވީމަ، ކޮން ގޮތަކަށް ބައްލަވާފައިތޯ އިންވެސްޓިގޭޓަރުން ތި ނަންގަވަނީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިންވެސްޓިގޭޓަރ އޮފިސަރުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ރެކްރޫޓް މި ކުރަނީ ރާއްޖޭގައި އަސްލުގައި
އިންވެސްޓިގޭޝަން ދާއިރާއަށް ޚާއްސަވެފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނެއް ނުލިބޭ. އެހެންވީމަ، ފުރަތަމަ އެސިސްޓެންޓް
އިންވެސްޓިގޭޓަރުންގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ނަގަނީ ހަމަ ވިތު ޑިގްރީ އާއެކީގައި. ދެން އިންވެސްޓިގޭޝަން
މަސައްކަތަށް ތަމްރީނުކުރުމަށް ޓަކައި ވަރަށް އިންޓެންސިވް ޓްރޭނިންގތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ދޭނެ. އެ
ގާނޫނުތަކަށް އަހުލުވެރިކުރުމާއި، އިންވެސްޓިގޭޝަން ބަޔާންތައް ނެގުމާއި، އިންޓަރވުޔުކުރުމާއި ހުރިހާ ކަންތައްތަކާ
ބެހޭގޮތުން އެ ކުދިންނަށް ތަމްރީނުދިނުމުގެ ޕްރޮގްރާމެއް ހިންގަނީ. ރާއްޖޭގެ އިންވެސްޓިގޭޝަންގެ ޚާއްސަ ހުނަރު
ތިބި ބޭފުޅުންނަށް ނުވާތީ އަޅުގަނޑުމެން މި ނެގެނީ ލޯ ދާއިރާއިންނާއި، ބިޒްނަސް ދާއިރާއިން، ފައިނޭންސް
ދާއިރާއިންނާއި އެ ދާއިރާތަކުން. އިނގޭތޯ. ވިތު އަ ޑިގްރީ އިނގޭތޯ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫނޭ. ނުނިމޭ އަދި. މިހާރު ތަޢުލީމީ ދާއިރާ މުހިންމު އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، ތަޢުލީމީ ކޮލިފިކޭޝަނަށް ވުރެ
މިކަމަށް ޚާއްސަ ޓްރޭނިންގއެއް އޮންނަން ޖެހޭ އިނގޭތޯ. ދެން ތިބޭފުޅުން ތި ވިދާޅުވަނީ މިކޮޅުގައި ޓްރޭނިންގ
ދެއްވާ ވާހަކަ. ދެން ދުނިޔޭގެ މިފަދަ ކަންތައްތައް ތިބޭފުޅުން ތި މިސާލަކަށް އިންވެސްޓިގޭޓް ކުރަން ޖެހޭ ކަންތަ އް.
ދެން ޚާއްސަކޮށް ފައިނޭންޝަލް އިންވެސްޓިގޭޓަރުން އިނގޭތޯ، މި ފައިނޭންޝަލް ފޮރެންސިކް އިންވެސްޓިގޭޝަން މި
ހުނަރު ދަންނަ ބޭފުޅުން ތިބޭފުޅުންގެ އެބަ ތިބިތޯ؟ ނޫނިއްޔާ ތިބޭފުޅުން އެކަމަށް ޓްރޭނިންގ ކުރަން އެއްވެސް ބަޔަކު
ފޮނުވައިފިތޯ އެއްވެސް ދިމާލަކަށް؟ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބޭނުންވޭ ތިބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ހަމަ ދުނިޔޭގެ
ފެންވަރުގެ އިންވެސްޓިގޭޓަރުން ތިބެން. އެހެންނޫނިއްޔާ ތި ކުރާ މަސައްކަތެއް ކާމިޔާބެއް ނުވާނެ އިނގޭތޯ. އެތައް
ބައިވަރު މައްސަލަތަކެއް ތި އޮންނަނީ. ޚާއްޞަކޮށް އަދަދު ބޮޑުވެއްޖިއްޔާ، ފައިސާގެ އަދަދު ބޮޑުވެއްޖިއްޔާ މި
46

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އޮންނަނީ އިންވެސްޓިގޭޝަން ނުކުރެވި. އެއީ ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް، ހޯދަންޖެހޭ ހޯދުންތައް ގިނަވީމަ. އެ
ޚާއްޞަ ސްކިލްއެއް ހުންނަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ތިބޭފުޅުން މި ޓްރޭނިންގއަށް ޚަރަދު ކުރާއިރުގައި މިކަންކަން
ވިސްނަންތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ފައިނޭންޝަލް އިންވެސްޓިގޭޝަން ކެޕޭސިޓީ އޭ.ސީ.ސީގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ އެކަށީގެންވާ
ވަރަކަށް ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. ރިޕީޓެޑްލީ އޮގަނައިޒޭޝަނަލް އެސެސްމަންޓް އޭ.ސީ.ސީގައި
ހަދާފައި އަބަދުވެސް ޓްރޭނިންގ އެންމެ ކެޕޭސިޓީ އިންކްރީޒް ކުރަން ބުނާ ހަމަ އެއް ދާއިރާއަކީ ފައިނޭންޝަލް
އިންވެސްޓިގޭޝަންސް ކުރިއަށް ގެންދަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު ލިބޭ ވަރަކުން އަދި
ރާއްޖެއަކު ފައިނޭންޝަލް އިންވެސްޓިގޭޝަންސް ޓްރޭނިންގ އެގޮތަކަށް ނެހެދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދެ
މުވައްޒަފުން ފައިނޭންޝަލް އިންވެސްޓިގޭޝަންސް ޓްރޭނިންގ ބޭރުން ފުރިހަމަކޮށްފައިވާނެ. ދެން، އޭގެއިތުރުން
ޔޫ.އެން.އޯ.ޑީ.ސީން ވެސް މިކޮޅަށް އާދޭ ފައިނޭންޝަލް އިންވެސްޓިގޭޝަނާ ގުޅުންހުރި ޓްރޭނިންގތައް ނަގައިދޭން.
އެކަމަކު އެއީ ތެދު ތެދަށް ބުނާނަމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަދި އެއީ އެންމެ ޓޮޕް ކޮލިޓީ ފައިނޭންޝަލް
އިންވެސްޓިގޭޝަން ޓްރޭނިންގތަކެއް ނޫން އަދި އެކޮޅުން މިކޮޅަށް ނަގައިދީފައި ހުރި. ދެން، އިންހައުސްކޮށް
ހުންނާނެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އެސިސްޓެންޓް އިންވެސްޓިގޭޓަރއަކަށްވާ ހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން
އިންހައުސްކޮށް ނަގައިދޭ ޓްރޭނިންގތައް ހުންނާނެ. ދެން، އޭގެއިތުރުން ޕޮލިހާ ގުޅިގެން ޕޮލިހުގެ ޓްރޭނިންގތަކުގައި
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މުވައްޒަފުން ހުންނާނެ ބައިވެރިވެފަ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ، މިސާލަކަށް ތިބޭފުޅުންނަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލައެއް އިނގޭތޯ. މިސާލަކަށް މި
ޕްރޮކިއުމަންޓު މައްސަލަ ނޫނީ ބިޑިންގގެ މައްސަލަ އިނގޭތޯ. ތިބޭފުޅުން ކޮންގޮތަކަށްތޯ ބައްލަވަނީ. ބައެއް ފަހަރު
އެބަހުރޭ އެއްކަލަ ޕްރީ ބިޑުގައި ބައިވެރި ނުވާތީ އެބައި ކެންސަލް ކޮށްފައ، އެހެންނަމަވެސް އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާ
އަގު ބޮޑުކޮށް އެ މީހުންނަށް ދީފަ. އެކަމަކު ދައުލަތަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް. އެހެންވީމާ، ތިބޭފުޅުން ބައްލަވަނީ ދައުލަތަށް
ވާ ގެއްލުން ހަމަ އެވެސް. ތިބޭފުޅުންނަށް އޮވޭ ހަމަ އެ ންގެން ދެވަނަ ފަހަރަށް ބިޑު ކުރަން ވެސް. އަދި އެއީ
ދައުލަތުގެ ކުންފުންޏެއް ވެއްޖިއްޔާ، އެ އަގުހެޔޮ ކުންފުންޏެއް ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އެތަނަށް އެގޮތަށް ދޭން ވެސް. މިއީ
47

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ހަމަ މާލީ ގާނޫނާއި ގަވާއިދުގައި އޮތް ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް، އެގޮތަށް ނުބައްލަވާ ތިބޭފުޅުން އެއްވެސް
؟
ނިންމެވުމެއް ނިންމަވާފައި އޮންނާނެތޯ
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ކޮމިޝަން މެންބަރު ޢާއިޝަތު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންވެސްޓިގޭޓިވް ކޭސްތަކުގައި އާންމު ގޮތެއްގައި ހަމަ މާލިއްޔަތު ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރިއަށް ދާ
އެއްޗެއް ވެއްޖިއްޔާ ހަމަ ގަވާއިދަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި އެ އޮންނަ ޕްރޮސީޖަރތައް ފޮލޯކޮށްފައި އޮތްތޯ ބަލާފައި
ނިންމުންތައް ނިންމާފައި ހުންނާނީ. އޭގެއިތުރުން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޭސްތަކުގައި ހުންނާނެ ބައެއް ކޭސްތަކާ
ގުޅިގެން މި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތް ނޫން ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރީމަ އެގޮތުން ހުއްޓުވާފައި އަލުން އިޢުލާނުކޮށްގެން
ކުރިއަށް ގެންދަން ވެސް އަންގާފައި އިނގޭތޯ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އެބައޮތް އިނގޭތޯ މިކޮޅަށް މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުނު މައްސަލައެއްގައި އައްޑޫ އަތޮޅުގެ
އިކުއެޓޯރިއަލް ހޮސްޕިޓަލަށް ގެނައި މެޝިންތަކާއި، އެތަނުގެ ފަރުނީޗަރާ އެއްޗެހި އިނގޭތޯ އެސް.ޓީ.އޯއިން
އެވޯޑްކޮށްފައި އޮއްވައި ކޮންމެ ވެސް ގޮތަކަށް އެ ބަދަލުވެގެން ދެން އަމިއްލަ ކުންފުންޏަކަށް ދިނީ އެސް.ޓީ.އޯގެ
އަގަށްވުރެން 25 މިލިއަން ރުފިޔާ ބޮޑުކޮށް. އެހެންވީމާ، ކީއްވެގެންތޯ ތިބޭފުޅުން އެގޮތަށް ނިންމެވީ. ދެން،
ފިނޭންސްއިން ޖަވާބު ދީފައި އޮތީ ތިބޭފުޅުން އެގޮތަށް އަންގަވާފައި އޮތީމައޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ޑެޕިއުޓީ ޑިރެކްޓަރ ޙަސަން މަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ޙަސަން މަނިކު. ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވައިފި އިމާރާތުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން
ދެވަނަ ފަހަރަށް ކުރި އިޢުލާނާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން އަގުހެޔޮ ފަރާތްތަކުން އަޅުގަނޑު އެވޯޑު ވެސް ކުރިން.
މިހާރު މާވެޔޮމަގުގައި ފަތަހަ ސުންބުލި، އެ އިމާރާތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެން ވެސް ލިބުނު. އެކަމަކު
48

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑުމެން އެވޯޑު ލެޓަރ ފޮނުވިފަހުން އެ ބޭފުޅުން އޭތި އަނބުރާ ގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އެކަމުގެ ސަބަބުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވަނަ ފަހަރަށް އިޢުލާނުކޮށްގެން އަގުބޮޑު ފަރާތަކާ ހަވާލުކުރަން ޖެހުނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމަށް.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ އޭ.ސީ.ސީގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް. އަޅުގަނޑަށް
ފެނިއްޖެ ތިބޭފުޅުން މި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ކަރުދުާހގައި 7.4 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރަށް ތިބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށް.
ދެން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ރިކޯޑަށްޓަކައި ވެސް ދަންނަވާލަން މިހާރު އޭ.ސީ.ސީގެ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހަމަ ފާހަގަކުރެވޭ ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވާ. އަދި ތިބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތްތައް ހަރުދަނާ ކުރުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އޭ.ސީ.ސީ ބޭނުންވާ ގޮތަށް މި 7.4 މިލިއަން ރުފިޔާ އޭ.ސީ.ސީއަށް ލިބޭނެ ގޮތަކަށް މި
ކޮމިޓީން ހަމަޖައްސާލަދެއްވުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭކަމެއް. އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރާ އަސްލުގައި
އޭ.ސީ.ސީއާ ދޭތެރޭގައި އުއްމީދުތަކެއް އެބަހުރި ރައްޔިތުންގެ. އޭގެތެރޭގައި އޭ.ސީ.ސީން މައްސަލައެއް ތަޙުޤީޤުކުރާ
ކަމަށް ވަންޏާމު އެ މައްސަލައެއްގައި، އިންސާފު ވެއްޖިއްޔާ އިންސާފު ލިބޭނެ ހިސާބަކަށް ދާން ބޭނުންވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ އޭ.ސީ.ސީން ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ފަހު
2020 ވަނަ އަހަރުވެސް ދެ މައްސަލައެއް މި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ފޮނުވިގެން، އަޅުގަނޑަށް އެނގިގެން
ދެ މައްސަލައެއް އިނގޭތޯ. އެއީ މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ މޭޔަރާ ގުޅުންހުރި މައްސަލައަކާއި، އޭގެއިތުރުން އަދިވެސް
އެހެން މައްސަލައެއް މިވަނީ، އެއީ ވެންޓިލޭޓަރުތަކުގެ މައްސަލަ މިވަނީ އަނބުރާ ފޮނުވާފަ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ،
އޭ.ސީ.ސީގެ ގާނޫނީ ބޭފުޅުން ވެސް ބައްލަވާނެ. އޭ.ސީ.ސީގެ ގާނޫނީ ބޭފުޅުންގެ ފުންނާބު ތިރީތޯ އެއީ ފުރަތަމަ
ސުވާލު.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ނައިބު ރައީސް ފާޠިމަތު އަނޫލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އާންމުކޮށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޭސްތައް ތަޙުޤީޤު ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
ތަޙުޤީޤު ޓީމުތައް ކޮމްޕޮޒިޝަން އޮންނަ ގޮތުން ގާނޫނީ ވަކީލަކާ އަދި ހިސާބު އޮޑިޓު ފަންނުގެ ބޭފުޅުން ވެސް ހިމެނި
49

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ވަޑައިގަންނަވާނެ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ތަޙުޤީޤު ކުރުމަށްފަހު އެތެރޭގައި އޮންނާނެ އަދި ހަމަ ރިވިއު މެކޭނިޒަމް
އެއް ކޭސްތަކުގެ ފުރިހަމަ ވެފައި އެބައޮތްތޯ. އެ ރިވިއު މެކޭނިޒަމު ތެރޭގައި އިތުރަށް ކަމެއް ފާހަގަކުރެވެންޏާމު ހަމަ
އެކަމެއް އެ ޓީމަކުން ފުރިހަމަ ކުރަންޖެހޭނެ. އެއަށްފަހު، އަދި ބައެއް ކޭސްތަކުގައި އަޅުގަނޑު މިދަނީ ހަމަ ޑިއުޓީ
ޕްރޮސެކިއުޝަން ވެސް އެކުއެކީގައި ކުރިއަށް ގެންދަމުން. އެހެންވީމަ، ހަމަ ޕްރޮސެކިއުޓަރުން ފާހަގަކުރައްވާ
ކަންތައްތައް ވެސް ހިމެނިގެން މި މުޅި ތަޙުޤީޤު، ޑިއުޓީ ޕްރޮސެކުޝަނާއެކީ ކުރިއަށް ގެންދާ ތަޙުޤީޤުތަކުގައި
ފުރިހަމަ ވެގެން ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަކި ގާނޫނީ ގޮތުން ފެންވަރު
ދަށްވެގެންނެކޭ. އެހެންނަމަވެސް، ދިމާވެދާނެ ކަންނޭގެ މި ހަމަ ޝިއުނާ ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން އަދި ހަމަ
ފަހުން މި ޕީ.ޖީން ވެސް ރިވިއު ކުރައްވާއިރުގައި ފުރިހަމަ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ފާހަގަކުރެވިގެން އެކަމެއް ހިއްސާ
ކުރުމަކީ ހަމަ ކުރީއްސުރެ ވެސް ޢަމަލުކުރަމުން އަންނަ ގޮތެއް.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ރިސޯސެއް މަދުވެގެން ނޫން ކަމަށް އެކަންތައް އެގޮތަށް އެ ދިމާވަނީ. އަދި
ގާނޫނީ ބޭފުޅުންގެ ފުންނާބު ތިރިވެގެން ނޫން ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ޖޮއިންޓު އިންވެސްޓިގޭޝަނެއް
؟
ހިންގައިފިންތޯ މިހާރު
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ނައިބު ރައީސް ފާޠިމަތު އަނޫ ލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޖޮއިންޓު އިންވެސްޓިގޭޝަންތައް ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް، އާދެ! އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މި ޖޮއިންޓު
އިންވެސްޓިގޭޝަންގެ އިތުރުން ހަމަ ޕޮލިހުންނާ ގުޅިގެން އެބަ ހިންގާ ގާތްގަނޑަކަށް 18 ވަރަކަށް
އިންވެސްޓިގޭޝަން.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް މި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މައްސަލައިގައި އިންވެސްޓިގޭޝަންގައި، ފުލުހުގައި
އިންވެސްޓިގޭޝަންގައި އުޅުއްވި ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން އެތާނގައި ތަންކޮޅެއް ހެޑްކުރެއްވި ބޭފުޅުން މަޤާމުން އެކަހެރި
ކުރިއިރުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ރެކޯޑުގައި ޖޮއިންޓު އިންވެސްޓިގޭޝަން ހިންގާފައި އޮތް ކަމަށްވޭ. އެހެންނަމަވެސް،
މިހާރުގެ ޕޮލިސް ކޮމިޝަނަރ ގަބޫލެއް ނުކުރައްވާ އެއްވެސް ޖޮއިންޓު އިންވެސްޓިގޭޝަނެއް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ
50

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
މައްސަލައިގައި ހިންގާފައި އޮތް ކަމަކަށް. އެކަމަކު ދެން ތިބޭފުޅުން ޖަވާބު ދެއްވީމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ
ތިބޭފުޅުން ރަނގަޅު ޖަވާބު ދެއްވި ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ސުވާލަކީ މި ޖޮއިންޓު އިންވެސްޓިގޭޝަން ހިންގަވާއިރު
ކިހިނެއްތޯ ޚަރަދުތައް ގެންގުޅުއްވަނީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ނައިބު ރައީސް ފާޠިމަތު އަނޫލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރިން ފާހަގަކުރެއްވި، މި އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ މި ފަހުން އެއީ ސެޕްޓެންބަރު 2019 ގެ
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ މައްސަލައިގައި ޕީ.ސީ.ސީ.އާރު އާއި އޭ.ސީ.ސީ އާއި ޕޮލިހާ ސޮއިކުރެވުނު ޖޮއިންޓު
އިންވެސްޓިގޭޝަންގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ. އޭގެ ކުރިން އަޅުގަނޑަކަށް ވެސް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ އެ
މައްސަލައިގައި ޖޮއިންޓު އިންވެސްޓިގޭޝަނެއް ހިންގެވި ކަމެއް. ދެން، ޖޮއިންޓު އިންވެސްޓިގޭޝަންގައި
އަޅުގަނޑުމެން ވަސީލަތްތައް ހަމަ އެ މުއައްސަސާތަކުގެ މި ހިއްސާކުރެވޭ. އޭގެތެރޭގައި މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތަޙުޤީޤުތަކުގައި ޕޮލިހުންގެ ބޭފުޅުން ބައިވެރިވުން، ޕޮލިހުންގެ ތަޙުޤީޤުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބައިވެރިވުން، ލިޔެ
ކިޔުންތައް ބަދަލުކުރުން، އެ ގޮތް ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ރިސޯސް އެކްސްޗޭންޖު ކުރަމުން ދަނީ. ދެން، ޚަރަދުތަކެއް
އަދި އަޅުގަނޑުމެން އެގޮތަކަށް ބެއަރއެއް ނުކުރަން ވަކި އިތުރު.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޖޮއިންޓު އިންވެސްޓިގޭޝަން ވާހަކަ ދައްކާތީ އަޅުގަނޑު ހިތަށް އެރީ ހަމަ ހިއްސާކޮށްލަން. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ
އިންވެސްޓިގޭޝަންގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސެވަން އިންވެސްޓިގޭޓަރސް ޕީ.ސީ.ސީ.އާރުގައި ސްޓޭޝަންވެގެން
ޕީ.ސީ.ސީ.އާރުގައި މަސައްކަތް ކުރަނީ. އޭގެ މާނައަކީ އޭ.ސީ.ސީގައި އަޅުގަނޑުމެން މިކިޔާ 1200 އެތައް
މައްސަލަތަކަކަށް އެ ސެވަން އިންވެސްޓިގޭޓަރސް ބައިވެރިއެއް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އަސްލު
ރިއަލިޓީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އޭ.ސީ.ސީގައި ހުރި މައްސަލަތައް ބަލަން މިއުޅެނީ 37 އިންވެސްޓިގޭޓަރސް. އެކަން
އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިއަހަރުގެ ބަޖެޓު ބައްލަވާލައްވައިފިންތޯ؟ އަދި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
އެބަހުރި އިނގޭތޯ މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުން މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އެބަހުރި ފާހަގަކޮށްފައި
51

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ސުވާލަށްވުރެ ބޮޑަށް އޭ.ސީ.ސީއަށް އެނގެންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އޭ.ސީ.ސީން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާރަވެރިވާން ޖެހޭ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް. 2021ގެ ބަޖެޓު. އެއީ މާލީ
އިދާރާތަކުން އެހާ ވަރުގަދަ ސްޓްރޯންގް ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް އެބަހުރި މިހާރު އޮތް ބަޖެޓު ޚަރަދު ކުރުމުގައިއާއި
މިކަންތައްތަކުގައި ހުރި އުނދަގޫ ގަބޫލުނުކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއް އޭގެތެރޭގައި ހުރީމައާއެކީގައި. ދެން، އިއްޒަތްތެރި
މުޤައްރިރު އަޅުގަނޑު އެދެނީ މި އަހަރު 187 ސިޔާސީ މަޤާމެއް ވެސް އެބަ އުފައްދާ 2021ގައި. އެހެންވީމަ، މި
ބޭފުޅުންނަށް އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވާ ބަޖެޓު ދެއްވުން އެއީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދޭކަމެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ދާންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު
اަلهއ
ޢަބްދު ށް.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ފަށަމުން ފާހަގަކޮށްލަން ރިކޯޑަށް ޓަކައި ވެސް ދެން ހަމަ
އަޅުގަނޑަށް ވެސް ވަރަށް ގާތުން ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ މަޢުލޫމާތެއް ވެސް ހަމަ ލިބޭ އޭ.ސީ.ސީގެ މަސައްކަތްތަކާ
ގުޅޭގޮތުންނާއި އަދި އޭ.ސީ.ސީގެ މުވައްޒަފުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ ޕޮއިންޓަކީ އެތާނގެ
މުވައްޒަފުންނަކީ ހަމަ ކަމަށް ޤާބިލު ހަމަ ކޮލިޓީ ރަނގަޅު މުވައްޒަފުންކަން އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން
ރިކޯޑަށް ޓަކައި. އަޅުގަނޑަށް ވެސް ދުވަހަކުވެސް މުވައްޒަފުންގެ ޤާބިލުކަމާމެދު ސުވާލެއް އުފެދި ޝަކުވާއެއް
އެކަހަލަ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް އައިއްސައެއް. އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރަށް ތިބޭފުޅުން
ކިހާ ކޭސްއެއް ނިންމާލެވޭނެކަމަށް ޕްލޭން ކޮށްފައި އެބަހުރިތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކްޗުއަލީ އަޅުގަނޑުމެން އަދި މިވަގުތު ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު އިޓް ޑިޕެންޑްސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންވެސްޓިގޭޓަރސް
ކިހާ ވަރަކަށްތޯ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޔަޤީންކޮށް ކޮމްފަރމްވާނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރުވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއާ ހިއްސާކޮށްފައިވާނެ، އަޅުގަނޑުމެން ދައުވާ ކުރެވޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބެލެވޭ 75 ކޭސްގެ ލިސްޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޖީ އޮފީހާ ހިއްސާ ކުރެވިފައިވާނެ. އޭގެ މާނައަކީ
52

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންވެސްޓިގޭޓަރސްއެއް އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮޔަރަޓައިޒް ކުރާނަމޭ ދަޢުވާ ކުރެވޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލަފާ ކުރެވޭ މި 75 ކޭސްއަށް އިސްކަމެއް ދީގެން އެ މަސައްކަތްތައް ބަލަން. ދެން، ހަމަ
އޭގެއިތުރުން، އަޅުގަނޑުމެން އެއްކަލަ ޕްރޮޔަރަޓައިޒް ކުރާ ގޮތުން އިނގޭނީ ކިހާ ވަރަކަށްތޯ. އެއީ މިސާލަކަށް
ބަލާނަމަ ވެންޓިލޭޓަރ ކޭސްއަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ގިނަ ވަގުތު ދިޔަ، ހަމަ ވަކި ޚާއްޞަ ޓީމެއް
އެކުލަވާލައިގެން މި އަހަރު ކުރި މަސައްކަތެއް އެ ކޭސް އަކީ. އެއީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އިންވިޖަޖްކުރި
ކޭސްއެއް ނޫން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓައިމް އެހާ ވަރަށް އިންވެސްޓުކުރަން ޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އިޓް ރިއަލީ
ޑިޕެންސް އަސްލު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކިތައް ކޭސްތޯ އަހަރެއްގެ މައްޗަށް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓާގެޓަކީ އެއް
އަހަރަށް ވުރެ އަނެއް އަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިވެލުއޭޝަން ސްޕީޑު އަވަސްކޮށްފައި ތަޙުޤީޤުތައް އަވަހަށް
ނިންމުން. ދެން، ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރޮސެކިއުޝަން ނަންބަރސް އިންކްރީޒް ކުރުން އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ވަރަށް ބޮޑު ޓާގެޓެއް 2021 ގައި.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި 75ގެ ތެރެއިން އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ކިތައް ކޭސް ގާތްގަނޑަކަށް ލަފާ ކުރެވޭތޯ އޭގައި ހިމެނޭ ކަމަށް.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއަކު ނުހިމެނޭ އަދި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ކޭސް. މިއީ ހަމަ އޭ.ސީ.ސީގައި އެކަނި ހުރި ކޭސްތަކަށް އަޅުގަނޑު މި
ބުނަނީ 75އޭ.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ކޭސްއަކީ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެއާ ވަރަށް ބޮޑަށް ރައްޔިތުންނާ ގުޅިފައި އިން
ކޭސްއެއް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު މި ސުވާލު ތަކުރާރު މި ކުރަނީ. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީއާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް މި
އަންނަ އަހަރު އޭގެ ކިހާ މައްސަލައެއް ނިމިދާނެކަމަށް ލަފާ ކުރެވޭތޯ؟
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ކޮމިޝަން މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަކީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
53

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އާދެ! އެންމެ އުނދަގޫ ސުވާލު ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑަށް ތި ލިބުނީ. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގައި އަޅުގަނޑު ނެތިން
މިވަގުތު އަނެއްކާ ވެސް ވަކި އަދަދެއް ދަންނަވާކަށް. އެކަމަކު މިހާރު މި ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުންތަކެއް ލިބެމުންދަނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ޝޯޓް ލިސްޓުކޮށްފައި ހުރި ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަތައް ވެސް ނިމުމަކާ ގާތުގައި
މިއުޅެނީ. އެހެންވީމަ، އައު ފަރާތްތަކެއް އަނެއްކާ ވެސް އައު ޕޫލްތެރެއަށް ލައިގެން، ވާހަކައަކީ އައު ފަރާތްތަކޭ މި
ދެންނެވީ ބޮޑު ލިސްޓު ތެރެއިން އިތުރު ބެޗެއް ނަގައިގެން ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުމާ ހިސާބުގައި މި
އޮތީ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ ގިނަ ދުވަސް ވާނެހެންނެއް އޭގެ ނަތީޖާތަކެއް ފެންނާކަށް. ދެން،
އަޅުގަނޑު މި ބައްދަލުވުމުގެ ޕަރޕަސްއަށް ހަމައެކަނި ޝިއުނާ އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް 75 މައްސަލަ. ދެން
އޭގެއިތުރުން، މިއަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިންވެސް އަދި އިތުރު 10 އެއް ނޫނީ 15 މައްސަލަ ދަޢުވާ ކުރެވޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ މައްސަލަތައް ގޮއްސަ އޮތް ހިސާބަށް ބަލާއިރު. އެހެންވީމަ، އެއީ ކަންނޭނގެ މިވަގުތަށް
ދަންނަވާލެވެން އޮތް އެއްޗަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ކޭސް މުޅި ބަޖެޓު އޭގެ ޓޯޓަލް ނިންމައިލެވޭ ކޭސްތަކަށް ބަލާއިރު ކޮންމެ ކޭސްއަކަށް ޖެހޭ އަދަދު
ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓު. ހަމަ އޭގެތެރޭގައި ދެން ހުންނާނެ ސަޕޯޓް ސްޓާފުންގެ މުސާރައާ ހުރިހާ އެއްޗެއް އެއްކޮށްލާފައި
އަޅުގަނޑު ހަމަ ރަފްލީ އެގޮތަށް ކޭސްއަކަށް ޖެހޭވަރު ބަލާލީމަ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މި ފައިސާ މި ޚަރަދު ކުރަނީ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ބަޔަކު ވައްކަމެއް ކޮށްގެން ނޫނީ ކޮރަޕްޝަނާ ގުޅޭ ކަންކަން ކޮށްގެން ދައުލަތުން ގެއްލިފައި ހުރި
ފައިސާ ހޯދަން. އެހެންވީމާ، މި އަންނަ އަހަރު މި މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ކިހާ ފައިސާއެއް ރިކަވަރވާނެ ކަމަށް
އެކްސްޕެކްޓު ކުރެވޭތޯ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަ ކުރި ފަދައިން 2019 ވަނަ އަހަރުވެސް އޭ.ސީ.ސީން އޭރުގައި ކުރި
މަސައްކަތުން 190 މިލިއަން ރުފިޔާ ދައުލަތަށް އަނބުރާ ލިބެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤުތަކުން
ކޮންކުލޫޑްކޮށްފައި، އެކި އިދާރާތަކަށް ހުންނާނީ ފޮނުވާފަ. 2020 ގައި އަދި މިހާތަނަށް 14 މިލިއަން. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އޭ.ސީ.ސީން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ކުރަން. ތަޙުޤީޤުކޮށްފައި
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް މި ފޮނުވަނީ މި ފައިސާ ދައުލަތަށް އަނބުރާ ލިބެންޖެހެއޭ. ދެން، އަޅުގަނޑަކަށް އެ އްވެސް
54

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ގޮތަކަށް އަދި މިވަގުތު ނޭނގެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނށް ޕޮލޯއަޕްކުރަން ޖެހޭނީ. ދެން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ
އޮގަނައިޒޭޝަނަލް ރީސްޓްރަކްޗަރ މި ގެނައި ގޮތުން ވަކި މޮނިޓަރިންގ މަސައްކަތެއް ކުރަންވެގެން މޮނިޓަރިންގ
ޔުނިޓެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގާއިމުކޮށްފިން. އެކަމަކު އެއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އަދި އިތުރަށް މުވައްޒަފުން
ބޭނުންވާނެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވާ ކޮންމެ ސިޓީއަކުން ކޮންމެ އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނެ ހަމަ ރެގިއުލަރލީ
ފޮލޯއަޕް ކުރަން. ދެން، ހަމަ ކުރީގައި ދެންނެވި ފަދައިން މަޖިލީހުން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ވަރަށް ބޮޑަށް
ފޮލޯއަޕް ކުރަންޖެހޭކަމެއް. އެއީ މިގޮތަށް، މިހާރު އެބައިން ޖުމްލަ ނުވަދިހަ ތިރީސް، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް
އެކަނި އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވާފައި އެބައިން ނުވަދިހަ ތިރީސް މިލިއަން ރުފިޔާ. ނުވަދިހަ ތިރީސް މިލިއަން، ނޫން
ނޫން... 190، ސޮރީ. ޔިއަހ.
ދާންދޫ ދައިރާގެ މެންބަރު ޔައުޤޫބު އަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އަދި ފަހު ސުވާލު. މިހާރު ޓްރެއިނިންގގެ ވާހަކަދެއްކީމަ، އަޅުގަނޑަށް އެއާގުޅޭ ޖަވާބުގައި ފާހަގަވީ
ބޮޑަށް، މިހާރު މިއަންނަނީ ވަކި ކްރައިޓީރިއަރއެއްގެ މީހުން މިނަގަނީ މުވައްޒަފުންގެ ގޮތުގައި. އެއީ އެމީހަކު
އަމިއްލައަށް ދެން ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ކިޔަވައިގެން އެ ރިކުއަޔަރމެންޓަށް ފެތޭ މީހެއް މިނަގަނީ. ނެގީމަ ދެން މި
އަންނަނީ އޮން ދަ ޖޮބް ޓްރެއިނިންގ ދޭކަހަލަ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވީ. ދެން އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައެއް ނެތް،
އަދި މީގެ ކުރިން ވެސް އެއްވެސް ވަރަކަށް އެނގިފައެއް ނެތް އެއްވެސް ވަރަކަށް އޭ.ސީ.ސީގެ މުވައްޒަފުންނަށް
އެތަނަށް ބޭނުންވާ މަސައްކަތާ ގުޅޭ ޓްރެއިނިންގ ޚާއްޞަ ޕްރޮގްރާމްތަކެއް ރާއްޖޭގެ އިންސްޓިޓިއުޓަކުން ވިޔަސް އަދި
ރާއްޖެއިން ބޭރުންވިޔަސް އެކަހަލަ އެއްވެސް ޕްރޮގްރާމެއް ހިންގާ އެކަހަލަ އެއްވެސް މަޢޫލޫމާތެއް ލިބިފައެއް ނެތް.
ދެން، ކުރިއަށް އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެކަހަލަ އެއްވެސް ޕްލޭން އެއް އެބައިންތޯ؟ ރާއްޖޭގައި ވިޔަސް އަދި ރާއްޖެއިން
ބޭރުންވިޔަސް ތިކުރާމަސައްކަތާއި ގުޅޭކަހަލަ ޓްރެއިނިންގ ޕްރޮގްރާމެއް؟ ހަމައެކަނި އޮން ދަ ޖޮބް ޓްރެއިނިންގއެއް
ނޫން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ހިމަނާލާފައި އޮތްގޮތުންވެއްޖިއްޔާ ހަމަ ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ މުއައްސަސާތަކާ ގުޅިގެން
ހިންގާ ޓްރެއިނިންގތައް ވެސް ހުންނާނެ. ދެން، ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ގޮސްގެން ހިންގާ ޓްރެއިނިންގތައް ވެސް
ހުންނާނެ މިފަހަރު ހިމަނާފައި އިނގޭތޯ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ނޯމަލް
55

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެ ބަޖެޓު ތެރެއަށް ފެއްތުން ސީލިންގ ނުލިބޭތީވެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އެން.ޕީ.އައި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި
އެބައި ހިމަނާފައި އޮންނާނެ. އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ރިކޮމެންޑް ކުރަން އެ ފައިސާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރެއްވުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ސުވާލުކޮށްލާނަން އިނގޭތޯ. މިހާރު މި އިތުރަށް ބޭނުންވާ
ބައިގައި 13 ސަޕޯޓު ސްޓާފަށް 291000 ރުފިޔާ. އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް 1868 ރުފިޔާ ސްޓާފަކަށް. އެއީ ހަމަ
؟
ރަނގަޅު އަދަދެއް ތޯ
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓާ އެލައިންކޮށްފައި އެ ފޮނުވާލިއިރުގައި މިސްޓޭކެއް އެއީ އިނގޭތޯ.
އަޅުގަނޑުމެން ފިގަރ ރަނގަޅުކޮށްފައި، އެހެންނަމަވެސް އެ އަދަދުގެ ޓެކްސްޓް ރަނގަޅުނުކޮށް، ފަހުން
އަޅުގަނޑުމެން އޭތި ހިއްސާކޮށްލާފައި އިންނާނެ ރަނގަޅު އަދަދު. 5 އިންވެސްޓިގޭޓަރސް، ސޮރީ 5
އިންވެސްޓިގޭޝަން ހެޑް ޕްލަސް 1 އިންވެސްޓިގޭޓަރސް އިދާރީ 2 މުވައްޒަފުން. އެހެންވީމަ 8 ސްޓާފުން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީގައި އިނީ 7، އިސްލާޙުކޮށްފައި މިހާރު ފޮނުވައިފި؟ އޯލްރައިޓް. ދެން، މިހާރު ތިބި ޖުމްލަ ސްޓާފުންގެ އަދަދަކީ
90 ތޯ؟ އެއީ މެންބަރުން ހިމަނައިގެންތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ؟ އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ 42 އިންވެސްޓިގޭޓަރސް
ދެއްތޯ؟ ދެން މި ތިއްބަވަނީ ސަޕޯޓު ސްޓާފުންތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
44 އިންވެސްޓިގޭޓަރސް. 98 ޓޯޓަލް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
56

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެހެންވީމަ ފިފްޓީ ފިފްޓީ. 50% ސްޓާފުންގެ ރިސޯސް މިއޮންނަނީ އިންވެސްޓިގޭޝަނަށް ދެން އަނެއްބަޔަކީ ސަޕޯޓު
ސްޓާފުންގެ ގޮތުގައި ދެއްތޯ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕްރިވެންޝަން މުވައްޒަފުން ވެސް އޭގެތެރޭގައި ހިމެނޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރިވެންޝަން މަސައްކަތުގައި އުޅެނީ
ޖުމުލަ 8 ސްޓާފުން. ޕްރިވެންޝަން މަސައްކަތުގައި އުޅެނީ 8 ސްޓާފުން. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ 3 ލޯޔަރސް އުޅޭނެ
ލީގަލް ޑިޕާޓްމަންޓްގައި. ދެން އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ސަޕޯޓް. ދެން، އޭގެ ތެރޭގައި ތަޙުޤީޤާއި ގުޅުންހުރި
އިންވެސްޓިގޭޓަރސް ނޫނަސް ހުންނާނެ އަދި ކޭސް އޮފިސަރސް. އެއީ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށްފަހު ދެންކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ
ކަންތައްތަކެއް ކުރަން އަދި އުޅޭނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމަ 44 ސްޓާފުންނަށް މިހާރު ހުރި ޓޯޓަލް ޕެންޑިންގ ކޭސްއަށް ބަލާއިރު 28 ކޭސް ޕަރ ސްޓާފްއަށް ޖެހޭ
ދެއްތޯ؟ އެހެންނަމަވެސް އެ ކޭސަސް ކްލިއަރވީމަ އެވްރެޖްކޮށް މިއަންނަ ކޭސަސްއަށް ބަލާއިރު މަންތަކު ވިދާޅުވީ
150 ކޮމްޕްލެއިންސް، އޭގެތެރެއިން މި ކޭސަސް ކިހާވަރެއްތޯ މިއުޅެނީ ކޮމްޕްލެއިންގެ ތެރެއިން؟ މި ބުނީ
އެވްރެޖްކޮށް؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނާ
އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުކުރިއިރު އެބޭފުޅުން ވެސް 8000 އަކަފޫޓޫގެ ބިން އުޅެނީ ކުއްޔަށް ނަގައިގެން. އެބޭފުޅުންގެ
ޖުމުލަ ރެންޓަކީ 144000 ރުފިޔާ. އެހެންވީމަ އަކަފޫޓަކަށް 18 ރުފިޔާ މިޖެހެނީ. ދެން، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މާލޭގައި
އާންމުކޮށް މި މާކެޓް ރޭޓަށް ބަލާއިރު 25 ،20 ރުފިޔާއަށް އަކަފޫޓެއް އެއީ ރީޒަނަބަލް އަގެއްކަމަށް މިބެލެވެނީ.
އެހެންވިމާ، 47.50 އަކަފޫޓެއް ވީމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއީ ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއްހެން. އެއީ ޓެކްސް ޕޭޔަރސްގެ
ލާރި ދެއްތޯ މިދައްކަނީ؟ އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑަށް އެކަން ފާހަގަކުރެވޭތީ އެކަމަށް އަސްލު ތިބޭފުޅުން އިތުރު
ވިސްނުމެއް މިހާރު އެބައޮތްތޯ؟ ނޫނިއްޔާ ހަމަ މިއޮތްގޮތަށް ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަވަންތޯ މިހާރު ނިންމާފައި އޮތީ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން 5 އަހަރުގެ އެގްރީމެންޓެއް ސައިންކޮށްފައިވާނީ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު އެހެންގޮތެއް
އޮތިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ، އާ އެގްޒިޓު ކުރެވޭގޮތަށް އިންނަނީ އެގްރީމެންޓްގައި ވެސް. ދެން، ހަމަ ޖޭ.އެސް.ސީ
57

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ވެސް އެ ސޭމް ބިލްޑިންގގައި ސަކީނާ މަންޒިލްއަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަދަލުވަނީ. ޖޭ.އެސް.ސީ ވެސް 3 ފްލޯ ހަމަ
ސޭމް އަގުގައި ނަގާފައިވާނެ. ހަމަ ސޭމް ބިލްޑިންގގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ އަސްލު އެވްރެޖް މާކެޓްގައި މިއުޅޭ ޕްރައިސްއަށްވުރެ ދެގުނަ މަތިން ދެއްތޯ އެދަނީ؟
5 އަހަރު ދުވަހުގެ މި ރެންޓުގައި ނަންގަވާ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ ގާތްގަނޑަލަށް 30 މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ. އެއީ 30
އަށްވުރެވެސް ބޮޑު. އިމާރާތެއްގެ އަގު ގާތްގަނޑަކަށް އެހެންވީމަ. އަޅުގަނޑު މިހާ ރު މިފުރުޞަތު އަރުވަނީ
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފަށް.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ވަރަށް ދަތި ވަގުތެއްގައި އިނގޭތޯ، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ބޭނުންވޭ ތިބޭފުޅުންގެ
މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދަން ހަމަ ވީ ވަރަކުން ބަޖެޓަށް ހަމަ ސަޕޯޓު ދޭން އިތުރުކުރަން. ދެން
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އެ ރެންޓުގެ ކަންތަކުގައި ކޮންސަރނިންގ އިޝޫސް އެބަހުރި ވަރަށް ބޮޑަށް.
ޚާއްޞަގޮތެއްގައި މިސާލަކަށް މިފަދަ، މިހާރު ޕްރިމިއަމް ތަންތަނުން ހަމަ ކޮމާޝަލް ރޭޓުގައި 35 އަށް އެބަލިބޭ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހެން ބަލާލާއިރުގައި އިނގޭތޯ. ދެން 47 އަށް ވީމަ އަނެއްކާ ބަޔަކު މިއީ ކޮރަޕްޝަންގެ
މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ތިބޭފުޅުންނަށް ވެސް ހުށަހަޅާފާނެ އިނގޭތޯ. އެވަރުގައި އަސްލު އަގު މިއިނީ އަނެއްހެން
ބުނަންޏާމުން. ތިދެންނެވީ އެހެން ފަރާތަކުން ވެސް ހަމަ އެތަނުން ހިފާފައި އެބައޮތޭ. ދެން އެއީ ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް. ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ވާހަކަދައްކަވަމުން ވިދާޅުވި ކުށުގެ
ރެކޯޑު ސާފުކުރުން ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއްގޮތަށް. އެއީ ދެން އެހާ ބޮޑުކަމަކަށް، ކިހިނެއްތޯ އެކަން
އޮންނަނީ ހަމަ ވާހަކަފުޅުގައި ފާހަގަކުރެއްވީމަ. ކުށުގެ ރެކޯޑު ސާފުކުރުމަށް ދުވާލަކަށް 50 އެބަ ގާތްގަނޑަކަށް
އަންނަ ވާހަކަ.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އަސްލު އެކަން ފާހަގަކޮށްލީ އެއީ އަނެއްހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުންނަށް
ނޭނގޭނެކަންނޭނގޭ އެއްކަލަ ރިސޯސް އިންޓެންސް މަސައްކަތެކޭ އެއީ. ދެން، އާންމުކޮށް ސިވިލް ސަރވިސްގެ
58

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ވަޒީފާއަކަށް އެޕްލައިކުރާއިރު އެ ހުރިހާ އެޕްލިކަންޓުން ހުރިހާ އެންމެން ހުށަހަޅާނެ. ދެން، ނޫނީ ޖުޑީޝަލް
ސަރވިސް ކޮމިޝަން ނޫނީ ރައީސް އޮފީހުން ނޫނީ އެކި ތަންތަނުން ހަމަ ރެގިއުލަރލީ ވަރަށް ގިނައިން އަންނަ
އެއްޗެއް ވަޒީފާތަކަށް ހުށަހަޅާއިރު. ދެން، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ރެގިއުލަރ ވޯކް ތެރޭގައި ހިމެނޭކަމެއް. އޭގައި
ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ މައިގަނޑު ގޮތަކަށް ކޮންސަރން ރެއިޒްކޮށްލަން މިއުޅެނީ އެވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިސޯސް
ޕޫލް ތެރެއިން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ޓައިމް އިންވެސްޓްކުރާކަމެކޭ ދުވާލަކަށް 50 ފޯމު އަންނާނެ. ދެން، އެކަން ބަލަން
ވެގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިވެލުއޭޝަން ޓީމުން ދެ ވަރަކަށް މުވައްޒަފުން ހަމައެކަމަށް ޑެޑިކޭޓެދް ތިބެންޖެހޭ.
އަނެއްހެން އަޅުގަނޑު އައިޑިއަލީ.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، ފާހަގަކުރައްވައިފި އެއްކަލަ، ސްޓާފުންގެ އޯ.ޓީގެ ކަންތަކުގެ ވާހަކަ މިހާރު ހުރިހާ މިނިވަން މުއައްސަސާއެއްގެ
އޯ.ޓީގެ ކަންތައް އޮންނަނީ އެއްގޮތަކަށް ތޯ ނޫނީވިއްޔާމުން އެކި މުއަ އްސަސާތައް އެކިގޮތަށްތޯ އޮންނަނީ؟ ތިބޭފުޅުން
އަމިއްލައަށް ތޯ މިސާލަކަށް 10% ޑިސައިޑް ކުރަނީ؟ ނޫނިއްޔާމު އެހެން މުއައްސަސާތަކަށް އިތުރުކުރެވޭގޮތަށްތޯ
އޮންނަނީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ވެގެން.
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުގައި އޯވަޓައިމް ދިނުމުގައި ގެންގުޅޭ އުސޫލުތައް ތަފާތުވެދާނެ އާންމުގޮތެއްގައި.
އެހެންނަމަވެސް، މި އޯވަރޓައިމް ޑިޕެންޑް މިވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ބަޖެޓުގެ މައްޗަށް އިނގޭތޯ. މިއަހަރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އިން ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވެން މިއިނީ، ވާހަކައަކީ 2020 ގެ ބަޖެޓުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއިނީ ގާތްގަނޑަކަށް % 10 އެންމެން ނިކުމެއްޖިއްޔާ. ވާހަކައަކީ ހުރިހާ ސްޓާފުން، 98
ސްޓާފުން ނިކުމެގެން މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ވަންޏާމު އެމީހެއްގެ މުސާރައިގެ % 10 އޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވެން
އިނީ. މިހާރު ދެވެން އިނީ. މިއަންނަ އަހަރު އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓް މިހާރު ދެއްވާފައި އޮތްގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަރާބަރު 5%. މާނައަކީ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން ނިކުމެއްޖިއްޔާ % 5 އޭ ދެވޭނީ. އެއަށްވުރެ
ގިނައިންނެއް ނުދެވޭނެއޭ. % 5 އަކީ އެންމެ ދުވަހެއްގެ މަސައްކަތް. ހޮނިހިރު ދުވަހު ނުކުމެއްޖިއްޔާ 4 ގަޑިއިރު
މަސައްކަތުން ދެން 5% ހަމަވީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެހާ ތާށީގައި އަޅުގަނޑުމެން އުޅެންޖެހޭކަން ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވަނީ.
59

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ!ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ގަބޫލުކުރަން އިންވެސްޓިގޭޝަން އޮފިސަރުން އަނެއްހެން ވަކި
ވަގުތެއްގަ ނޫން ވަރަށް ފުލްކޮށް މަސައްކަތް ކުރައްވަންޖެހޭނެ. ކިހާވަރެއްތޯ އެވްރެޖް ޓޭކް ހޯމް ޕޭއަކީ މިހާރު
އިންވެސްޓިގޭޝަން އޮފިސަރެއްގެ އޭ.ސީ.ސީގެ؟
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ރައީސް މަރިޔަމް ޝިއުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
21000 ރަފްލީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު އެހެންވީމަ ބައްދަލުވުން ނިންމާލަން ހިފާނަން.
އެހެންވީމާ، 2021 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ލަފާކުރި އޭ.ސީ.ސީގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އޭ.ސީ.ސީގެ ބޭފުޅުން މި
ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ ތި ހިއްސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު
އޭ.ސީ.ސީގެ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އަދި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައޮތް މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސްއާ ބައްދަލުކޮށް އަދި މަޝްވަރާކުރުން. އެހެންވީމާ،
އެކަންކަމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާތަކަށްފަހު ކިރިޔާ ވެސް ސްޕޭސްއެއް އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެން އެކޮމޮޑޭޓް ކުރެވެންއޮތް މިންވަރަކަށް ކުރެވޭތޯ މަސައްކަތް ވެސް ކުރާނަން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު މިހާރު މިހިސާބުން މި ބައްދަލުވުން ނިންމާލާނަން. ވަރަށްބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އަދިވެސް އެއްފަހަރު
ވަޑައިގެންނެވީތީ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަދި ޕްރޮސެކިއުޓަރ
ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ބޭފުޅާއަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ބައްދަލުވުމާ ގުޅޭގޮތުން ކުޑަ ތަޢާރަފެއް އަރުވާނަން.
60

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް 2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށްފައި
އޮތް ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމަށް. އަދި އެއަށްފަހު ކޮމިޓީގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފުރުޞަތަށް އެދޭ ތަރުތީބުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ދާނަން. އަދި އެ ކުރައްވާ
ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދިނުމަށް ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ވެސް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. މި ބައްދަލުވުމުގައި
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އި ތުރުން، އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމްގެ އިތުރުން ބައިވެރިވެ ވަޑައިގަންނަވަނީ
އަލްފާޟިލާ އާމިނަތު ވަޙީދާ، ޑައިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް. އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ.
ޕްރޮސެކެއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް.
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. 2021 ،2020 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ
މަޝްވަރާތަކުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާއި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހާ މަޝްވަރާކުރެވިގެން ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވާފައި އޮތް ސީލިންގއަކީ 62 މިލިއަން. އެއީ މިއަހަރު، ނިމިގެން މިދާ އަހަރު
ދެއްވާފައި އޮތީ، ފާސްކުރައްވާފައި އޮތީ 72 ،71.9 މިލިއަން. ދެން، މިއަންނަ އަހަރަށް ލަފާކުރީ އޭގެ 10 މިލިއަން
މަދުން. 62 މިލިއަން އަޅުގަނޑުމެންނާ މަޝްވަރާކުރެވިގެން ނިންމާފައި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، މަޖިލީހަށް ބަޖެޓު
ފޮނުއްވިއިރުގައި 59.3 މިލިއަންއަށް ކުޑަކުރައްވާފައި މިއޮތީ. 2.7 މިލިއަން މި އުނިކުރައްވާފައި އޮތީ. ދެން،
އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީއަށް އަންނަންވެގެން ބަލާލިއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީންނެއް ތަފުސީލުތަކެއް ޕަބްލިޝް
ކުރައްވާފައެއް ނުއެއް އޮވޭ. މި ދެންނެވީ ކޮން އައިޓަމަކުންތޯ ، ކޮން ދިމާލަކުންތޯ އުނިކުރައްވާފައި އޮތީއެއް. އެއީ އެ
ބޭފުޅުން ވިދާޅުވިގޮތަށް، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ވިދާޅުވި އަދަދަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކުޑަކޮށްފައި ހިމަނާފައި
މިއޮތީ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ އެނަލިސިސްއަކުން ފާހަގަކުރެވޭ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑުތަން ޚަރަދު
ކުޑަކޮށްފައި އޮންނާނެ، މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައިގެ ބައިން ވަރަށްބޮޑަށް ކުޑަކުރެވޭތޯ މަސައްކަތް ކޮށްފައި އޮންނާނެ.
ދެން، އެގޮތުން އިތުރު ގަޑީގެ ފައިސާ ކުރިންދޭ އެމައުންޓަށްވުރެ ވަރަށް ބޮޑުތަން މަދުކޮށްފައި، އަޅުގަނޑުމެން
އެގޮތަށް މަސައްކަތްކޮށްފައި އޮންނާނެ. ދެން، ދެވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިއަހަރު ކުރަން ހަމަޖެހިފައި ހުރި
ބައިވަރު ޚަރަދުތައް ވެސް ނުކޮށް، ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ގޮތުން ބައެއް ކަންކަން އުނިކޮށްފައި ހުންނާނެ. ދެން، އެ
މަޝްވަރާތަކުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާ ވާހަކަދެކެވުނުއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީ
މިއަހަރު ކުރަން ގަސްތުކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް މިއަންނަ އަހަރަށް ބަދަލުކޮށްދެއްވަން. ދެން، އެކަމާ ބެހޭގޮތުން
61

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ވާހަކަދެކެވި އަޅުގަނޑުމެން ޕްރިއޮރަޓައިޒްކޮށްފައި ނިއު ޕޮލިސީ އިނިޝިއޭޓިވްގެ ދަށުން ޕްރިއޮރަޓައިޒްކޮށްފައި 5
ޕްރޮޖެކްޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނާފައިވާނެ. އޭގެ ތެރެއިން އެއްކަމަކަށް އޮންނާނީ ރ.އަތޮޅުގައި ޕީ.ޖީ އޮފީހުގެ
ގޮތްޕެއް މިހާރު ނުއެއް ހުރޭ. ދެން، އެންމެ ގިނަ މައްސަލަ ހުށަހެޅޭ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރެއިން މިހާރު ގޮތްޕެއް ނެތީ
ރ.އަތޮޅުގައި. ދެން، ރ.އަތޮޅުގައި، މިހާރު ހަމަޖެހިފައި އިންނަގޮތުން ބ.އަތޮޅު އޭދަފުށީގައި ހުންނަ ޕީ.ޖީ އޮފީހުގެ
ގޮތްޕަށް މައްސަލަތައް ފުލުހުން މިގެންދަވަނީ. އަދި އެ ގޮފިން އޮޕަރޭޓު ކުރަމުން އެދަނީ. ދެން، އެގޮތަށް އޮތީމަ
ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑާ ހަމައަށް އައިސްފައިވޭ. އަޅުގަނޑު ވެސް ރ.އަތޮޅަށް ވެސް ބ.އަތޮޅަށް ވެސް
ދަތުރުކޮށް ބެލިން ކިހިނެއްތޯ އެކަންކަން ކުރިއަށްދަނީ. ދެން، ތެދެންމެ އެއް މައްސަލައެއް ހިފައިގެން ނޫނީ
މައްސަލައެއް ހިފައިގެން މަޝްވަރާ ކުރަން އޭދަފުށްޓަށް ދާންވީމަ ވަރަށް ދަތި. ދަތުރުފަތުރުގެ ކަންތައް ވެސް ވަރަށް
ދަތިކޮށް ހުންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ބެލިއިރުގައި ދުވާފަރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖާގަވެސް ލިބިފައޮތީ.
ދުވާފަރުގައި އޮފީހެއް ހަދަން ވަޒީފާއަށް މުވައްޒަފުން ނެގުމަށް ވެސް އިޢުލާން ވެސް ކުރެ ވި ހުރިހާކަމެއް ނިމިފައި
އޮތްވާ މި ކޮވިޑްގެ ހާލަތާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން އެ ވިސްނުން އިހަށް މަޑުޖައްސާލީ މިއަންނަ އަހަރަށް އެބައި
ބަދަލުކޮށްލަން ގަސްތުކޮށްފަ. އެގޮތަށް ވާހަކަދެކެވިގެން، އެގޮތަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާ އެއްބަސްވެގެން މި ނިއު
ޕޮލިސީ އިނީޝިއޭޓިވްގައި އެބައި ހިމަނާފައި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އެބައި މިހާރުވަނީ އުނިކުރައްވާފައި މި ބަޖެޓުގެ
ތެރެއިން. އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ވެސް މިހާރު މިއޮތް ބަޖެޓަކުންނެއް ރ.އަތޮޅުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ގޮތްޕެއް ނުއެއް ހެދޭނެ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ މިއަހަރު ވެސް މިދާގޮތަށް ކުރިއަށްދާން.
ދެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތަށް ބަލާއިރުގައި އަނެއްހެން އޮފީސް ހިންގުމަކަށް ދަތިވާގޮތަކަށް ބަޖެޓެއް، މިފަހަރު
އޮތް ބަޖެޓުން އޮފީސް ހިންގޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، ޤާނޫނުއަސާސީން ތަސައްވަރު މިކުރާގޮ ތަށް މިކަމެއް ނުކުރެވޭނެ.
މިދެންނެވީ، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެކަށީގެންވާގޮތަކަށް ކޯޓުތަކަށް ހާޒިރުވެ އެކަންކަން ކުރަން މިހާރު އޮތްގޮތުން
ދަތިވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. ދެން، ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް
މިދޭތެރެއިން ކޮށްފައިވާނެ. އެގޮތުން މައިގަނޑު ދެކަމެއް، އެއްކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މާލޭގައި ދަތުރުކުރަން ގެންގުޅޭ
ވޭނެއް އޮވޭ، ދެ ވޭނެއް ހިފާފައި އޮވޭ. އެތަނުން އެއް ވޭން މިހާރު ދޫކޮށްލާފައި އެންމެ ވޭނަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޕްރޮސެކިއުޓަރުންގެ ދަތުރުތައް ހަމަޖައްސަނީ. އެހެންވީމާ، އޭގެއިން ވެސް ޚަރަދު އެބަ ކުޑަކުރެވޭ. ދެން
ދަތުރުފަތުރުގެ ކަންކަމަށް އެންމެ ބޮޑު ޚަރަދެއް މި ހިނގަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވާނެ މިހާރު ނިންމާފައި ޖިނާޢީ
އިޖުރާޢަތުގެ ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން، އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރޮސެކިއުޓަރުން އޮންލައިންކޮށް
ޖޮއިންކުރާ ގޮތަށް. އެއީ ގާނޫނު ހުއްދަކުރާ ވެސް ކަމެއް. އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާފައިވާނީ. އެކަމުން ވެސް
62

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ގާތްގަނޑަކަށް މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚަރަދު ކުޑަކުރެވޭނެ. ދެން އެކަން ކުރިއަށް ގެންދަން ބަލާއިރު
ދިމާވާ ދައްޗަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތިއްބެވި ވަކީލުންނަކީ، ދެން ކޮމްޕިއުޓަރާއި ކަންކަމަށް ފުދޭވަރަކަށް އަހުލުވެރި
ބޭފުޅުން. އެބޭފުޅުން އެގޮތަށް ފަރިތަވެފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ރަށްރަށުގައި
މެޖިސްޓްރޭޓުންނަކީ، އެކަމަށް އެހާ ފަރިތަ ބޭފުޅުންނަށް ނޫން ވީމަ، ބައެއް ފަހަރު އެހާ ބާރަށް އެކަންކަން ކުރިއަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން އުންމީދުކުރާ ސްޕީޑުގައި ކުރިއަކަށް ނުދޭ. އަދި ބައެއްފަހަރު އޭގަ ވީޑިއޯ ކޮންފަރެންސް ނިޒާމު
ހުއްޓަސް ވެސް، ފިޒިކަލީ ހާޒިރުވާން ބައެއްފަހަރު އެބަ އެދިވަޑައިގަންނަވާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ވާ
ގޮތަކީ، ކޯޓުން އަމުރެއް ކުރީމަ ދެން އަމުރަށް ހާޒިރު ނުވެއްޖެއްޔާ، އެ އޮންނަ ޖޫރިމަނާއެއް ދެއްކުމާއި މިކަހަލަ
ކަންތައްތަކެއް ހުރޭ. އެހެންވެ އެކަމުގައި ދަތިތަކެއް ހުރޭ. ދެން މިހާރު ވެސް ޖިނާޢީ އިޖުރާޢަތު ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތް ފުރުޞަތަކީ، އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުން އޮންލައިންކޮށް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. އެކަން މިހާރު ވެސް
ކުރިއަށް އެބަ ގެންދެވޭ. ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެބަ ކުރެވޭ. ދެން އަޑުއެހުންތަކަށް އެކަމަކު ޖެހޭ ހާޒިރުވާން. މިހާރު
ގާނޫނަށް ފަހުން ގެނައި އިޞްލާޙުގައި ތިންވަނަ އިޞްލާޙުގެ ދަށުން ވެސް ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުންތަކަށް
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން ހާޒިރުވާންޖެހޭގޮތަށް ގާނޫނު ބައްޓަން ކޮށްދެއްވާފައި އޮތީ. އަޅުގަނޑު އެވާހަކަ
ކޮމިޓީގައި ވެސް ދެންނެވިން. ކޮންމެ މައްސަލައަކަށް ދާން ވަންޏާ ހަމަ ޚަރަދުތައް ބޮޑުވެގެންދާނެ ކަމަށް.
އެހެންނަމަވެސް، ކޮމިޓީގެ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަތީ، އެކަމުގައި ހުރި އެހެން މަސްލަހަތުތަކަށް އެއްކޮށް ބަލައިލީމަ
އެކަން ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް. ދެން އެއީ މައްސަލައެއް ނޫން. ކުރެވޭނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ޚަރަދުގެ ގޮތުން
ބަލާއިރު ތަފާތު ޚަރަދުތަކެއް ހިނގާނެ ކަމެއް. ދެން އެ ދަތުރުފަތުރުގެ ޚަރަދު އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން އަމިއްލައަށް
ކުރަންވެގެން ކުރާ ދަތުރަކަށް ވުރެ، ބޮޑަށް ކޯޓުތަކަށް ހާޒިރުވާން ވެގެން ކުރާ ދަތުރުތަކެއް މިއޮތީ. އެހެންވީމާ،
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މިއޮތް ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދަންޏާ ދަތިވާނެ ކަމަކަށް އޮންނާނީ އޮންލައިންކޮށް
ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭ މައްސަލަތަކަށް ކޯޓަށް ހާޒިރުވާން ޖެހުން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ތަސައްވަރު ކުރަނީ މިހާރުގެ
ކޯޓުތަކުގެ ޕަރފޯމަންސް ހުރި ގޮތަށް ބަލާއިރު 2020 ،2019 ،2018 މި ތިން އަހަރު ނޫނީ ހަތަރު އަހަރުގެ
ހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރު 2017 ވަނަ އަހަރު އެ އަހަރު ހުށަހެޅި، އެ އަހަރު ނިމުނީ 30% މައްސަލަ. 2018 ވަނަ
އަހަރު ނިމުނީ އެ އަހަރު ހުށަހެޅި، އެ އަހަރު ނިމުނީ 2019 .25% ވަނަ އަހަރު؛ އެ އަހަރު ހުށަހެޅި، އެ އަހަރު
ނިމުނީ 10%. މި އަހަރު ހުށަހެޅި، މިއަހަރު ނިމުނީ އަދި 1.2%. އެހެންވީމާ، މިވަގުތުގެ ޕަރފޯމަންސް ހުރި ގޮތަށް
ބަލާއިރު މެނޭޖްކުރެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ކޯޓުތަކުގެ ޕަރފޯމަންސް 30% ،20% އަށް މަތިވެއްޖެއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަތުރުފަތުރާއި ކަންކަމުގައި އުނދަގޫތަކެއް ހުންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި އުންމީދުކުރަނީ ކޯޓުގެ
63

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޕަރފޯމަންސް ވެސް މަތިވެގެންދާނެ ކަމަށް. އަދި ޚާއްޞަކޮށް ކޮވިޑުގެ ކަންތައްތައް ނިމިގެންދާއިރު ހުރި
މައްސަލަތައް އަވަސް ކުރުމަށް ޓަކައި ކޯޓުން ވެސް މަސައްކަތް އެބަ ކުރައްވާ. އެހެންވީމާ އެކަމުގައި، އަޅުގަނޑުމެން
ޕްލޭން ކުރަން ޖެހެނީ އެކަންކަމަށް ފަހިވާ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް
މަސައްކަތްކޮށްފައި ހުންނާނެ ޚަރަދު ކުޑަކުރަން. އަދި ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް އިންވެސްޓްކުރަމުން މި
ދަނީ ޓެކްނޮލޮޖީއަށް. މި ދެންނެވީ އެކި ކަހަލަ މަޢުލޫމާތު ބޭނުން ކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕޮލިސީތައް ބަދަލުކުރަން
އެ ވިސްނުން ވަރަށް ބޮޑަށް ގެންނަމުން މި ދަނީ މިހާރު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު އެބަ އެނގޭ؛ ދެން ރ.އަތޮޅުގައި
ގޮތްޕެއް ހެދުމުގެ ބޭނުންތެރިކަމަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދިޔަ ތިން އަހަރު، ހަތަރު އަހަރުގެ ސްޓެޓިސްޓިކްސްއަށް
ބަލާއިރުގައި ވެސް، ކުޑަކުދިންނާ ބެހޭ މީހުން ވެސް އެންމެ ގިނައީ ގދ. އާއި ރ.އަތޮޅުގައި. ވަގުތުން
އެޓެންޑުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ވެސް ގިނައީ މި ދެ އަތޮޅުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަވަހަށް
އެޓެންޑުކުރަންޖެހޭނެ؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރަޔޮރިޓީ އޭރިއާއެއް. އަވަހަށް އެޓެންޑުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެކަމަށް ކުޑަކޮށް
ދަތިވަނީ ސްޓޭޝަންވެފައި މީހަކު ނުހުންނާތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންޓަރެސްޓްގައި އޮތީ އެކަން ކުރުން.
ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މިހާރު ހުރި ސްޓެޓިސްޓިކްސްއަށް ބަލާއިރު 40 އަހަރުން މަތީގެ؛ ރ.އަތޮޅުން
ގދ.އަތޮޅުގެ މީހަކު ކުޑަކުއްޖަކާ ބެހުނު ކަމަށް ތުހުމަތުވެގެން މައްސަލައެއް އައިއްސިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް ލައިކްލީ
ޕޮސިބިލިޓީ ބޮޑޭ އެކަން ހިނގާފައި އޮތުން. އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، ސްޓެޓިސްޓިކްސްއިން ފެންނަން
ހުރި މަޢުލޫމާތު މިއީ. ދެން، 47 އަހަރަށްވުރެ މަތިވެއްޖެއްޔާ ޢާއިލާގެ މީހަކާ އެއްކޮށް ބަދުއަޚުލާޤީ ޢަމަލެއް
ހިންގުމުގެ ފުރުޞަތު ބޮޑު ކަމަށް ސްޓެޓިސްޓިކްސް އިން ދައްކަނީ އިނގޭތޯ. މި މިގޮތަށް ހުރީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ފޯކަސް ކުރަނީ އެގޮތަށް ހުރި ދާއިރާތަކަށް. މިސާލަކަށް މިދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި
ހިމަނާފައި އޮތް ފ.އަތޮޅުގައި ޕީ.ޖީ އޮފީހުގެ ގޮތްޕެއް ގާއިމުކުރަން އަޅުގަނޑު މަޤާމާ ހަވާލުވިއިރުގައި. އަޅުގަނޑު
ބަލާލިއިރު ފ.އަތޮޅަށް މިއަހަރު ހުށަހެޅުނީ އެއް މައްސަލަ. މިދިޔަ އަހަރު ހުށަހެޅުނީ ތިން މައްސަލަ. އެހެންވީމާ،
ފ.އަތޮޅުގެ ގޮތްޕެއް ހެދުމަކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކުރަން ހެޔޮވާވަރު ކަމެއް ނޫން. އޭގެ ބަދަލުގައި ރ.އަތޮޅުގައި
ގޮތްޕެއް ހެދުން މާ ރަނގަޅު. ގދ. ގައި މީހުން ގިނަކުރުން މާރަނގަޅު. އައްޑުއަތޮޅުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ
މުވައްޒަފުން ގިނަ ކުރުން މާ ރަނގަޅު. އެ ވޮލިއުމް ހުރީ އެގޮތަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންޓިސިޕޭޓް ކުރެވޭ؛
އަޅުގަނޑު މި އުއްމީދުކުރަނީ މިދާ ގޮތަށް ދަންޏާ ކުރިއަށް އޮތް ދެ އަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑަށް އެނެގޭނެއޭ
ގާތްގަނޑަކަށް ކުށްކުރާނެ މީހުންނާއި، އަތޮޅުތަކާއި، ރަށްތަކާއި، ސަރަޙައްދުތަކާއި ވެސް. އެ މިންވަރަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރެވޭ. އެ މަޢުލޫމާތުތަކުގެ ؛ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ގެ ވެސް
64

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އިނގޭނެ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަން ބައެއް ރަށްރަށުގައި ކައިރި ނުވާންނީ ގޭގެއާއި، ދާންވީ ގޭގެއާއި،
ނުދާންވީ ގޭގެއާ. އެ މިންވަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު އެބަހުރި ދައުލަތުގެ ތެރޭގައި. އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ
އެ މަޢުލޫމާތުތައް ބޭނުންކޮށްގެން ޕޮލިސީ ހަދަން. އޭރުން ބޭކާރު ޚަރަދުކުރުން ވަރަށް ބޮޑުތަން ކުޑަވެގެންދާނެ. އެއީ
އަޅުގަނޑަކަށް އެއްގޮތަކަށް ވެސް، މިސާލަކަށް ފ.އަތޮޅުގެ ގޮތްޕެއް ގާއިމުކުރަން މަހަކު ދޮޅުލައްކަ ރުފިޔާ
ޚަރަދުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާ ކަމަށް ވަންޏާ އެއަށް ވުރެ މާ ޚަރަދު ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ޝެޑިއުލް ކުރީމާ،
ލޯންޗެއް ޗާޓަރުކޮށްގެން ދިއުން ވެސް މާ ޚަރަދުކުޑަ އެގޮތަށް ބަލާއިރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ
ކޮން ރަށެއްގައި، ކޮން ސަރަޙައްދެއްގައިތޯ މީހުން ކުށްކުރަނީ. ކޮން ދުވަސްވަރެއް ގައިތޯ ކުށްކުރަނީ. މިސާލަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިވަގުތު އެނގޭ ކުޑަކުދިންނާ ބެހޭ މައްސަލަތައް އާންމުކޮށް އަންނާނީ ސްކޫލު ޗުއްޓީ ނިމޭތާ އެއް
މަސް ދުވަސް ފަހުން ކަން. އެހެންވީމާ، އެ ދުވަސްވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ތައްޔާރުވާން ޖެހޭނެކަން. އެއީ ސްކޫލް
ޗުއްޓީ ތެރޭގައި އާންމުކޮށް ކަންކަން ހިނގަނީ. ސްކޫލަށް ނިކުތީމަ ސްކޫލު ޓީޗަރު ކައިރީ ބުނަނީ. ބުނެގެން ރިޕޯޓު
ކުރަނީ. އޭރުން އެ މައްސަލަތައް ރިޕޯޓުވެގެން އަންނަނީ. ޕެޓަރން އެބަ ފެނޭ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ
ގިނަ މައްސަލަ ހުށަހަޅަންޖެހޭ ދުވަހަކީ، މިދިޔަ ތިން އަހަރު އަހަރުގެ ހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރު ވެސް ފެބްރުވަރީމަހުގެ
ދެވަނަ ހަފުތާ. މިއީ ސްޓެޓިސްޓިކްސްހުރި ގޮތް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ފެބްރުވަރީ ދެވަނަ ހަފްތާގައި
އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭނެކަން. ތައްޔާރުވާންޖެހޭނެކަން. މިއީކަން އާންމުކޮށް މި ހުންނަ ކަންކަމަކީ.
މިހާރު ފެބްރުވަރީ ދެވަނަ ހަފުތާގައި އާންމުކޮށް އަންނާނީ މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލަ. ވާގޮތަކީ، ޖެނުއަރީ 1 ގައި
ބާއްވާނެ ޕާޓީ. ބޭއްވީމަ ފުލުހުން މީހުން ހައްޔަރުކުރާނެ. ކުރީމަ ފުލުހުންނަށް ތަހުޤީޤުކުރަން ލިބޭނީ 30 ދުވަސް.
ދައުވާކުރަން 10 ދުވަސް އިޖުރާޢަތު ބުނާ ގޮތުން. އެހެންވެ ފެބްރުވަރީ 10 އެއީ އެންމެ ބިޒީވާނެ ދުވަސް. މިގޮތަށް
ހުރި؛ ލިބެން ހުރި މަޢުލުމާތު ފެންނަންހުރި ކަންކަން. އެކަންކަމަށް ބަލައިގެން ޕޮލިސީތައް ބަދަލުކުރާތީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚަރަދުކުޑަކުރެވޭނެ. އެކަމަކު މިވަގުތު އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އިންވެސްޓްކުރަން.
ރ.އަތޮޅުގައި ގޮތްޕެއް ހަދަން އެބަޖެހޭ. ގދ. ގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ހަރުދަނާ ކުރަން އެބަޖެހޭ. މިކަން
ކުރީމަ ކުރިއަށް އޮންނަ އަހަރުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޓްރީމް ލައިންކޮށް މަސައްކަތް ގެންދަން ފަސޭހަވާނީ.
އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އިންވެސްޓްކުރަން. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ކޮން ރަށެއްގައިކަން.
މިސާލަކަށް ރ.އަތޮޅުގައި ވެރިކަން ކުރާ ރަށަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުދާނަން. އެ ރަށަކު ނެތް ކަމެއް. ކަންތައް އޮތީ
ދުވާފަރުގައި. އެހެންވީމާ، ދުވާފަރު އަޅުގަނޑުމެން ޓާގެޓެ ކުރާނީ. މިސާލަކަށް މިދެންނެވީ މި ކްރައިމްގެ
ސްޓެޓިސްޓިކްސްއަށް ބަލައިގެން މަސައްކަތް ކުރީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ވާންވީ ކިހިނެއްކަން. އެހެންވީމާ،
65

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެމަގަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށް ގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ޕްރަޔޮރަޓައިޒްކޮށްފައި ހުރި
ދާއިރާތަކެއްގެ ވާހަކަ ނިއު ޕޮލިސީ އިނީޝިއެޓްގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނާފައިވާނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވި
ސީލިންގއަކީ 5 މިލިއަން އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނާފައި އޮންނާނީ 3 މިލިއަން. އެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން
މިވަގުތަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން. އެކަންކަން ކުރެވުނީމަ މި ބަލަނީ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އަދި އިތުރަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ހަރުދަނާކޮށްފައި މީހުންގެ އިތުބާރު މި ނިޒާމާ ދޭތެރޭގައި އިތުރު ކުރެވޭނެ ކަމަށް.
މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ކުށްކުރާ މީހުން ތިބޭ ރަށްރަށާއި، އަތޮޅުތަކާއި ގޭގެއާ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއާލައި ދުރާލާ އެކަންކަމަށް އެޓެންޑުކުރެވޭނެ ކަމުގެ ޔަޤީންކަން އޮތިއްޔާ މީހުންގެ އިތުބާރު
ވެސް އިތުރުވެގެންދާނެ. މިއީ ދުވަސް ނަގާނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ ކުރިއަށް އޮތް
އަހަރެއް ދެ އަހަރެއްހާ ދުވަސް ތެރޭގައި މީހުންނަށް ހަމަ މިއީ ހިނގާ ކަމެއްކަން، މިކަމުގައި ކުށްކޮށްފިއްޔާ އަދަބު
ވެސް ލިބޭނެކަން، އަދި ސިސްޓަމް ތެރެއިން މިކަންކަން ހިނގާނެކަން ޔަޤީންކަން މީހުންނަށް ލިބިގެންދާން. އެހެންވެ
އެކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓު. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މިވަގުތު އޮތް ބަޖެޓުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެނޭޖު ކުރެވޭނެއޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރަކަށް ކުރިއެރުމެއް ނުލިބޭނެއޭ. ހަމައެކަނި
އޮފީސް ހިންގާލެވިދާނެ. އެކަމަކު ޤާނޫނުއަސާސީގައި ތަސައްވަރުކޮށްފައި އޮތް ގޮތަށް ފުލުހުންގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް
ބެލުމާއި، އެކަންކަން މޮނިޓަރ ކުރުމާއި އެ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަތިވާނެއޭ މިހާރު މިއޮތް
ވަރުން ވެސް. އެހެންވެ އެއީ މައިގަނޑު ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތް ވާހަކައަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް. އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް އިންޓަރެސްޓިންގ ޕްރެޒެންޓޭޝަން ހަމަ. ވަރަށް
ސްޓެޓިސްޓިކަލީ އިންފޯމްޑްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުށުގެ ވެށްޓާއި އަދި މިކަންކަން ހިނގާ ދިމަދިމާލާ ގުޅޭގޮތުން
މަޢުލޫމާތު އަރުވައިފި. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު ހުޅުވާލާނަން. ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ ހިތަދޫ އިތުރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމްއަށް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަދި އޮފީހުން ވަޑައިގެންނެވި ޑެޕިއުޓީ
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްތޯ؟ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ބޭފުޅުން. ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލްތޯ؟ އާދެ! ވަރަށް
66

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ގިނަ މަޢުލޫމާތު ދެއްވައިފި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހެންވީމާ، 12 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރަށް ބޭނުންވާ ކަމަށް. މިހާރު
މިއިނދީ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ފަންސާސް ނުވަ މިލިއަން ތިންސަތޭކަ އެއްހާސް ހަތްސަތޭކަ ފަންސާސް ހަތަރު
ރުފިޔާ މި އަންނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށްފައި މިވަނީ. މިއަދަދަށް ކިހާވަރެއްތޯ އަސްލު ކޮންމެހެން ތި އޮފީހުން ކުރައްވަން
ޖެހިވަޑައިގަންނަވާ ދައުވާ އުފުލުމުގެ މަސައްކަތަށް އިތުރަށް ބޭނުންވަނީ އަދި ގާނޫނު މަތިކުރެވިފައިވާ ޒިންމާތައް
އަދާކުރުމަށް؟ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ. ދެން، ވަރަށް ގިނަ މަޢުލޫމާތު ދެއްވައިފި. ތިބޭފުޅުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް
ސްޓެޓިސްޓިކްސް އެބަ ބަލަހައްޓަވާ. އެ ސްޓެޓިސްޓިކްސްގެ އަލީގައި ޖިނާޢީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމެއްގައި ވެސް އެންމެ
މުހިންމު ވަނީ އަސްލުގައި އަދަބު ދިނުމަށް ވުރެ ބޮޑަށް މި ކުށްތައް ހުއްޓުވުން. އެހެންވީމާ، ތި މަޢުލޫމާތުތައް
ފުލުހުންނާއެކު ވެސް ހިއްސާކުރެވޭތޯ؟ އަދި ދަޢުވާ އުފުލުމުގައި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހާއި ތަޙުޤީޤުކުރާ
އެހެނިހެން އިދާރާތަކާ ދެމެދުގައި ؛ އަޅުގަނޑު މި ސުވާލު ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ، ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވެ ސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަ އެބަކުރެވޭ ރިސޯސް ޑުޕްލިކޭޓްކުރުމަށް މި އޮންނަ ޚަރަދުގެ ބޮޑުކަން.
އޭގެ ސަބަބުން ކޮންމެ އޮފީހަކަށް އެ ބޭނުންވާ ލޯންޗާއި ލޯންޗް ސެކްޝަނާއި މަރާމާތަށް ބޭނުންވާ؛ އެ ހުރިހާ
ކަމަކަށް އަސްލު ވަރަށް ދަތިވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ޚިދުމަތްދޭން އެބަޖެހޭ ހުރިހާ ތަނެއްގައި. ދެން ޕްރޮސެކިއުޓަރ
ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ވެސް އަދި އެހެނިހެން އިދާރާތަކުން ވެސް މިހާރު ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އައި.ޓީގެ ކަންތައްތައް
ބޭނުންކުރައްވައިގެން ވަރޗުއަލީ މި ކަންތައްތައް، ޚާއްޞަކޮށް ޝަރީޢަތް ގެންދެވޭތީ ވަރަށް ރަނގަޅު ވަރަށް ބޮޑު
ލުޔެއް ލިބިގެންދާނެ ވާހަކަ ވެސް ވިދާޅުވެއްޖެ. ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އިވޭ ފުލުހުންނާ
އެއްކޮށް ޑިއުޓީ ޕްރޮސެކިއުޝަނަށް ފޮނުއްވާ ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް ނިންމަވާފައި؛ މިއަދު ވެސް އޭ.ސީ.ސީން މިއަދު މި
ކޮމިޓީގައި ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި. އޭ.ސީ.ސީއާއެކު ކުރެވޭ މަސައްކަތުގައި ޑިއުޓީ ޕްރޮސެކިއުޓަރުން ފާހަގަނުކުރައްވާ
ބައެއް ނުކުތާތައް އަނެއްކާ ދައުވާކުރަން ފޮނުވީމަ އެބަ ފާހަގަވެގެންދޭ. މިކަހަލަ މައްސަލަތަކަށް ވެސް ހަމަ މިއިން
ކޮންމެ މައްސަލައަކަށް ހަމަ ޚަރަދުތަކަކާ އެއްކޮށް މިކަންކަން ކުރެވޭނީ އެހެން ނޫންތޯ؟ އެހެންވީމާ، މިކަންކަން ހަމަ
އިޞްލާޙީ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އަދި ތި ވިދާޅުވި ސްޓެޓިސްޓިކްސް ފުލުހުންނާ އެއްކޮށް
ހިއްސާކުރެވޭތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާ ވާހަކަދެކެވި އެއްބަސްވެފައި އޮތީ
އެ ފުރަތަމަ ބަޖެޓު ތައްޔާރު ކުރި މަރުޙަލާގައި 62 މިލިއަނަށް. އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރީ.
67

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެހެންވީމާ، އެމިންވަރަށް ލިބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެނޭޖުކުރެވޭނެ. ގަބޫލުކުރަން މިއަދު ދައުލަތުގެ ހާލަތު އޮތް
ގޮތުން ދަތިތަކެއް ހުންނާނެކަން. އެހެންވެ އަޅުގަނޑުމެން 70 މިލިއަނަކަށް ނުކިޔަން. އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަސްވެފައި
އޮތް މިންވަރަށް ދެނިކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނެއްހެން މެނޭޖުކުރެވޭނެ. މިހާރު އޮތް ވަރު ވެސް މެނޭޖު ކުރެވޭނެ.
އެހެންނަމަވެސް، ތި ވިދާޅުވާ މިންވަރަށް މަސައްކަތް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި މިވަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަޖެހެނިކޮށް
ފުދޭނެ ކަމަށް ފެންނަނީ. ދެން، ސްޓެޓިސްޓިކްސް، އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި، އަޅުގަނޑު ދެން މި ދަންނަވާލީ،
އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި ހުރި މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އޭގެ އެނަލިސިސްއެއް، ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ
އެނަލިސިސްއެއް. މި މަޢުލޫމާތަށްވުރެ މާ ގިނަ މާޢުލޫމާތު ފުލުހުން އަތްޕުޅުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ހުންނާނެ. ދެން، އެ
ކިހާވަރަކަށްތޯ އެ މަޢުލޫމާތު ބޭނުންކުރަނީ އެ ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ، އެ ބޭފުޅުންގެ ޕޮލިސީ ލެވެލްގެ
ނިންމުމެއް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވި މަޢުލޫމާތު ފުލުހުންނާ އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާކުރަމުން މި ދަނީ. ދެން،
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަލަން، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ޑީޓެއިލްކޮށް ބަލަން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންޓަރނަލް ޕަރފޯމެންސް
މީގެ ތެރެއިން ކިހިނެއްތޯ ދަނީ. މިސާލަކަށް މިއަދުގެ އެވްރެޖަކީ އަޅުގަނޑުމެން މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ފޮނުވަން 12.2
ދުވަސް. އަޅުގަނޑުގެ އަމާޒަކީ 10 ދުވަހަށް އެބައި މަދުކުރުން. ހާދިސާ ހިނގާ ދުވަހުން ފެށިގެން 40 ދުވަސް
ތެރޭގައި މައްސަލަ ކޯޓަށް ފޮނުވޭ ވަރަށް މަސައްކަތް ގެންދިއުން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓާގެޓަކީ. ދެން، ގިނަ
މައްސަލަތަކުގެ ޓާގެޓާ ހަމައަށް ދޭ. އެހެންނަމަވެސް، މަދު މައްސަލަތަކެއްގެ ސަބަބުން މި ޑިލޭސް މި އަންނަނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެ މަޢުލޫމާތުތައް ފުލުހުންނާ ވެސް ހިއްސާކުރަމުން ގެންދަން. ދެން، ޑިއުޓީ
ޕްރޮސެކިއުޝަން ކަންތަކާ ބެހޭގޮތުން އޭ.ސީ.ސީ ބޭފުޅުން އެ ވިދާޅުވާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް
ތިބޭފުޅުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވާލާނަން. ޑިއުޓީ ޕްރޮސެކިއުޝަނަށް މައްސަލަ މި ގެންނަނީ، އާންމުކޮށް
ގެންނަވަނީ ތަޙުޤީޤު ހިނގަމުންދާއިރުގައި. ގެންނަވާފައި މައްސަލަގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާގެ ބަޔާން ނެގުމުގެ ކުރިން
އަޅުގަނޑުމެންނާ މަޝްވަރާ ކުރައްވަނީ. ދެން، އެއަށްފަހު ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާގެ ބަޔާން ނަގާފައި، އޭގެފަހުން
މަޝްވަރާ ނުކޮށް މައްސަލަ ފޮނުއްވީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާގެ ބަޔާނުގައި ދައްކާފައި ހުރި
ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް އިތުރު މަޢުލޫމާތު ހޯދަންޖެހޭކަހަލަ ހާލަތެއްގައި ވެއްޖެއްޔާ އެ ވާހަކަ އެއް ސާފުކުރަން މިޖެހެނީ.
މިސާލަކަށް ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހާ ބުނެފާނެ ތިމަންނަ އެތާކު ނެތީމޭ ތިމަންނަ ހުރީ މިވެނި ތަނެއްގައޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލަންޖެހޭނެ އޭނަހުރީ ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އެތަނުގައިތޯ، ދަތުރުފަތުރުކޮށްފައި އޮތީ ކިހިނެއްތޯ،
އޭނަގެ ޕާސްޕޯޓުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދަންޖެހޭނެ. އެކަހަލަ ކަންތައްތައް އެ ދިމާވަނީ. އެއްކަލަ ކުރިން ނުހޯދާ ބަޔާންތައް
ފަހުން ހޯދާފައި ފޮނުވީމަ އިތުރު ކަންކަން ސާފުކުރަން ޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ އެ ދިމާވާ މައްސަލައަކީ.
68

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އޭ.ސީ.ސީއާ އިއްޔެ އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކައިފިން. އެ ބޭފުޅުންގެ ޝަކުވާތަކާ އެ
ބޭފުޅުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކާ އެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ސްޓްރީމްލައިން ކުރަން ކުރެވޭނެ މަސައްކަތްތަކާ
ބެހޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަ ދައްކައިފިން. ދެން މިކަމާ ބެހޭގޮތުން ރައީސުލްޖުމުހޫރިއްޔާ ވެސް އެބައޮތް
ސިޓީފުޅެއް ފޮނުއްވާފައި، ކްރިމިނަލް ޖަސްޓިސް ސިސްޓަމްގެ މުޅި ނިޒާމުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ
މުއައްސަސާތަކުގެ ކޯޑިނޭޝަން ރަނގަޅުކުރުމާ އެއްކޮށް މަސައްކަތް ކުރެވޭ މާހައުލެއް ގާއިމުކޮށްދިނުމުގެ މަސައްކަތް
އަޅުގަނޑާ ހަވާލުކުރައްވާފައި އެބައޮތް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އަވަހަށް ފަށައިގަންނާން.
ދެން، އަނެއްހެން އެއީ އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތުގެ ތެރެއަށް ވަނުމަށްވުރެ ބޮޑަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް ދިމާވާ ދަތިތައް
ޙައްލުކޮށްދިނުމާއި، ކޯޑިނޭޝަންގައި ހުންނަ ކަންތައްތައް ޙައްލުކޮށްދިނުމާ އެކަހަލަ ރޯލެއް އަޅުގަނޑަށް މި އޮތީ.
އެކަން އިރާދަކުރެއްވިޔާ އަޅުގަނޑު މަސައްކަތް ފަށާނަން ވަރަށް އަވަހަށް. އޭރުން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަން
ޙައްލުވެގެން ދާނެ. ދެން، މި މަޢުލޫމާތުތައް މި ދެންނެވި ސްޓެޓިސްޓިކްސްއާއި އަދި މީގައި އަދި ބައިވަރު އެހެން
މަޢޫލޫމާތު އެބަހުރި. މިސާލަކަށް، މި ވަގުތު ތިބީ ދަޢުވާ ލިބޭ ކިތައް މީހުން ތޯ ރާއްޖޭގައި. 5445 މީހުން.
އެހެންވީމަ އެ 5445 މީހުންގެ މައްސަލަތައް ނިމިއްޖިއްޔާ ވާނީ ކިހިނެއްތޯ. މިވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން ޖެހޭ
ކަންތައް. މުޅި ބޮޑު މަންޒަރަށް ބަލާއިރުގައި ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަންތައް، ޖަލުގައި ޖާގަ އެބައޮތްތޯ، ފަރު ވާ ދޭ
މަރުކަޒުތަކުގައި ޖާގަ އެބައޮތްތޯ، މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރާ ކިތައް މީހުންތޯ ކުރިއަށް އޮތް ދެ މަސް ތިން މަސް
ތެރޭގައި ފަރުވާއަށް އަންނަން ތިބީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، މި ބޮޑު
މަންޒަރު ބަލައިގެން މިކަމަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން އެބަކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! ޕީ.ޖީއަށް މަރުޙަބާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އުފާވެއްޖެ ޙަޤީޤަތުގައި. އެއީ ރާއްޖޭގައި
މި ހިނގާ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގެ ހިސާބުކިތާބު ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބެލެހެއްޓިފައި ހުރިކަން ޕީ.ޖީގެ ވާހަކައިން
ފާހަގަވެއްޖެ. ގދ.އާއި ދުވާފަރު މިއީ ވަކި ޚާއްޞަ ކަމެއްގައި ވަކި ޚާއްޞަ ގޮތެއް މިއޮތީ ވެފަ. ދެން، އަޅުގަނޑު
69

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ތި މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑަށް ވެސް ލިބިފައިހުރީ. ދެން، އެއްކަލަ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާވޭ ގދ. ކިޔާއިރު ވެސް ތިއީ
ގދ.ގެ އެންމެ އާބާދީ ބޮޑު ރަށް ކަމަށްވާ ތިނަދޫގައި އެކަހަލަ ކޭސްތައް ވަރަށް މަދު ނިސްބަތުން. ދެން، އެކަމަކު
ތިނަދޫގައި އެކަންތައް ހިނގީ. ދެން، ތިނަދޫ ލައިގެން ގދ. ކިޔޭނީ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، މި ކަންތައްތައް ހިނގާ
ރަށާއި އަތޮޅާއި، ގާތްގަނޑަކަށް ހިނގާނެ ދުވަސްތަކާއި، ހިންގާނެ ގެއާއި ހިންގާނެ މީހާ ވެސް އެނގިތިބެ
އަޅުގަނޑުމެން އެ ކުށް ކުރަން ދޫކޮށްލައިންގެން މިތިބެނީ ކީއްވެތޯ؟ ކޮބައިތޯ މައްސަލައަކީ؟ ކިހާ ހިސާބަކުންތޯ
އަޅުގަނޑުމެން އެކަން، ކުށްކުރުމުގެ ކުރިން އެކަން ހުއްޓުވައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ޖަލަށް ލާންޖެހޭ މީހާ ވެސް
މަދުވޭ. އަނިޔާ ލިބޭ ކުއްޖާ ވެސް ސަލާމަތް ކުރެވޭ. އެކަން ނުކޮށް؛ ޕީ.ޖީ ވިދާޅުވެއްޖެ އެބަ އެނގޭކަން ގެ ވެސް.
މީހާ ވެސް އެބަ އެނގޭކަން. އަޅުގަނޑުމެން އެނގިތިބެ، އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ކުށް ކުރަން ދޫކޮށްލައިގެން
ގާތްގަނޑަކަށް ކުށް ކުރާނެ ދުވަހާއި، ރެއާއި، ގަޑިއެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނިގިތިބެ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން
ނުހުއްޓުވާ ތިބެ އެކަން ކުރީމަ ދެން އެމީހާ ގެންގޮސް ޖަލަށް ލާފައި، އެކަމަކު އަނިޔާ ލިބޭ ކުއްޖާގެ މުޅި ދިރިއުޅުން
މުޅި އުމުރަށް ޚަރާބުވެގެންދަނީ. އެގޮތަށް ދޫކޮށްލައިގެން ތިބުމުގެ ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތި ލިބިފައި
ހުރި މަޢުލޫމާތުތައް، ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކަށް ލިބިފައިހުރި މަޢުލޫމާތުތަކުގެ އަލީގައި އެކަން ހުއްޓުވައި އަދި
ކުރީބައިގައި އެކަމުން އެ ކުދިން އަދި ކުށްކުރާ މީހާ ވެސް އެކަމުން ސަލާމަތްކޮށް، އަނިޔާ ލިބޭ ކުއްޖާ އެކަމުން
ސަލާމަތް ކުރަން ފިޔަވަޅުތައް ނާޅާ ތިބެނީ ކޮން ސަބަބަކާ ހެދިތޯ؟ ބަޖެޓުގެ ދަތިކަމާ ހެދިތޯ އެހެން އެ ތިބެނީ؟
ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތުތައް އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކާ ޙިއްސާކޮށް އެކަންތައް ހުއްޓުވުމުގެ
ޤާބިލުކަން ކީއްވެތޯއޭ ނުލިބިގެން އުޅެނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަޤާފަތަކަށްވެފައި އޮންނަނީ ކުށްވެރިން ގިނަކޮށްފައި
ޖަލަށްލުން. އޭގެ ބަދަލުގައި ކުށްކުރުމުގެ ކުރިން އެކަން ހުއްޓުވައި އަދި އަނިޔާލިބުމު ގެ ކުރިން އެ ކުދިން ވެސް
އެކަމުން ސަލާމަތް ކުރުން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ސަޤާފަތަކަށް ހަދަންވެއްޖެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ޕީ.ޖީގެ
ވާހަކައިން އެބައެނގޭ މިކަން ކުރާ މީހާއާއި، ގަޑިއާއި، ދުވަހާ ހުރިހާކަމެއް. އެކަމަކު ވެސް އެކަންކުރަން
ދޫކޮށްލައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މިތިބޭ ސަބަބެއް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލަދެއްވައިފިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ މި ވަގުތު ދަޢުވާ ލިބޭ މީހުންގެ މަޢުލޫމާތު އެބައެނގެއޭ.
އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މި މަގަށް މަސައްކަތް ކުރެވިއްޖިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް ދެ އަހަރެއްހާ ދުވަސްތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލަފާކުރަން އެނގޭނެއޭ ކޮންކޮންބައެއް ކޮންއިރަކުތޯ ކުށްކުރަނީ ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި، މި ދެންނެވީ
70

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެހެން ލަފާކުރަން އެނގޭނެއޭ. މިއީ ހަމަ ސައިންސެއް. މި ސައިންސަކީ ދުނިޔޭގެ އެހެން ތަންތާނގައި ބޭނުންކުރާ
ސައިންސެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެ މަގަށް މަޑުމަޑުން މަސައްކަތް އެބަ ކުރިއަށްގެންދަން. ދެން، އަދި މި ފަށައިގަނެވުނު
މަރުޙަލާ...
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ސައިންސްގެ އަލީގައި އެކަން ހުއްޓުވަން ނޫނީ އެކަން... ގދ.ގައި ހިނގާ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑު ކައިރިން ބަލަން.
އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ކުއްޖަކަށް އަނިޔާ ލިބިގެން ޕޮލިހުންނަށް އެ ސައިޓަށް ދާން ނޫނީ އެ ރަށަކަށް ދާން
ޖެންޑަރއިން އެދުނީމަ އިންޖީނު މިވަގުތު، އިންޖީނަށް އަޅަން ޕެޓްރޯލެއް ނެތޭ. ތިމަންނަމެންގެ ސްޓާފު މި ގަޑީގައި
މިތާކު ނެތޭ، އެހެން ބުނެ ދެ ދުވަސް ތިން ދުވަސް އެބަ ދޫކޮށްލާ. ދެން، އެތަނަށް ހާޒިރުވެވޭއިރު މުޅި މުޢާމަލާތް
ކެނޑިފަ. އެހެންވީމާ، މި ހާލަތުން އަރައިގަންނަން ކިހާވަރަކަށްތޯ މަސައްކަތް ކުރެވެނީ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، އަޅުގަނޑު މެންބަރަށް ދަންނަވާލަން ބަޖެޓާ ގުޅުވާލައިގެން އެ ގުޅުންހުރި ވާހަކަ ވިދާޅުވާން. އަޅުގަނޑު
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ބައްޓަން މި ކުރަނީ މި ސައިންސްގެ ބޭނުންކޮށްގެން ކަންކަން
ހުއްޓުވޭނެ މަގަށް ގެންދަން. ދެން، އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސައްކަތަކީ ޕްރިވެންޓިވް
މަސައްކަތެއް ނޫން. ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސައްކަތަކީ ކަމެއް ހިނގީމަ އެ ކަމަކަށް ފިޔަވަޅުއެޅުން.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮންނާނީ މި މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން
އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ އެބަކުރަން. އަދި ކުރިއަށްއޮތް ތަނުގައި ވެސް ކުރާނަން. ދެން، އަޅުގަނޑަށް އިތުރަށް ކުރެވޭނެ
ކަމަކަށް އޮންނަ ކަމަކަށް އޮންނާނީ، ވަކި ރަށްރަށެއްގައި ވަކި އަތޮޅުތަކެއްގައި ކްރިމިނަލް ޖަސްޓިސް ސިސްޓަމްގެ
ޕަރފޯމަންސް ދަށްވާ ކަމަށް ވަންޏާ ނުވަތަ މަތިވާ ކަމަށް ވަންޏާ އެކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވޭ. މިހާރު ކުރީބައިގައި
އެބަ އެނގޭ. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެ ކަމެއް އެ ކަމާ ބެހޭ ބޭފުޅުންގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުން، އެކަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދާނަން. ދެން، މި ނަންބަރުތަކަށް ބަލައިގެން މަސައްކަތް ކުރުމަކީ ސަޤާފަތެއް. އެ
71

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ސަޤާފަތް ޖެހޭނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އާލާކުރަން. ކްރިމިނަލް ޖަސްޓިސް ސިސްޓަމް ތެރޭގައި ވެސް އާލާކުރަން.
އޭރުން މި ނަތީޖާ، ތި ވިދާޅުވާގޮތަށް ނަތީޖާ ނެރުމަކީ ހަމަ ކުރެވޭނެކަމެއް. މިހާރު ވެސް ކުރެވެން އޮތްވެސް ކަމެއް.
ދެން، އެ މަގަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް މި ބައްޓަން ކުރަނީ. ދެން، ކުރިން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި
ސުވާލުގައި، އަޅުގަނޑުމެން އެ ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގެ ކަންތައް އޮންނަނީ ހަމަ ފެރީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން. ހަމަ
އަނެއްހެން އާންމު ފެރީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ބޭފުޅުން ދަތުރުކުރައްވާނީ އަބަދުވެސް.
ޗާޓަރުކޮށްގެން ދަތުރުކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރާކަމެއް ނޫން ވަރަށް އާދަޔާ ޚިލާފުކަމެއް މެދުވެރިވެއްޖިއްޔާ މެނުވީ.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފަށް.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ ޕީ.ޖީ. ތި ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެފައި މިއޮތީ ބަޖެޓު ސީލިންގ 62 މިލިއަން ރުފިޔާ
ލިބިވަޑައިގަތީމާ މިހާރު ތިބޭފުޅުން ތި ކުރައްވަންހުރި ކަންތައްތައް މި އަހަރު ތެރޭގައި ކުރެއްވޭނެ ކަމަށް. ދެން،
ވިދާޅުވެއްޖެ ނިއު ޕޮލިސީ އިނީޝިއޭޓިވް ގޮތު ގައި އޮފީހުން ކަނޑައެޅި އޮފީހަށް ދީފައިވާ ސީލިންގއަށްވުރެ އެއް
މިލިއަން ތިން ސަތޭކަ ހަތްދިހަ އެއް ހާސް ހަ ސަތޭކަ ރުފިޔާ މަދުން ލިބިފައިވާކަން. އެހެންވީމާ، އެ އަދަދު
ލިބުނީމަ ތި ވިދާޅުވާ ކަންތައްތައް ހަމަޖެހޭނެތޯ؟
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މި ސިޓީގައި ދަންނަވާފައި އޮންނާނީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް 5
މިލިއަންގެ ސީލިންގއެއް ދެއްވިއޭ. އަޅުގަނޑުމެން ލިޔުނީ ތި ވިދާޅުވާ އަދަދު މަދުންނޭ. ކޮންމެހެން އަޅުގަނޑުމެން 5
މިލިއަނާ ހަމައަށް ދާކަށް ވެސް ނޫޅެމޭ. އަޅުގަނޑުމެން ލިޔުނީ ތިނެއް ޕޮއިންޓު ކޮންމެވެސް ވަރެއް، މިހާރު
ހަނދާންވަނީ އާދެ، އެއީއޭ އަޅުގަނޑުމެން 5 މިލިއަންގެ ސީލިންގއެއް ދެއްވިއޭ. އެ މިންވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
ނުދަމޭ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެހެން ޚަރަދު ބޮޑުކުރާކަށް ނޫނޭ މިއުޅެނީއެއް . ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް އެކަންޏޭ ކުރަން
72

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
މިއުޅެނީ. އެވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާފައި އެ އޮތީ. އެހެންވީމާ، 62 މިލިއަންގެ ތެރޭގައި އެބަހިމެނޭ އެބައި ވެސް.
ހިމެނި އެއްކޮށް ހަމަޖެހިގެން ދާނެ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެންމެ ފާހަގަކުރައްވައިފި ރ.އަތޮޅު މި ކުށް ކުރުމުގައި، ޚާއްޞަކޮށް ކުޑަކުދިންނާ ބެހުމުގެ ކުށުގައި އަރާހުރި
އަތޮޅެއް ކަމަށް. ދެން، 62 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނުއްވާފައި މި އޮތީ ރ.އަތޮޅުގައި ގޮތްޕެއް ގާއިމުކުރުމުގެ ގޮތުން.
އެހެންވީމާ، 62 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަމައަށް ތިބޭފުޅުންނަށް ލިބިވަޑައިގެންފިއްޔާ މި އަންނަ އަހަރުތެރޭގައި ރ.އަތޮޅުގައި
ގޮތްޕެއް ގާއިމުކުރެވިދާނެތޯ؟
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ރ.އަތޮޅުގައި ގޮތްޕެއް ގާއިމުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ އަރާހުރި އަތޮޅަކަށްވުރެ، ބޮޑަށް މި ވަގުތު ކުށްކުރާ
މީހުން އެންމެ ގިނައީ އެ އަތޮޅުގައޭ. ދެން، ލައިކްލީހުޑް ޗާންސަސް ބޮޑޭ އެ އަތޮޅުގައި އެކަން ހިނގުން. އެކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެޓެންޑުކޮށްފިއްޔާ އެކަން ޙައްލުކުރެވިދާނެއޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު ކިތައް އަތޮޅުގައިތޯ ތިބޭފުޅުންގެ އޮފީސް ގާއިމުކުރެވިފައި އޮތީ؟
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
9 އަތޮޅުގައި ގާއިމުކުރެވިފައި އެބަހުރި.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، މިހާރު ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ކަންކަން ރަނގަޅު ކުރުމަށް ޓަކައި ރައީސުލްޖުމުހޫރިއްޔާ ޕީ.ޖީއާ މިއޮތީ
ހަވާލުކުރައްވާފަ. ދެން، މި ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ކަންތަކުގައި ދެން ޕީ.ޖީ އޮފީހާއި، ޕޮލިހާއި، އޭ.ސީ.ސީއާ އަދި ކޯޓުތަކާ
ގުޅިގެން އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވޭގޮތުގައި މި ކަންކަން ރަނގަޅު ކުރެވޭނީ. ދެން، މި ކަމުގައި މީގައި އެބަ ބަލަންޖެހޭ
އިންވެސްޓިގޭޝަން ގެންދާނެ ގޮތްތަކާއި، އެ ދެން އެވިޑެންސް ހޯދާނެގޮތް މީގައި އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ ކޭސްއެއް
73

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ސާބިތުކުރުމަށް ޓަކައި. ދެން، ހަމަ އެއާއެކު، ފަނޑިޔާރުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިހާރުގެ މި ޒަމާނުގެ
ތަޢުލީމީ، މި ކޭސް އަސްލު ގެންދާނެގޮތް ވެސް ދަސްކޮށްދޭން ބައެއްފަހަރު އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތައް
ކުރިއަށް ގެންދަން ކިހިނެއްތޯ ވިސްނާފައި އޮތީ؟
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ޖިނާޢީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމު ތިވިދާޅުވާހެން އެ ކޯޑިނޭޓުވެގެން ރަނގަޅަށް
ގެންދިއުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދަނީ، އަޅުގަނޑު މަޤާމާ
ހަވާލުވިފަހުން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިރުޝާދު ކިޔާފައި އިރުޝާދު ތަކެއް ނެރެފަ. އެއީ ބައެއްކަހަލަ
ކަންކަމުގައި ފުލުހުންނާއި ތަޙުޤީޤުކުރާ އިދާރާތަކުން ޢަމަލުކުރަންވީ ކިހިނެއްކަން ކުޑަކޮށް ސާފުނުވާ ކަންކަމުގައި އެ
ކަމުގައި ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތުގެ އިރުޝާދެއް، ޑައިރެކްޝަނެއް ދީފައި ހުންނާނެ. ދެން، އެއީ ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން ގެންދާނެވެސް ކަމެއް. ސާފުނުވާކަމެއް ވެއްޖިއްޔާ، ސުވާލު އުފެދޭ ކަމެއް ވެއްޖިއްޔާ މިގޮތަށޭ
ކަންތައް ކުރަންވީ. އޭރުން ހުރިހާ އިދާރާތަކުން ވެސް ކަންތައް ކުރައްވަންޖެހިވަޑައިގަންނަވާނީ އެގޮތަށް. އެހެންވީމާ،
އެކަހަލަ އިރުޝާދުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ދެމުން އެބަގެންދަން. ދެން، އަނެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ހުރިހާ
މުއައްސަސާތަކަށް، ފުލުހުންނަށް ވެސް، އެޗް.އާރު.ސީ.އެމަށް ވެސް، އޭ.ސީ.ސީއަށް ވެސް މި ޖިނާޢީ ޢަދުލުގެ
ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއްގައި ދަންނަވާފައި އޮންނާނެ އެ ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންފުޅުވާ ޕްރެކްޓިކަލް
ތަމްރީނުތައް، މިސާލަކަށް ޖިނާޢީ އިޖުރާޢަތުގެ ގާނޫނު ނުވަތަ ގާނޫނުލްޢުޤޫބާތު ނުވަތަ އެ ނޫންވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ
މަސައްކަތައް ބޭނުންވާ ގާނޫނުތައް ކިޔަވައިދިނުމުގެ ކަންތައް އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްދޭނެ ކަމަށް. ޕީ.ޖީ އޮފީހުން އެކަމާ
ހަވާލުވެ އެކަން ކޮށްދޭނެ ކަމަށް ދަންނަވާފައި އޮންނާނީ. އެހެންވީމާ، އެކަންކަމުގައި މިހާރު ވެސް އެބައި އެބަ
ހިނގާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭފުޅުން އޭ.ސީ.ސީގެ ބޭފުޅުން ތަމްރީންކޮށްދޭން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ. އެގޮތަށް އެކަން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށްދާނެ. އަދި އަތޮޅުތަކުގައި ވެސް ތިއްބަވާ ފުލުހުންނަށް ތަމްރީނުދިނުމުގެ ކަންތަކާ
އަޅުގަނޑުމެން ހަވާލުވާނެ ކަމަށް ފުލުސް އޮފީހުގައި ވެސް ދަންނަވާފައިވާނެ. އެހެންވީމާ، އެކަން އަޅުގަނޑުމެން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި ވެސް ކޮށްދޭނަން. އޭގެ ބެނެފިޓު އެބަވޭ ދެ ފަރާތަށް ވެސް. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ބެނެފިޓަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެ އުސޫލުތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފަރިތަވާނެ. ދެން، އެ
ތަމްރީން ލިބޭ މީހުންނަށް ވެސް މި އެއް ހަމައަކުން، އެއް ވިސްނުމަކުން ގާނޫނުތައް މާނަކުރަން ފަސޭހަވެގެންދާނެ.
74

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްދޭނެކަމެއް ކަމަށް ދަންނަވާފައި އޮންނާނެ. އެއީ ކޯޑިނޭޝަން ރަނގަޅު ކުރުމުގެ
ގޮތުން މިހާރު ކުރެވޭ ކަންތައްތަކަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ވަގުތު ހަމަވެއްޖެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރުއަށް.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މަރުޙަބާ އިނގޭތޯ. ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމް އެންމެ ފުރިހަމައަށް ހިންގުމަށް ޓަކައި 3 މިލިއަނެއްހާ
ރުފިޔާ އިތުރަށް 62 މިލިއަން ބަޖެޓަށް އިތުރުވީމަ ތިޔަ ވިދާޅުވީ ރަނގަޅު ވާހަކަތަކެއް އެކަންތައްތައް
ފުރިހަމަކުރެވޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު ޙަޤީޤަތުގައި މާބޮޑު މައްސަލައެއް ނެތް އެ ކުޑަކުޑަ އެއްޗެއް
އިތުރުކޮށްލައިގެން ބަޖެޓަށް އެކަންތައް ވަނީނަމަ. ތިބޭފުޅުން ވިދާޅުވެއްޖެ ނިއު ޕޮލިސީ އިނީޝިއޭޓިވް ނިޒާމް
ގާއިމުކުރުމަށާއި އަދި އޭގެދަށުން އެ ނިޒާމު އެއޮތް ހާލަތުގެ އެނަލިސިސްތައް ހެދުމަށާއި، ސްޓްރީމްލައިންކޮށް
މަސައްކަތް ރަނގަޅަށް ކުރުމަށްޓަކައި 3 މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ ދިނީމަ އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާނެ
ކަމަށް އިނގޭތޯ. ދެން، އަޅުގަނޑު ހިތުގައި އުފެދޭ ސުވާލަކީ، ދެން މިއަދު ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު
ބައްދަލުކޮށްފިން އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނާ އިނގޭތޯ. ކުރެވޭ ބައެއް ތަޙުޤީޤުތައް އިނގޭތޯ، އެ ތަޙުޤީޤުތައް ކޯޓު
މަރުޙަލާއަށް ދާތަނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަވޭ އެކަށީގެންވާ ހެއްކެއް ނެތުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ
އިޖުރާޢަތުތައް ފުރިހަމަ ނުވުމުގެ ސަބަބުން އެ މައްސަލަތައް ބޭރުވެގެންދާތަން. ދައުލަތުން ވަރަށް ބޮޑެތި ޚަރަދުތަކެއް
ކުރަމުން އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ ތަޙުޤީޤުތައް ކުރުމަށް ޓަކައި. ބައެއްފަހަރު ބައެއް ކުދިކުދި މައްސަލަތަކަށް ވެސް އެ
އޮންނަ އުސޫލުގެ ދަށުން އެބަޖެހޭ ވަރަށް ބޮޑު ޚަރަދެއް ކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ތަޙުޤީޤީ މަރުޙަލާ ނިމިގެން ދެން
ކޯޓަށް މައްސަލަ ވައްދާފައި، އެންމެފަހު މަރުޙަލާގައި އިޖުރާޢަތުތައް ފުރިހަމަނުވެގެން ބައެއް ކޭސްތައް، މީގެތެރެއިން
އެބަހިމެނޭ ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާގެ ލާރި ވެސް އަދި އަމިއްލަ ބައެއް ފަރާތްތައް ވެސް،
އެންމެ ފަހު ސްޓޭޖުގައި މި މައްސަލަތައް މި ބޭރުވެގެން ސާބިތުނުވެގެން މިދަނީ އިޖުރާޢަތުތައް ފުރިހަމަނުވާތީއާއި
ބައެއް ހެކިތައް ނެތުމު ގެ ސަބަބުން. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ތިޔަ ބޭފުޅުން ތިޔަވިދާޅުވާ ސްޓެޓިސްޓިކްސް އާއި
ވަރަށް ރަނގަޅަށް މަޢުލޫމާތު ކުރިއަށް އޮތް ދެ އަހަރުތެރޭގައި މިތާ އެހެން މެންބަރަކު އެ ފާހަގަކުރިފަދައިން ވަރަށް
75

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޕާފެކްޓުކޮށް އެކްޗުއަލް ފިގަރ އައުޓުތަކެއް، ވިދާޅުވެއްޖެ މި ނިޒާމު ގާއިމުކުރެވުނީމަ މިހުރިހާ މައްސަލަތައް ތި
ސްޓެޓިސްޓިކްސް އަލީގައި ލިބޭނެ ކަމަށް. ގެ ވެސް ފަހަރެއްގައި އެނގިދާނެ ކަމަށް. އަދި މީހާ ވެސް އަދި އޭނައާ
ގުޅިފައިހުރި އެހެން ސޯސްތައް ވެސް ތި ބޭފުޅުން ހޯދާ ފެންވަރަށް ތަޙުޤީޤުތައް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަށް.
އެހެންވީމަ، މި މައްސަލަތައް މުސްތަޤުބަލުގައި ކުރިމަތިނުވާނެގޮތަކަށް، އަޅުގަނޑު މި ކުރަން އުޅޭ ސުވާލަކީ،
ދަޢުވާތައް ކޯޓު މަރުޙަލާގައި، އެންމެފަހު މަރުޙަލާގައި ޤާޟީއެއް ކުރިމައްޗަށް މި މައްސަލަ ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި
ޙުކުމް މިކުރާއިރުގައި އޭގައި އެންމެ ބޮޑު ސޯސްއެއް ގޮތުގައި ޤާޟީ މި ފާހަގަކުރަނީ އިޖުރާޢަތުތައް ފުރިހަމަ
ނުވުމާއި އެކަށީގެންވާ ހެކި ނެތުމުގެ ސަބަބުން. މި ކަންކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ތިޔަ ބޭފުޅުން ތިޔަ ވިދާޅުވީ
ސްޓިމިއުލިންގ ކޮށް މަސައްކަތްތައް ފުރިހަމަކުރެވިގެންދާ ނިޒާމު ގާއިމުކުރެވުނީމަ ކިހާވަރެއްގެ ޙައްލެއް
އަތުވެދާނެތޯއޭ؟ ދެން، އަނެއް ސުވާލަކީ، ދާދިފަހުން ޗެކްބައުންސް މައްސަލަތަކުގައި ޖިނާޢީ ދަޢުވާކުރުމުގެ
އަސާސްތަކަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެއްސަ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، މި އަސާސްތަކަށް މި ގެންނަ ބަދަލުގެ ސަބަބުން މި
މައްސަލަތަކުގެ ދަޢުވާ ރައްދުވާ ފަރާތަށް އަދި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އުނިކަމެއް
ލިބިގެންދާނެތޯއާއި، މިކަމުގެ ސަބަބުން މި މައްސަލަތައް އަވަހަށް ނިންމުމަށް ޖާގަ ހުޅުވިގެންދާނެތޯ؟
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތިވިދާޅުވާ ދެ ކަންތައް، އެއީ އިޖުރާޢަތު މި ކޯޓަށް
މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށްފަހު، އިޖުރާޢަތު ގޯސްވެގެން މައްސަލަ ގެއްލުމާއި، ހެކި ނެތިގެން މައްސަލަ ގެއްލުމާއި، މި ދެ
ކަންތަކުގެ ތެރެއިން ހެކި ނެތިގެން މައްސަލަ ގެއްލުމުގެ ކަންތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޯންނާނެ.
އެއީ ކޯޓުގައި ހެކިބަސް ލިބޭ ގޮތެއްގެ މައްޗަށް މައްސަލަ ނިމިގެންދާނީ. އިޖުރާޢަތު ގޯސްވުމުގެ ކަންތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްލުކުރެވޭ ނެ ކަމެއް އެއީ. އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަކީ، ދެން މިހާރު ވެސް
ކޮންމެވެސްވަރަކަށް ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ފާހަގަކުރެއްވޭނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޓޭންޑަޑްތައް ތަންކޮޅެއް
މަތިކޮށްލައިފިން. މި ދެންނެވީ ޕީ.ޖީ އޮފީހަށް އަދި މައްސަލައެއް ފޮނުވިޔަކަސް އަޅު ގަނޑުމެން އަދި ކޯޓަކަށް
ނުގެންދަން. އޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ އިޖުރާޢަތުތައް ރަނގަޅަށް ހިނގާފައި ހުރިކަން ކަށަވަރު ކުރެވި،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަޢުވާއެއް ކުރެވޭ ވަރަށް ހެކި ހުރެގެން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކޯޓަކަށް ނުއެއް ގެންދަން.
އެހެންވީމާ، އެ ސްޓޭންޑަޑް މަތިކޮށްގެން ވާނީ. ދެން، އަނެއް ކަމަކަށް ކޮންމެވެސްވަރެއްގެ ޙައްލެއް ލިބިގެންދާނެ
މިހާރު ސްޕްރީމް ކޯޓުން އެ ނިންމަވަމުން ގެންދަވަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި އިޖުރާޢީ ކަންކަމުގައި ވާންވީ ގޮތް ވަރަށް
76

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ސާފުކޮށް. ދެން، އިޖުރާޢަތު ގާނޫނަކީ ވެސް އަދި ގާނޫނުގައި އެއްޗެއް އޮތަކަސް ވެސް އޭގެ ތަފުސީލުތައް
އަންނަންޖެހޭ ކަންކަން. އެ ތަފުސީލުތައް މި އަންނަނީ ކޯޓުން ކުރާ ޝަރަޙަތަކުގެ ތެރޭގައި. ކުރީގައި ބައެއްކަހަލަ
ތަފުސީލުތައް ނެތީމަ އެކިފަހަރު އެކި ގޮތަށް މައްސަލަ ނިންމެމުން މި ދަނީ. މިހާރު ސްޕްރީމް ކޯޓުން މި ކުރިއަށް
ގެންދާ މަސައްކަތުން އިޖުރާޢަ ތުތައް އެދަނީ ހަމަޖެހިގެން، ތަފުސީލު ވަމުން އެދަނީ. ދިޔައިމަ ތިވިދާޅުވާ މައްސަލަ
ވަރަށް ބޮޑުތަން ޙައްލުވެގެން އަންނާނެ. ދެން، ދެވަނަ ސުވާލަކަށް ޗެކްބައުންސް މައްސަލަތަކުގައި މި ޢަމަލުކުރާ
އުސޫލަށް ބަދަލު ގެނައިތާ ވަރަށް ދުވަސްވެއްޖެ. މި ދެންނެވީ ގާތްގަނޑަކަށް ހައެއްކަ މަސް ދުވަސް ވެދާނެ މިހާރު
އެ އުސޫލަށް ބަދަލު ގެނައިތާ. އެ އުސޫލަށް ބަދަލު ގެނައި ސަބަބަކީ، ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރެވުނީ ޖިނާޢީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމު މި ބޭނުންކުރަނީ ފައިސާ ހޯދަން ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތެއް ގޮތަށް. މިދެންނެވީ
ޗެކެއް ބައުންސްވީމަ، އެއީ ތެދެންމެ، އޭގެ ޒާތުގައި ކުށެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި ޗެކް ބައުންސްވެގެން އެ ފައިސާ
ހޯދަން ހިންގާ އިޖުރާޢަތެއް ގޮތަށް، މި ޑެޓް ކަލެކްޝަން އެޖެންސީއެއް ގޮތަށް ޕީ.ޖީ އޮފީސް ނުވަތަ ޖިނާޢީ ޢަދުލުގެ
ނިޒާމު ބޭނުން މި ކުރަނީ. ކުރީމަ ވާގޮތަކީ ފުލުހުންނަށް ވެސް ބާރު ބޮޑުވަނީ. ބާރު ބޮޑުވީމަ ވާގޮތަކީ އަސްލުގައި
މަކަރާއި ހީލަތް ހަދާ މީހުންގެ ފަހަތުން ދާން ރިސޯސް މަދުވެގެންދަނީ. އެހެންވިމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ގެނައި
ބަދަލަކީ ޚާލިސްކޮށް ހުންނަ ރިބާ ހިމެނޭ މައްސަލަތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދަޢުވާއެއް ނުކޮށްދެން. ޚާލިސް ރިބާ.
ދެން، ދެވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ގެނައި ބަދަލަކީ، މަދަނީ މުޢާމަލާތްތަކުގައި، މިސާލަކަށް ދެ މީހެއްގެ
ދޭތެރޭ އެކަކު އަނެކަކަށް ފައިސާ ދީފައި، އެ ފައިސާ ދެއްކުމުގެ ގެރެންޓީއެއް ގޮތަށް މި ދޭ، ގެރެންޓީއެއް ގޮތަށް ދޭ
ޗެކު އަޅުގަނޑުމެން ބަލައެއް ނުގަންނަން ޗެކް ބައުންސް މައްސަލައެއް ގޮތަކަށް. އޭގެ ޖިނާޢީ ކުށެއް ހިމެނިދާނެ
ކަމަކަށް ނުވަތަ އެ ދަޢުވާއެއް ކުރާ ގޮތަކަށް ނުގެންދަން. އެހެންވީމާ، ޕްރައިވެޓު މި މުޢާމަލާތްތަކުގައި ހިނގާ
މަކަރާއި ހީލަތް ނުހިމެނޭ ޚާލިސްކޮށް ޗެކް ބައުންސް މައްސަލަތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ނުގެންދަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، މި ޗެކްބައުންސް ވެގެން ވެސް މަކަރާއި ހީލަތް ހަދައިގެން މީހަކަށް އޮޅުވާލަން ޗެކެއް ދީގެން
ނުވަތަ އެ ނޫން ވެސް އޭގެ އޮންނަ މަކަރާއި ހީލާތުގެ އެލެމެންޓް ހިމެނެންޏާ މިހާރުވެސް ދަޢުވާ ކޮށްދޭނެ. ދެން، މި
ގެނައި ބަދަލަކީ މިދަންނަވާހެން ރިބާ ހިމެނޭ މައްސަލަތަކާއި، ޚާލިސް މަދަނީ މުޢާމަލާތްތައް، އޭގެ މައްސަލަތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ދަޢުވާ ނުކޮށްދެނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ގަބޫލުކުރަނީ ކްރިމިނަލް ޖަސްޓިސް ސިސްޓަމަކީ ޑެޓް
ކަލެކްޓިންގ އެޖެންސީއެއްގޮތަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ އަދި އެ ފުރުޞަތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދީގެން ނުވާނެ ކަމަށް.
ޝުކުރިއްޔާ.
77

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޕީ.ޖީ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް
ލަބީބުއަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، 2019 ގައި އަދި 2020 ގަ އި ކޭސްއަކަށް ޖެހެނީ ޕީ.ޖީ އޮފީހަށް
ޚަރަދުކުރާ ވަރެއްގެ ކިހާވަރެއްގެ ފައިސާތޯ؟
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ރަނގަޅު ސުވާލެއް. އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިވަގުތު
ހުރި ސްޓެޓިސްޓިކްސްއިން ބެލިފައި ނެތީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ކޯޓަށް ހުށަހަޅަނީ ގާތްގަނޑަކަށް ދެހާސް
ފަސްސަތޭކައެއްހާ މައްސަލަ. އެކަމަކު ބަލައިނުގަނެ، އެކި ސަބަބުތަކާހުރެ ބަލައިނުގަނެ ދާނެ ހަމަ 2500 އެއްހާ
މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، އަސްލު މުޅި މި ނިޒާމު އެއްކޮށް ބަލާލީމަ ތިވިދާޅުވާ ސުވާލުގެ ޖަވާބު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެކި އުރޭޓުކޮށް ދެވޭނީ. ހަމައެކަނި ކޯޓަށް ހުށެހެޅި މައްސަލަތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ޑިވައިޑުކޮށްފިއްޔާ ރަނގަޅު ނަތީޖާއެއް
ނުނިކުންނާނެ. އެހެންވިމާ، މި ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއް ބަލާފައި، މެންބަރު އެދިވަޑައިގަންނަވަންޏާ އަޅުގަނޑު ތި
މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްލާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލްއަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤަ އްރިރު. މަރުޙަބާ ޕީ.ޖީ އޮފީސް. ސްޓެޓިސްޓިކްސްގެ ވާހަކަ ޕީ.ޖީ ވިދާޅުވެއްޖެ. އަޅުގަނޑުމެންނާ
ހިސާބަށް އާދޭ ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް ޕްރޮސެކިއުޓަރުންގެ ގޮތުގައި ތި ބޭފުޅުން އޮފީހުގެ ޕްރޮސެކިއުޓަރުން ރަށްރަށަށް
ގޮއްސަ ، ޚާއްޞަކޮށް ކުދިކުދި ރަށްރަށުގައި މައްސަލަތަކަށް ގޮއްސަ އެ މައްސަލަ ރައްދުވާ ފަރާތާއި މައްސަލައި ގެ
78

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ކޯޓުގެ ކޯޓު ރޫމް ކުރިން ބައްދަލުކޮށްފައި، މި މައްސަލައިގަ އި ރައްދުވާ ފަރާތުން އެއްބަސް ވެއްޖިއްޔާމު އެބައޮތޭ
ޖުރިމާނާއަކުން ވެސް ނިންމަން. އެހެންވީމާ، އެއްބަސްވާންވީ ނޫންހޭ. ކިޔާފައި އެކަހަލަ ގޮތަކަށް އެ ރައްދުވާ ފަރާތާ
ވާހަކަ ދައްކައި އެއްބަސް ކުރުވާފައި ، އަދި އެބަ ވިދާޅުވޭ އިސްތިޢުނާފު ވެސް ނުކުރާނަމޭ. ޙަޤީޤަތުގައި
ޕްރޮސެކިއުޓަރުންގެ ގޮތުގައި ދާ ބަޔަކަށް އިސްތިޢުނާފު ނުކުރުމުގެ ބާރު އޮވޭހޭ ނޯވޭހޭ؟ އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލު.
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތި ވިދާޅުވި ކަންތައްތަކަކީ ޖިނާޢީ އިޖުރާޢަތުގެ ގާނޫނުން ޕްރޮސެކިއުޓަރ
ޖެނެރަލްއަށް ހުއްދަކޮށްފައި އޮންނަ ކަމެއް. އަދި އިސްތިޢުނާފު ނުކުރުމުގެ ބާރު ވެސް އޮވޭ. ވަކި ގޮތަކަށް
އެއްބަސްވެގެން އިސްތިޢުނާފު ނުކުރުން ވެސް އޮވޭ. ދެން، އެކަން ހިނގާ ގޮތް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަފާނަން
އިނގޭތޯ...
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އެ ތަނަށް އެ ދާ ޕްރޮސެކިއުޓަރުންނަށް އޮވޭހޭ އެ ބާރު ނޫނީ ތި ބޭފުޅުން
އޮފީހުން ވަކި ކޮމިޓީއަކުންތޯ ނިންމަވަނީ، ކިހިނެއްތޯ އެކަން ނިންމަވަނީ؟
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެ އީ އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އުޅުނީ. ޕީ.ޖީ އޮފީހުގެ އެއްވެސް ނިންމުމެއް ނުނިންމޭނެ އެންމެ
ބޭފުޅަކަށް. 3 މީހުން ވެގެން ނިންމާ ގޮތަށް މުޅި ނިޒާމު ބައްޓަންކުރެވިފައި އޮންނާނީ އެއްވެސް މައްސަލައެއްގެ ،
އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް، މިދެންނެވީ ދަޢުވާކުރަން ވިޔަސް، ނުކުރަން ވިޔަސް މައްސަލައެއްގެ ދަޢުވާ ކުރިއަށް
ނުގެންދަން ނިންމިޔަސް، ކޯޓުން މައްސަލައެއް ޝެޑިއުލްކޮށްފައި އޮތް މައްސަލައެއް ކެންސަލް ކުރަން ނިންމިޔަސް،
3 މަރުޙަލާއެއްގެ 3 ބޭފުޅުންގެ ބައިވެރިވުން އޮވެގެން މި ނިންމޭނީ. އޭގެތެރެއިން ދެ ބޭފުޅެއްގެ ޚިޔާލު ތަފާތު
ވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑު ނުވަތަ ޑެޕިއުޓީ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ގޮތެއް ނިންމާނީ. ދެން، މި ހުރިހާ ނިންމުމެއް
ލިޔުމުން ފެންނަން ހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، މި އަދި ފަހުން ބެލިޔަސް ވެސް މިދެންނެވީ ލިޔެކިޔުމުން ފެންނަން
ހުންނާނެއޭ އަޅުގަނޑު ނިންމިޔަސް އަޅުގަނޑު ސޮއިކޮށްފައި އެ ނިންމި ނިންމުން ކީއްވެތޯ ނިންމީ ލިޔެފައި
އޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، ތިވިދާޅުވާކަހަލަ ކަމެއް ދިމާވެފައި އޮތިއްޔާ އެ ކަމެއް ކުރުމުގެ ބާރު އެ ބޭފުޅަކަށް ލިބިފައި
79

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އޮތްކަން އެ އިންނަ ޕްރޮސެސް ތެރެއިން ކަނޑައެޅިފައި އޮންނާނެ. އެ ކަމުގެ ޑޮކިޔުމެންޓްތައް ވެސް ހުންނާނެ.
ޑޮކިޔުމެންޓް ނެތި ތި ކަހަލަ ކަމެއް ހިނގާފައި އޮތީވިއްޔާ އެއީ އެ ބޭފުޅަކަށް ލިބިފައި އޮތް ބާރު ނަހަމަ ގޮތުގައި
ބޭނުންކުރުން، އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފިޔަވަޅުއެޅޭނެ ކަމެއް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ބައެއް މިކަހަލަ މައްސަލަ މައްސަލައިގައި ގިނަފަހަރު ލޯޔަރުންނާ އެއްޗެހި އެޕޮއިންޓު ކުރެވިފައެއް ނުހުރޭ. ހަމަ
ވަރަށް ގިނައިން އަންނަ ޝަކުވާއެއް އެއީ. އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި ލޯޔަރުން ޢައްޔަންކުރަން ލާރިއާ އެއްޗެހި ނެތީމަ
ކުދިކުދި ރަށްރަށުގައި ވެސް ހަމަ ވަރަށް ގިނަފަހަރަށް އާދޭ ހަމަ ޕްރޮސެކިއުޓަރުން އެގޮތަށް އެއްބަސްވެގެން.
އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންގެ ސްޓެޓިސްޓިކްސްގެ ސައްޙަކަން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އަނެއްކާ ވެސް އިތުރަށް އެބަޖެހޭ
ކަށަވަރު ކުރަން. އެހެންވެ، އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ މި ފާހަގަކޮށްލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވިދާނެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ބޭނުންފުޅިއްޔާ އެގޮތަށް އިޢުތިރާފުވެގެން ނިމިފައި ހުރީ ކިތައް
މައްސަލަތޯ، އޭގެ މަޢުލޫމާތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިއްޞާކުރެވިދާނެ. ދެން، އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ނުއެއް
ނިންމޭނެ މި ދަންނަވާހެން 3 މަރުޙަލާގެ ބޭފުޅުންގެ ލިޔެކިޔުމުން ފެންނަން ހުރެގެން ނޫން ގޮތަކަށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީންކަން އޮވޭ އެ ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލެއް އެގޮތަށް ހިނގާފައި ނޯންނާކަމުގެ. މިދެންނެވީ ނިޒާމު
ބައްޓަންކުރެވިފައި އޮތްގޮތުން އެކަން ކުރަން ވަރަށް ދަތިވާ ގޮތަކަށް އޮންނާނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އަލިފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު
ޙުސައިން.
އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤަ އްރިރު ފުރުޞަތެއް ދެއްވީމަ ވަރަށް އާދޭސްކޮށްގެން ނަމަވެސް. އަޅުގަނޑު ހީކޮށްގެން ހުރީ ވަރަށް
ރަނގަޅު ކަންތައްތައް އެކަނި ކަމަށް އޭ ރިޕޯޓު ލިބޭ، ރ.އަތޮޅުގައި ހުންނަނީ ކިއްސަރުވަޑާމާ އި މިހިރަ ކަހަލަ
80

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ކަންތައްތައްކަން. އެކަމަކު އޭ ރިޕޯޓު ލިބޭ އެހެން ކަންތައްތަކެއް ފާހަގަކުރެވުނީމަ އެކަމުން ބަޖެޓު ކުޑަ ކުރާނެ ގޮތާއި
އަދި އިތުރަށް ބަޖެޓު ހޯދޭނެ ގޮތްތައް އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހިތަށްއެރީ އަޅުގަނޑުގެ ވެސް ހިއްސާއެއް އޮތުން
ރަނގަޅުވާނެ އޭ މި ކަމުގައި އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް ދެން ކުރިން ވެސް އަޑުއަހަން އިނގޭތޯ ގޮތް ނޭނގޭ މާބަނޑުވުން
ގިނަވުމާއި، ތުއްތު ކުދިންނާއި ތޮޅުމާއި، މިހިރަ ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ، ހަރުކަށި ދީނީ ފިކުރު ވެސް އަދި
އޭގެއިތުރުން މަސްތުވާތަކެތީގެ ވެސް ހަމަ ގިނަ މައްސަލަތަކެއް އޮންނަ އަތޮޅެއްކަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ ، އެ
ކަންތައްތައް ޙައްލުކުރުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެދޭކަމެއް. އަވަހަށް ޚަރަދު ކުޑަކޮށް، ބަޖެޓަށް ކަންތައްތަކެއް
ވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު މި ހިތަށް އަރަނީ ރ.އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ދާއިރާއަކުން ވެސް އެ ދާއިރާތަކުގެ އެމް.ޕީން ވެސް
ބޭނުންވާނެ ތިކަމަށް އިނގޭތޯ. އަދި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް ބޭނުންވާނެ. ހަމަ ގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާއިން އިނގޭތޯ ، ބަޖެޓުން ބައެއް ނަގާފައިވެސް އެ ބައި ކޯޑަށް އިތުރުކުރަން އަޅުގަނޑު އިޢުތިރާޟެ އް
ނުކުރާނަން. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް އިޢުތިރާޟެއް ނުކުރާނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. ދެން، ހަމައެއާއެކުގަ އި
ހުންނާނެ ބައެއް އިމާރާތްތައް މިހާރު ވެސް އަތޮޅުގެ އެކި ރަށްރަށުގައި. އެއިން އިމާރާތެއް ވެސް ހޯދަން ތި ބޭފުޅުން
މަސައްކަތްކުރައްވަނިކޮށް ހަމަ ލިބިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ، ކުޑަކުޑަ މަރާމާތަކުން އެކަން ކުރެވިދާނެ.
ހަމަގައިމު ވެސް އެހެން ދާއިރާތަކެއް ގޮތެއް ނޭނގެ. އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާއިން އެކަހަލަ އިމާރާތެއް ހޯދަން
ބޭނުންވެއްޖިއްޔާމު އަޅުގަނޑަށް އެކަމުގައި އެއްބާރުލުން ދެވިދާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ހިތަށްއެރީ ހަމަ، އޮފީސް ދަމައިގަތުމެއް ނޫން އިނގޭތޯ ، މިކަން ޙައްލުކުރުން ބޭނުމީ. އެ ކުށްތައް މަދުކޮށް ޚަރަދު
ކުޑަކުރެވޭނެ، ބަޖެޓަށް ވީހާވެސް ލުއިކޮށް މި ޚިދުމަތް އަވަހަށް ފަށައިގަނެވޭނެ ގޮތެއް ވުން އަޅުގަނޑު ވެސް އެދެނީ.
އެހެންވީމާ، މި ހިތަށްއެރީ ހަމަ މިކަހަލަ ފުރުޞަތެއްގައި އަޅުގަނޑު އިން ތަނެއްގަ އި އެ ވާހަކަ ދެކެވުނީމަ
އަޅުގަނޑު ވެސް ހިއްސާ ވެސް ކޮށްލާނަމޭ. އެބަހުރި އިނގޭތޯ މައްސަލަތައް. މިސާލަކަށް ތު އްތު ކުދިންނާ ގުޅުންހުރި
މައްސަލަތައް ހިންގާފައި ، ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލަތައް އޮވެމެ މިހާރު ވެސް ކައުންސިލުތައް ހިންގަން ވެސް އެބަތިބި
ރައީސުންގެ ގޮތުގައި ވެސް އިނގޭތޯ. އަދި ޓިކެޓު ލިބިފައި ވެސް އެބަތިބި ދެން އަންނަ އިލެކްޝަނަކަށް. އެ
ހާލަތުގައި ވެސް އޮތް ތަނެއް ތަނަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން މި ކަންތައްތައް އަވަހަށް ޙައްލުވެ ، މިކަން
އަވަސް ޙައްލެއް ލިބި، މުޖުތަމަޢުގައި ކުރިއަށް އޮތް ތާނގަ އި މި ކަންތައްތައް ފިލައިގެން ދިއުން އިނގޭތޯ. އެއީ
ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތް މައިގަނޑު ވާހަކައަކީ. އެންމެ ކުޑަމިނުން ގާނޫނުތަކުގައި ހުރި ލޫޕްހޯލް
ބޭނުންކޮށްގެން ޚިދުމަތުގައި ސަސްޕެންޝަނެއް ވެސް ނެތި އެ މީހުންނަށް ތިބެވޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެފަދަ
ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން ހަމަގަ އިމު ވެސް ނޭދޭ ނަމޫނާ ދައްކަން ތިބޭ ބޭފުޅުންނަށް އެފަދަ
81

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ދެރަވަރުގެ ތުހުމަތުތަކެއް ކުރެވިފައި، ޝަރީޢަތުގެ މައްސަލަ އޮންނައިރު އެ މަޤާމުތަކުގައި ތިބޭކަށް ވެސް.
އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ވިސްނަ އިދެއްވުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު އެދޭ ކަމަކަށްވާތީ، ހިތަށްއެރީ މި
ފުރުޞަތުގައި ޙިއްސާކޮށްލާނަމޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ސުވާލެއް ނެތް ދެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފަހު ފުރުޞަތު، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ގިނަ މުހިންމު މަޢުލޫމާތުތަކެއް ޙުސައިން ޝަމީމް،
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ލިބިއްޖެ. ތަފާސްހިސާބު ޚާއްޞަކޮށް. ދެން، އަޅުގަނޑު އުފެދޭ ސުވާލަކީ،
މިހާރު ބަޖެޓު ތަންފީޛުކުރަން އެންމެ ބޮޑަށް ދަތިވެގެން އުޅެނީ، ފާއިތުވި ވެރިކަމުގައި ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި
މަނީލޯންޑަރިންގއާއި، ޑްރަގު ޓްރެފިކިންގއާ މި މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އަދި ޚާއްޞަކޮށް އިންޑިއާ
ކަނޑުގައި މި ހިނގޭ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ޔޫރަޕަށް އެކްސްޕޯޓްކުރާ ބޮޑުކަންނެލީގެ ވެސް ވަރަށް ބޮޑެތި
ޓްރާންސްޝިޕްމެންޓްގެ އު ސޫލުން ކަންކަން ކުރާތީ ، ޔޫރަޕިއަން ޔުނިއަންއިން ވެސް އެބަހުރި އެކަމާ ވަރަށް ބޮޑެތި
ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅަން ރާއްޖެއަށް އިންޒާރުތަކެއް ވެސް ދީފަ. ދެން، މި ކަންތައްތައް ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަދާކުރައްވަންޖެހޭހެން. އެއީ ދާދިފަހުން
މިކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު ހޯމް މިނިސްޓަރު، މިސާލަކަށް ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް މެންޑޭޓުގައި ހިމެނޭ ކަމެއް އެ
މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގައި، އޭގެތެރޭގައި ވަރަށް އިސް ދައުރެއް އަދާކުރައްވަންޖެހޭ. ރާއްޖެއަށް
އެތެރެވާ މަސްތުވާތަކެތި ބޭރު ކަނޑުން ޓަނުން ޓަނުން މިހާރު އެތެރެވެ ހިފޭ އިރާދަކުރެއްވިޖިއްޔާ ދެން މިހާރު.
އެހެންނަމަވެސް، މި ގާނޫނުގައި ބުނާ އުސޫލުން ޑިވައިސްތަކާއި، ކެމެރާތަކާއި ޚާއްޞަ އޮޕަރޭޝަނުގައިދާ، އެ
ހެއްކެއް ނުފެނޭ މިހާރު. ދެން، އަޅުގަނޑު އަތުލެވޭ މަސްތުވާތަކެއްޗާ ބެހޭގޮތުން ހޯމް މިނިސްޓަރާ ސުވާލުކުރިން
ވަރަށް ފަހުން ނުރަސްމީކޮށް. އިނގިލިން އިޝާރާތްކޮށްފައި ބުނީ މިވަރު އެތިކޮޅެއް ނަންގަވާފައި ތިމަންނަމެން
ވަގުތުން ނައްތާލަނީއޭ. އެކަމަކު މި ގާނޫނުގައި އެބަ ބަޔާންކުރޭ އެ ނައްތާލާ މަރުޙަލާ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް
ޚާއްޞަކޮށް ބައްލަވަންޖެހޭނެ ކަމަށް އެއޮންނަ، އެބައޮތް ކަނޑައަޅާފަ އި؛ އެއީ ނޭޝަނަލް ޑްރަގް ކައުންސިލެއް
82

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެބައޮތް ކަނޑައަޅާފާއި އޭގެތެރޭގައި. ދެން، މި އާއެއްކޮށް އަދި ހިއުމަން ސްމަގްލިންގ ގެ މައްސަލަތައް އެބައުޅޭ. މިއީ
ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބޮޑެތި މައްސަ ލަތަކެއް. މިކަން އޮތީމަ ބޭންކުތަކުން ބޭރު ފައިސާ މިހާރު ވެސް ވިޔަފާރި މުޢާމަލާތް
ހިންގާފައި ނަގަން ވަރަށް އުނދަގޫވޭ. ބަޖެޓަށް ލޯޑުވެ ، ދައުލަތަށް ލިބެންވާ ފައިސާ އަދި ވިޔަފާރި ހިންގާ
މުޢާމަލާތުގެ ގިނަ ފައިސާ އިންވޮއިސްތަކާ އޭތި އެކި ލިޔެކިޔުންތައް ހުށަހަޅައިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފައިސާކޮޅު މި
ލިބެނީ. އެހެންވީމާ، މި ކަމަށް ޓަކައި ، މިކަން ހުއްޓުވަން އެބަހުރި ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަން އޮފީސް އޮން ޑްރަގް އެންޑް
ކްރައިމް ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ގިނަ. ވެސަލް ސަރޗިންގ ޓްރޭނިންގ ކޯސް ވެސް ހިންގާފައި އެބަހުރި
ޔޫ.އެން.އޯ.ޑީ.ސީން ރާއްޖޭގައި. ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮގްރާމްތަކެއް އެބަ ހިނގާ، އިންޑިއާ ކަނޑުގައި ގުޅިގެން އެބަ
ހިންގާ. އެހެންވީމާ، މީގެތެރެއިން މިކަން ހުއްޓުވީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުވޭ ވަރަށް
ބޮޑަށް. އެއީ ވިޔަފާރި ދުވެލި ހަލުވިވުމާ އެއްކޮށް. އެހެންވީމާ، މިކަމާ ގުޅިގެން ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ
ވިސްނުންފުޅާއި، އަޅުއްވާފައި ހުރި ފިޔަވަޅަކާ އި، މަސްތުވާތަކެއްޗަށް ވާނުވާއެއް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ
ބޭނުންވޭ މި އޮޅުންފިލުވަން، މިހާރު ގުދަންކޮށް ރައްކާކޮށް ނައްތާލަނީތޯ؟ ކިހިނެއްތޯ ހައްދަވަނީ މި އެއްޗެއްސަށް؟ މި
ސުވާލުތައް އަޅުގަނޑު.
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަސްތުވާތަކެތީގެ ބޮޑެތި ނެޓްވަރކްތައް ތި ވިދާޅުވާހެން އޮޕަރޭޓްކުރާ
ޕެޓަރންއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. އަންނަ ދިމާ ވެސް އެބައިނގޭ. އެ ދާތަން ވެސް އެބައިނގޭ. ދެން އޭގެ
މަސައްކަތްތަކެއް ފުލުހުން ވަރަށް ބާރަށް އެބަ ކުރިއަށް ގެންދަވާ. ދެން މަސްތުވާތަކެތި ނައްތައިލުމުގެ ކަންތައްތައް
ތި ވިދާޅުވާހެން ގާނޫނުގައި ތަޞައްވަރުކޮށްފައި އޮތް ގޮތަށް މިހާރު ވެސް ހިނގަނީ. އަޅުގަނޑުގެ ހުއްދަ އޮވެގެން
މަސްތުވާތަކެތި ނައްތައިލުމުގެ ކަންތައް ހިނގަނީ. އަޅުގަނޑު މަޤާމާ ހަވާލުވި ފަހުން ނައްތައިލީ ދެފަހަރު
މަސްތުވާތަކެތި ނައްތާލާފައި މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަން އަދި އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރަންޖެހޭ. އެކަން ހިނގާ ގޮތް
އިތުރަށް ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. ދެން މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލައަކީ ރާއްޖޭގެ ކްރިމިނަލް ޖަސްޓިސް ސިސްޓަމުގެ
ބަރާބަރު 59% މައްސަލަ. މިހެން މި ދަންނަވަނީ ޚާލިސް ހަމައެކަނި މަސްތު ވާތަކެއްޗާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ ދަށުން
މިއަހަރު އެކަނި އަޅުގަނޑުމެން ދަޢުވާކޮށްފައި ވެއްޖެ ދަޢުވާކުރި ހުރިހާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން 59%
މައްސަލައިގެ. ދެން އަދި އުޅޭނެތާ މަސްތުވާތަކެތީގެ ހެބިޓް ނެގެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ކުރާ ކުދިކުދި ވައްކަމާއި، ކުދިކުދި
ފޭރުމާ. އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް % 75 މައްސަލައަކީ މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލަ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
83

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޕްރިއޯރިޓީ އޭރިއާއެއް ގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައި ވެސް އޮތް ކަމެއް. ކަނޑަ އަޅަން ޖެހޭ ވެސް ކަމެއް . އެހެންވީމާ، އެ
މަސައްކަތްތައް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިހާރު އެން.ޑީ.ސީ.ސީގައި ވެސް ތަންކޮޅެއް ބާރަށް މިހާރު މަސައްކަތް އެބަ
ހިނގާ. އޭގެ ޕްލޭނެއް ވެސް އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު ހިތުން މި ފެށޭ އަހަރު ތެރޭގައި އެކަމަށް މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރެވިގެންދާނެ. އަޅުގަނޑު ވެސް އެން.ޑީ.ސީ.ސީގައި އިނދޭ. އަޅުގަނޑުގެ ބައި ވެރިވުން ވެސް އޭގައި އޮވޭ.
އަޅުގަނޑުމެން ވާނެ މި މޢުލޫމާތުތައް އެން.ޑީ.ސީ.ސީއާ ހިއްސާކޮށްފަ. އަދި މިއަންނަ އަހަރަށް ހަދާ ޕޮލިސީތައް
ވެސް އެބަ ތައްޔާރުކުރެވެމުން އެބަދޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އޭގެ ނަތީޖާތައް ފެނިގެންދާނެ. މި
ވަގުތު ގެ ސި ޗުއޭޝަނަކީ މި ދަންނަވާހެން 59% މައްސަލައަކީ މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލަ. 2661 މީހެއްގެ މައްޗަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދަޢުވާކުރަން ހަމައެކަނި މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލަތަކާ ގުޅޭގޮތުން. ދެން ކުރިން އަލިފުށި
ދާއިރާގެ މެންބަރު ކުރެއްވި ކޮމެންޓާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލަން ބޭނުންވީ ދުވާފަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އޮފީހެއް ހުރީ ލިބިފައި ކޯޓުގެ ޕްރިމިސިސްއާ ހަމަ ކުރިމަތިން. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ފަސޭހަ ލޮކޭޝަނެއްގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ޖާގަ ލިބިފައި އޮތް. އަޅުގަނޑު ޖަނަވަރީ މަސް ތެރޭގައި ދަތުރުކުރިން ދުވާފަރަށާއި،
އޭދަފުއްޓަށާ. ދަތުރުކޮށް ބެލިން އެ ހުރި ކަންކަމާ އަދި ފުލުހުންނާ ވެސް އަޅުގަނޑު ވާހަކަދެއްކިން، ކައުންސިލާ
ވެސް ވާހަކަދެއްކިން، ކޯޓާ ވެސް ވާހަކަދެއްކިން. އެ ކަންކަން އޮތީ އަސްލު ހަމަޖެހިފަ. އަޅުގަނޑުމެން
ގަސްތުކޮށްގެން ތިބީ ލޯކަލް ކައުންސިލުގެ އިންތިޚާބު ނިމުނީމަ އޮފީސް ހުޅުވަން. އެހެން އޮއްވާ މި ކޮވިޑާ ގުޅިގެން
މަސައްކަތް ފަސްވެގެންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، މި އަންނަ އަހަރު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަ ން
ކުރެވޭނެ. މިހާރު ވެސް ދުވާފަރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި ހުރި ޖާގައަކީ ވަރަށް ރަނގަޅު ޖާގައެއް . ދެން
އަޅުގަނޑު ގަސްތުކޮށްގެން މިހިރީ ދުވާފަރާއި، އޭދަފުށީގައި ހުރި އޮފީސްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
މާލޭގައި ހުރި ބައެއް މަސައްކަތްތައް ވެސް ބަދަލުކޮށްލަން. މިސާލަކަށް، ބައެއް ކަހަލަ އިންޓަރނެޓާ ގުޅޭ ކަންކަން
ބައެއް ކަހަލަ އާރކައިވްސްގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މާލޭގައި ނުކޮށް ބ.އަތޮޅު ގައި ވެސް
ކުރެވެން އެބައޮތް ރ.އަތޮޅުގައި ވެސް ކުރެވެން އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، ޖާގަ ލިބޭ ގޮތެއްގެ މައްޗަށް އެކަމަށް
ތަންކޮޅެއް ބޮޑަށް ލާމަރުކަޒީކޮށް މި މަސައްކަތްތައް ބަދަލުކޮށްލުން. އޭރުން މާލެއިން ނަގަންޖެހޭ މުވައްޒަފުން ވެސް
މަދުކޮށްފައި އަތޮޅުން ވެސް މުވައްޒަފުން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ނެގޭގޮތަށް. އަޅުގަނޑު ބަލައިލިއިރުގައި އޭދަފުށިން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ ހަމަ ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ މުވަ އްޒަފުން މިކަހަލަ މަސައްކަތްކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ
ޔަޤީން ރ.އަތޮޅުން ވެސް ލިބޭނެކަން. އެހެންވީމާ، އެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުން ހުރި ކަމެއް. ކުރިއަށް އޮތް
ތަނުގައި މާލޭގައި ކުރާ މަސައްކަތް މަދުކޮށްފައި އަތޮޅުތަކަ ށް ބޮޑަށް ބަދަލުކުރަން. ދެން އެ މަގަށް އަޅުގަނޑުމެން
84

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ވިސްނާލިއިރުގައި ބ.އަތޮޅުގައި ކުލި ހަމަ މާލެއެކޭ ދާދި އެއްވަރު. އެހެންވީމާ، އަނެއްހެން ބަލާއިރުގައި ބ.އަތޮޅަކީ
އެގޮތަށް އެކަހަލަ ކަމެއް ކުރާކަށް އެކަށީގެންވާ ތަނެއް ކަމަކަށް ނުފެނުނު. ދެން ރ.އަތޮޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިލޭ
އެ ޖާގަ ވަކި ދުވަހަކަށް އެބަ ލިބޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކްސްޕްލޯކުރެވޭނެ އޮޕްޝަނެއް ކުރިއަށް
އޮތް ތަނުގައި. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް. އަޅުގަނޑު އެހެންވީމާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީއަށް
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަދި ޑައިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ވަޑަ އިގެން އަޅުގަނޑުމެން
ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ތި ހިއްސާކުރި މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން.
އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެއްވި ކަންކަމުގައި ބަޖެޓު ދިރާސާކުރަމުންދާއިރު ކިރިޔާ ވެސް ޖާގަ އޮތް ކަމަށް
ވަންޏާ އެކޮމަޑޭޓް ކުރެވެން އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އެކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ޑެލިބަރޭޓްކުރާނަން.
އަޅުގަނޑު އެހެންވީމާ މި ބައްދަލުވުން މިހިސާބުން ނިންމައިލާނަން. އަދިވެސް އެއްފަހަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ
ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ
ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މިއަދުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ފަރާތުން
ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަނީ އަލްފާޟިލާ އައިމިނަތު ލީނާ، ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އަދި އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު
މުޞްޢިދު، ޑައިރެކްޓަރ ކޯޕަރޭޓް އެފެއާޒް. އަޅުގަނޑު މި ބައްދަލުވުމާ ގުޅޭ ކުރު ޚުލާސާއެއް އަރުވާނަން. އަޅުގަނޑު
އެންމެ ފުރަތަމަ ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނަން 2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމަށް. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު
ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފުރުޞަތަށް އެދޭ ތަރުތީބުން ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންދާނަން. އަދި ސުވާލުތަކަށް
85

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޖަވާބުދާރީވުމަށް ޓަކައި ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީއަށް ވެސް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
އެންމެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީއަށް.
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ، ކޯޕަރޭޓް އެފެއާ ޒް އަޙްމަދު މުޞްޢިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު މުޞްޢިދު ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ. 2021 ވަނަ އަހަރަށް މި
އޮތޯރިޓީން ލަފާކޮށްފައި އޮތް ބަޖެޓަކީ، 17.6 މިލިއަން ރުފިޔާ ގެ ބަޖެޓެއް. އެހެންނަމަވެސް، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން
ބަޖެޓު ސީލިންގތައް ކަނޑައެޅިގެން އައިއިރުގައި އޮތޯރިޓީއަށް ލިބިފައި އޮތީ 8 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ސީލިންގއެއް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން 17 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު 8 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ސީލިންގއަށް ފައްތާފައި ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީއަށް ހުށަހަޅާފައި އޮންނާނީ. އެހެންނަމަވެސް، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓުގައި
އޮތީ އަދި އޭގެތެރެއިން ބައެއް އުނިކުރައްވާފައި 7.3 މިލިއަން ރުފިޔާގެ އަޅުގަނޑުމެން ގެ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅުއްވާފަ. ދެން މިހާރު 7.3 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން 4.1 މިލިއަން ރު ފިޔާއަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
މުވައްޒަފުންގެ ޚަރަދަށް ހިނގާ އަދަދެއް. އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެން އޮފީސް ހިނގަމުންދާ އިމާރާތުގެ ކުއްޔަށް
1.5 މިލިއަން ރުފިޔާ އެބަ ޚަރަދުވޭ އަހަރެއްގެ މައްޗަށް. އެހެންވީމާ، މި ދެ ޚަރަދު 7.3 މިލިއަން ރުފިޔާގެ
އުނިކުރީމާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބާކީ މި ވަނީ 1.6 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އޮފީހުގެ އެހެނިހެން
ޚަރަދުތަކާއި، ރިކަރަންޓް ޚަރަދުތަކުގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެ ންނަށް ގާނޫނީ ގޮތުން އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް
ވެސް އަދާކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބާކީކުރެވޭ އަދަދަކީ 1.6 މިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ
ގާނޫނުގެ އިތުރަށް ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޒިންމާތަކެއް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ،
މިހާރު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބަޖެޓަކީ އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނ ޑުމެންގެ އޮފީސް ހިންގުމަށާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ
ގާނޫނީ ޒިންމާ އަދާކުރަން އެންމެ އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފާހަގައެއް ނުކުރެވޭ. 2019
ވަނަ އަހަރުން ފެށި ގެން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ކުރިއަށް ގެންދަން ރާއްޖޭގައި ގެވެށި އަނިޔާގެ ހާލަތު އޮތް މިންވަރު
ދެނެގަތުމަށް ޓަކައި ކުރާ ދިރާސާއެއް. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ފަހުކޮޅުގައި މި ދިރާސާގެ މަސައްކަތް ފެށުނީ. ދެން
އަސްލު މި ދިރާސާގެ މަސަ އްކަތް ބޮޑަށް ޓާ ގެޓްކުރެވިފައި އޮތީ މި އަހަރަށް 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި
ނިންމުމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ކޮވިޑު ގެ ހާލަތާ ގުޅި ގެން މި ދިރާސާގެ ވަރަށް ބޮޑުބައި މި އަހަރު ތެރޭގައި ކުރިއަށް
ގެންދެވޭ ގޮތަކަށެއް ނޫން އޮތީކީއެއް. މިހާރު ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ޓާގެޓްކުރަނީ އަންނަ އަހަރަށް މި ދިރާސާގެ
ނުނިމި ހުރި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމައެކަނި މި ދިރާސާ ގެ މަސައް ކަތަށް ވެސް
86

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ލަފާކުރެވޭ އަންނަ އަހަރަށް 4.5 މިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާނެ ކަމަށް.
އެހެންނަމަވެސް، އަ ޅުގަނޑުމެންނަށް ދެން މި ދެންނެވި ގޮތަށް ބާކީކުރެވޭ 1.6 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން އެބައި
ހަމަޖެއްސޭކަށެއް ނެތް. ދެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހޭ އެޑްވަރކަސީ
ޕްރޮގްރާމްތަކާއި، އެވެއަރނަސް އެހެން ޕްރޮގްރާމްތަކަށް ވެސް ބޭނުންވާވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުގެ
ތެރެއިން ފައިސާ ހަމަޖެއްސޭކަށެއް ނެތް. ދެން ލީނާ އިތުރު އެއްޗެއް އިތުރުކޮށްލަން ބޭނުންވޭތޯ؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ފަށާފައި ހުރި މަސައްކަތްތައް ކޮންޓިނިއުކުރެވޭވަރަށް ވެސް ޕްރޮ ގްރާމް ބަޖެޓެއް ނެތީމަ އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކީ. ދެން އޭގެ އިތުރުން ވެސް މިހާރު އެބަ ވާހަކަ، މަޝްވަރާތަކެއް އެބަ
ކުރިއަށްދޭ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރއާއި، ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީއާއި ދެމެދު ވިލިމާލޭގައި ގާއިމުކުރެވޭ
އަމަންހިޔާ އެއީ ގެވެށި އަނި ޔާގެ ޝިކާރައަ ކަށްވާ މީހުންނަށް ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ގާއިމުކުރެވޭ
އަމަންހިޔާއެއް. އެ އަމަންހިޔާ ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ވެސް އޮތޯރިޓީން އަދާކުރާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް މިހާރު މި
ޑިސްކަޝަންސްތައް ކުރިއަށް ދަނީ. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ކުރުމަށް ވެސް ޕްރޮގްރާމް ބަޖެޓެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާނެ. ދެން ޕްރޮގްރާމް ބަޖެޓެއް ނެތި މި އޮތޯރިޓީ މި އަންނަ އަހަރު ހިންގުން ވަރަށް
ދަތިވާނެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު ކޮންސަރންއަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! ދެންމެ ތި ފާހަގަކުރެއްވީ ވަ ރަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭވަރުގެ މައްސަލަތަކެއް. އެއީ ފެމިލީ
ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ގާނޫނެއް އެބައޮތް މަތިކޮށްފައި ގެވެށި އަނިޔާގެ ގާނޫނާއި، ޖިންސީ ކުށްކުރުމާ ގޯނާގެ. މި
ދެ ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި މިހާރު މި ދިމާވި ކޮވިޑު ހާލަތާ ގުޅިގެން ވަރަށް ނިކަމެތިކަން ލިބިފައި ހުންނާނެ.
އަނެއްކާ ކު ޑަކުދިންނަށާއި، އެހެނިހެން ފަރާތްތަކަށް ލިބޭ އަނިޔާތަކާއި، ގޯނާތައް ވަރަށް ގިނަ ވެސް ވާނެ މި
87

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ހާލަތުގައި. އިޖްތިމާޢީ އެހެން މައްސަލަތަކެއް މި ދިމާވީ މި ރޯގާއާ ގުޅިގެން. ދެން އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، މި ދިމާވި
ހާލަތާ ގުޅިގެން މި ކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް އެ ފަރާތްތަކާ ބައްދަލުކުރެވިފައިވޭތޯއޭ؟ އަދި ކިހިނެއްތޯއޭ ތި
ބޭފުޅުންގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖައްސާފައި އޮންނަނީ، ކޮން އުސޫލަކުންތޯއޭ؟ އެއީ ގެވެށި އަނިޔާގެ
ތެރޭގައި ހިމެނޭނެ ވަރަށް ފުޅާކޮށް މުޅި ރާއްޖެ މި ހިމެނިގެން މި ދަނީ. އަނެއްކާ ނަފްސާނީ އެކި ކަންކަމުގައި ވެސް
މައްސަލަތައް ވެސް ދިމާވެގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ރެކޯޑުތަކުން އެބަ މީހުން ހޮސްޕިޓަލަށް ދައްކާކަން
ވެސް ފަރުވާ ހޯދަން. އެހެންވީމާ، މިކަމާ މި ހިނގާ އަހަރު ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކީ ކޮބައިތޯ މިކަމަށް؟
ބައްދަލުވުންތަކަކީ ކިހާ ބައްދަލުވުންތަކެއްތޯ؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ގާނޫނު ފަރުމާކުރެވިފައި މި އޮތީ ވަރަށް ވެސް ބޮޑަށް އެކި
މުއައްސަސާތަކަށް ވަކިވަކި ގާނޫނީ ޒިންމާތަކެއް އަދާކުރާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް. އެހެންވީމާ، ބޮޑަށް ގެ ވެށި އަނި ޔާގެ
ޝިކާރައަކަށްވާ މީހުންނަށް ބޭ ނުންވާ ސައިކޯ ސޯޝަލް ސަޕޯޓް މި ޚިދުމަތް މި ފޯރުކޮށްދެވެނީ ހަމަ ޑައިރެކްޓްލީ
މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސްއާއި، އެ މިނިސްޓްރީގެ ދަސުން ގާއިމުކުރެވިފައިވާ
އެފް.ސީ.އައި.ސީތަކުގައި. އެހެންވީމަ، އެފް.ޕީ.އޭ ބޮ ޑަށް މި މަސައްކަތްކުރަނީ މުއައްސަ ސާތަކާ އެކީގައި. މޮނިޓަރިންގ
އެންޑް ރެގިއުލޭޓްރީ ދައުރެއް މިހާތަނަށް އެފް.ޕީ.އޭއިން އަދާކޮށްފައި މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، ޑަ އިރެކްޓްލީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންޓެކްޓް ވަރަށް ކުޑަވާނެ އަނިޔާގެ ޝިކާރަޔަކަށްވާ މީހުންނަށް. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެން
މޮނިޓަރކުރަން މިސާލަކަށް، ފުލުހުން ޢަމަލުކުރަނީ ކިހިނެއްތޯ، ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީން މައްސަލަތަކުގައި
ޢަމަލުކުރަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑަށް ހަމަ ކޮންޓެކްޓް މި ކުރަނީ މުއައްސަސާތަކަށް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު މި ބުނަނީ ކަމާ ގުޅޭ ދާއިރާތަކާ ބޭއްވި ބައްދަލުވުންތަކުގެ ކަމާ ގުޅޭ ދާއިރާ، އޮތޯރިޓީ އެއް ވީމަ އެ
ބަލައި، ފިޔަވަޅުއަޅާ ކިހިނެއްތޯ ހިންގަނީ އެ ދާއިރާތަކާ އަދި ގުޅިގެން އެހެން ގޮތަކަށް ވެ ސް ބެލޭނެހެން އަޅުގަނޑަށް
އެބަ ހީވޭ ތި ބޭފުޅުންގެ ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން. ފުޅާކޮށް އޮތީ. ވަރަށް ފުޅާދާއިރާއެއްގައި އޮތޯރިޓީއަށް ބާރުތައް ދެވިފައި
އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ކިހިނެއްތޯ އެ ކަން ކަން ގެންގޮސްފައިވަނީ އެއީ އަޅުގަނޑު ބަލަން ބޭނުން؟
88

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީއާ އެކީގައި މި ގެވެށި އަނިޔާގެ މައްސަލަތަކުގައި ޢަމަލުކުރާ ގޮތަކީ އެ
ބޭފުޅުން ފޮނުވާނެ އެ ބޭފުޅުންނަށް ގެވެށި އަނިޔާގެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޕޯޓެއް. ދެން
އެ ރިޕޯޓުން އަޅުގަނޑުމެން އައިޑެންޓިފައިކުރަނީ ހައި ޕްރިއޯރިޓީ ކޭސަސްތައް. އެ ކޭސަސްތައް އަޅުގަނޑުމެން
ކޮންމެ އެވްރި އޯލްޓަރނޭޓިވް ވީކްއެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މޮނިޓަރކުރަނީ އެ ޙައްލެއް ލިބިފައި އެބަހުރިތޯ މި
މައްސަލަތަކަށް. ދެން އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ މަސައްކަތަކީ ސެކްޓޯރަލް ސަރވިސް މޮނިޓަރިންގއެއް.
އެއީ ހަމަ ސަރވިސްގެ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު ދެނެގަތުމަށް ޓަކައާ އި، ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުމަށް ރެކޮމަންޑޭޝަންސް
ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ހަދާ ސަރވިސް މޮނިޓަރިންގ ރިޕޯޓުތަކެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ
މޮނިޓަރިންގ މި ހިނގަނީ މި ދެގޮތަށް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ބައްލަވަންތޯ މި ޖިންސީ ފުރައްސާރަ ނުވަތަ ގޯނާކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ދަފުތަރެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު އަޑުއެހިން.
އެ އެކުލަވައިލާފައި މިހާރު މި ހާމަކޮށްފައިވޭތޯ އޮތޯރިޓީން ބަލައި، އެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުފެނޭ މިހާރު. ކުރީކޮޅުގައި
އެ ފެންނަމުންދިޔައީ. ކިހިނެއްތޯ އެކަން އޮތީ؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އޮތޯރިޓީގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި މި އިންނަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައި އިންނަ އޮފެންޑަރ
ރަޖިސްޓަރީއެއް. އެ ރަޖިސްޓަރީއަކީ ޕަބްލިކްކުރާ ރަޖިސްޓަރީއެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ތި ވިދާޅުވަނީ
ކުޑަކުދިންނަށް އަނިޔާ، ޖިންސީ އަނިޔާކުރާ މީހުންގެ ދަފްތަރު. އެ ދަފްތަރަކީ ފުލުހުންނާއި، މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ
ދަށުން ހިނގާ ދަފްތަރެއް. އެފް.ޕީ.އޭގެ ދަށަކުންނެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ބަލަހައްޓަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ
ދަށުން ދަފްތަރު. އެއީ ޕަބްލިކަށް އޯޕަންކުރާ ދަފްތަރެއް ގޮތަކަށް ނޫން ގާނޫނުގައި ވެސް އިންނަނީކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙަސަން ޢަފީފްއަށް.
89

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރަށް ތި ބޭފުޅުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ
ބަޖެޓަކީ 17.6 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެކަމަކު ތި ބޭފުޅުން އެއްބަސްވެވަޑައިގެންފައި އެބައޮތް 8 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް.
މިހާ ބޮޑު ތަފާތެއް މިއައީ ކިހިނެއްވެގެންތޯއޭ؟ ދެން، 17.6 މިލިއަން ރުފިޔާ ހުށަހަޅުއްވާފައި ގާތްގަނޑަކަށް
އޭގެ % 45 އަށް މި އެއްބަސްވެވަޑައިގެންނެވީ ސީލިންގއެއް ގޮތުގައި. ދެން، އެހެންވީމަ، އެ ކަންތައްތައް
ކުރެވޭވަރުވޭތޯ ތި ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތް 8 މިލިއަން ރުފިޔާއިން؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ، ކޯޕަރޭޓް އެފެއާ ޒް އަޙްމަދު މުޞްޢިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބަޖެޓު އެކުލަވާލުމުގެ ތެރޭގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާއެކީގައި ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުންތަކުގައި
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާއި އަޅުގަނޑުމެންނާ އެކީގައި އެއްބަސްވެވުނު އަދަދަކީ 17 މިލިއަން ރުފިޔާ ޙަޤީޤަތުގައި
ސީލިންގއަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބޭފުޅުންގެ އޭގެފަހުން މި އޮފީސްތަކަށް ސީލިންގތައް ކަނޑައަޅުއްވާފައި
ފޮނުއްވިއިރުގައި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތީ 8 މިލިއަން ރުފިޔާ ހުށަހަޅުއްވާފަ. 8 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ސީލިންގއެއް
ކަނޑައަޅުއްވާފަ. ދެން، އެހެންވެ މި ދެންނެވީ އަޅުގަނޑުމެން ޖެހުނީ 17 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު 8 މިލިއަނަށް،
އެއީ 8 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ސީލިންގއަށް ނުފެތެންޏާމު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓް މި ޕްރޮސެސްގެ ތެރެއިން
ސަބްމިޓްކުރެވޭކަށް ނޫން އޮންނަނީކީ. އެހެންވީމަ، އެވަރަށް ތިރިކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެން ސަބްމިޓުކުރަން މި ޖެހުނީ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތި ބޭފުޅުން ކިތައް މުވައްޒިފުން ތިބޭތޯ؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ، ކޯޕަރޭޓް އެފެއާ ޒް އަޙްމަދު މުޞްޢިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރު ތިބޭނީ 19 މުވައްޒަފުން.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، މިހާރު ތި ބޭފުޅުންގެ މި އޮތް ފެންނަނީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީއާ އެއްކޮށް ވާހަކަދެކެވެމުންދާ ކަމަށް،
ވިލިނގިލީގައި އިމާރާތްކޮށްފައިވާ އަމަންހިޔާ ތި ބޭފުޅުންނާ ހަވާލުވާ ގޮތަށް. ދެން، އެ ތަނަށް 3 މުވައްޒިފުން
90

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ބޭނުންވާ ކަމަށް ތި ވިދާޅުވަނީ. ދެން، ހަމަ އެ 3 މުވައްޒިފުން ހަމަ ނަގައިގެން އެކަނި އެ ތަން ހިންގޭނެތޯ؟ އެހެން
ޚަރަދުތައް ކިހިނެއްތޯ އެ ތަން؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަމަންހިޔާ ހިންގުމަކަށް ނޫން 3 މުވައްޒަފުން އަޅުގަނޑުމެން. މިހާރު އަމަންހިޔާ ގާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް
ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީން އެބަ ކުރައްވާ. ދެން، އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ މިހާރު އެ ޕޮލިސީ ޑިސިޝަންއާ ހަމައަށް
އައުމާއެކީގައި ހުރިހާ ރިސޯސަސްއަކާއި ހުރިހާ ސްޓާފުންނާއެކީގައި އަމަންހިޔާ އެފް.ޕީ.އޭގެ ބެލުމުގެ ދަށަށޭ އަންނާނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އޮތޯރިޓީގައި މި އޮތް ހުރިހާ ދުވަހަކު މޮނިޓަރިންގ ރޯލެއް މި އަދާކުރަނީ. އެހެންވީމަ، އޮތޯރިޓީގައި
ޚިދުމަތް ދިނުމަކަށެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ވަގުތަކު ޝެލްޓަރއެއް ޚިދުމަތްދޭކަށެއް މުވައްޒަފުންނެއް ނުއެއް ތިބޭނެ.
އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން 3 މުވައްޒަފުންނަކީ އޮތޯރިޓީގެ އިންޓަރނަލް ސްޓްރަކްޗަރއަށް ހޯދަން ބޭނުންވާ 3
ސްޓާފުން، މި އަމަންހިޔާ ހިންގުމުގައި މި ގައިޑެންސާއި ދެން، އެހީތެރިކަން ޕްރޮވައިޑްކޮށްދިނުމަށް.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، މިހާރު ތި ބޭފުޅުން ތި ލިބިވަޑައިގެންފައިވާ 7.3 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއަށް ދެން މިނިމަމް ކިހާވަރެއް
ލިބިވަޑައިގެންތޯ ތި ބޭފުޅުންނަށް މިހާރު ކުރަން މިހިރަ ހުރިހާ ކަމެއް ނުވާނެ އިނގޭތޯ. ވަރަށް ބޮޑަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މުޅި ދުނިޔެއަށް ވެސް މި އޮތީ ވަރަށް ބޮޑު ފައިނޭންޝަލް ތާށްޓެއް އައިއްސަ. އެހެންވީމަ،
ރާއްޖެއަށް އަދި ނިސްބަތުން ބަލާއިރު ވަރަށް ބޮޑު ތާށިކަމެއްގައި މިއުޅެނީ. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތް
ގެންދަން، 7.3 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ކިހާވަރެއް އިތުރުކޮށްގެންތޯ ތި ބޭފުޅުންނަށް ގެންދެވޭނީ އެ މަސައްކަތް؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ، ކޯޕަރޭޓް އެފެއާ ޒް އަޙްމަދު މުޞްޢިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޓްލީސްޓް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ފަށާފައި މި އޮތް ދިރާސާގެ މަސައްކަތަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލަފާކުރެވޭ 4.5
މިލިއަން ރުފިޔާ އެއީ ވަރަށް މުހިންމު އެއްޗެއް. އަންނަ އަހަރު ހަމަ އެ މަސައްކަތް ނިންމާލަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެ އެހާވަރު ބޭނުންވާން. ދެން، އޭގެ އިތުރަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މިހާތަނަށް ވެސް އެފް.ޕީ.އޭ ހިންގުމުގައި މި
އެފް.ޕީ.އޭގެ ޕްރޮގުރާމްސްތައް ހިންގުމަށް ހަމަ ޑޯނަރ ފަންޑިންގގެ އެހީތެރިކަން އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް
ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ހަމަ ޓްރައިކުރަން ލިބޭތޯ. ދެން، އެގޮތަށް ހަމަ އަންނަ އަހަރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ޑޯނަރ ފަންޑިންގގެ އެހީތެރިކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭތޯ މަޝްވަރާތައް މިހާރުއްސުރެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
91

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
އެބަ ކުރިއަށްގެންދަން. އެހެންނަމަވެސް، ޑޯނަރ ފަންޑިންގ ވެސް މިހާރު ކުރިން މީގެ ގާތްގަނޑަކަށް 5 ނޫނީ 10
ވަރަކަށް އަހަރު ކުރިން ރާއްޖެއަށް ލިބޭކަހަލަ ގޮތަކަށެއް ނޫން މިހާރު ލިބެނީއެއް. ވަކިކަހަލަ މަސައްކަތްތަކަކަށް
ލިބެނީ ވެސް. އެހެންވީމަ، ޑޯނަރ ފަންޑިންގ ހޯދުމުގައި ވެސް ދަތިތަކެއް އެބަހުރި.
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަމަ އިތުރުކޮށްލާނަން، މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ވާހަކަދައްކަން، އޭ.ޑީ.ބީ އާއި ދެން، ވޯލްޑް ބޭންކު
އަދި ހަމަ ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީއާ ޑޯނަރ ފަންޑިންގ ހަމަޖެހޭތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތަކަށް.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، އެއީ ތި ވިދާޅުވަނީ ޔޫ.އެން އޭޖެންސީތަކަށް. އިތުރު އޭޖެންސީތައް ހުރޭ ނޫންތޯ މިހާރު އަނެއްހެން އެކިއެކި
ޤައުމުތަކުގައި ހިންގާ އަމިއްލަ އެކަހަލަ އޭޖެންސީތައް، ނެޝަނަލް އެޖެންސީ؟ އެކަހަލަ އެއްވެސް އޭޖެންސީއަކަށް
ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަންތޯ؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެން ނުހުންނާނެ ޑޮމެސްޓިކް ވަޔަލެންސުގެ މަސައްކަތް ކުރާ ބޭރުގެ އިތުރު ބަޔަކާއެކީގައެއް
އަނެއްހެން ކޮމިއުނިކޭޓުކޮށްފަކައެއް. އެކަމަކު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްލޭނަކީ މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން
ސްޓޭކްހޯލްޑަރ ރިލޭޝަންސް އޮފިސަރއެއްގެ މަޤާމަށް ސްޓާފަކު ޢައްޔަނުކޮށްގެން ހަމަ އައިޑެންޓިފައިކުރުން، އެހެން
ޤައުމުތަކުގައި ހުރި ޑޮމެސްޓިކް ވަޔަލެންސަށް ވޯކްކުރާ އޯގަނައިޒޭޝަންސްތަކާއި، އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ދެވޭނީ ކޮންކަހަލަ އެހީތެރިކަމެއްތޯ ބެލުން. ދެން، މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މި މަސައްކަތް ކުރެވެނީ
ރާއްޖޭގައި ގާއިމުކޮށްފައި ހުރި އިންޓަރނޭޝަނަލް ބޮޑީސްއާއެކީގައި. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެއީ އަޅުގަނޑުމެން 2019
ގައި އަސްލުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިންޓަރނޭޝަނަލް ކޮންސަލްޓެންޓްސްއިން ވެސް ހަޔަރކޮށް، އެގްރިމެންޓްތަކާއި
އެއްޗިހި ލޯކަލް ކޮންސަލްޓެންޓުންނާއި އިންޓަރނޭޝަނަލް ކޮންސަލްޓެންޓުންގެ ޓީމަކާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން މި
މަސައްކަތްކުރަނީ. އެހެންވީމަ، އެއްކަލަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންޓްރެކްޓް ވެސް އެހެން އެހާ ބޮޑަކަށެއް ދިގު ދަންމައެއް
ނުލެވޭނެ މި މަސައްކަތް ނުނިންމައެއް، އެހެންވެގެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
92

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިތުރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ސުވާލެއް، އާދެ! އަޅުގަނޑު މާފަންނު މެދު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ރަޝީދަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު އޮތޯރިޓީގައި މިއީ ކިހާ ސްޓާފުންނެއް މަސައްކަތްކުރޭތޯ އިނގޭތޯ.
އެންމެ ބޮޑު ޚަރަދެއް ހިނގަނީ، ހޭދަވަނީ ކޮން ކަންތައްތަކަށްތޯ؟ އޮފީސް އިމާރާތުގެ، އެއީ އަމިއްލަ އިމާރާތެއްތޯ؟
ނުވަތަ ކުއްޔަށް ހިފާފައި ހުރި އިމާރާތެއްތޯ؟ ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގައި މި ވެބްސައިޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބަ ފެނޭ ތަސައްވަރާއި ވަރަށް ބޮޑަށް މި އެކިއެކި ދާއިރާތަކާ ގުޅިފައި، ބޯޑު މެންބަރުންނާއި ކޮމިޓީތަކާއި އެހެން
ވަރަށް ބައިވަރު އެބަފެނޭ. މި އޮތޯރިޓީ މީގައި މި ބަޖެޓް މި ހިމެނޭ މި އޮތޯރިޓީއަށް ހޭދަވާ ފައިސާއަކީ ކޮބައިތޯ؟
ކޮބައިތޯ އެންމެ ބޮޑަށް އިސްކަންދޭ، ތި ފާހަގަކުރާ ނުކުތާއަކީ ؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރ، ކޯޕަރޭޓް އެފެއާ ޒް އަޙްމަދު މުޞްޢިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޮތޯރިޓީގައި މަސައްކަތް ކުރަނީ 19 މުވައްޒަފުން. އޮތޯރިޓީއަކީ ރައީސް ޢައްޔަނުކުރައްވާ 7 މެންބަރުންގެ ބޯޑެއް މި
އޮންނަނީ އޮތޯރިޓީ ގަވަރންކުރަން. ދެން، އޮތޯރިޓީގެ އެންމެ އިސް ހެޑެއްގެ ގޮތުގައި ހުންނަވާނީ ސީ.އީ.އޯ. ދެން،
ޑެއިލީ ހަމަ އޮތޯރިޓީ ހިންގާ ބަލަހައްޓަވާނީ ސީ.އީ.އޯ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އޮތޯރިޓީ
އެސްޓައިބްލިޝްވީއްސުރެން ސަރުކާރުގެ އިމާރާތެއްގައެއް ނޫން އޮތޯރިޓީ ހިންގަނީ. މިދިޔަ 7 އަހަރު އޮތޯރިޓީ
ހިންގާފައިވަނީ ހ. ފުލިދޫ ގޭގައި. މި އަހަރު ޖަނަވަރީން ފެށިގެން ހ. މައިޒާން ދޮށުގެއަށް އޮތޯރިޓީގެ އޮފީސް
ބަދަލުވެފައި މިއިނީ. ދެން، ރިކަރަންޓު ޚަރަދުގެ ތެރެއިން ހަމަ ބޮޑު ބައެއް، އެއީ އިމާރާތުގެ ކުއްޔަށް ޚަރަދުވާ
ބައެއް އިނގޭތޯ. އެއް ލައްކަ ތިރީސްހާސް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! 4000 އަކަފޫޓު.
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން، އަޅުގަނޑު އެޑްކޮށްލަން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޯޑަކީ ސިޓިންގ ބޯޑެއް. އެހެންވީމާ، ބޯޑަކަށް ނޫން، ހަމަ މި
މުވައްޒަފުންނަށާއި ކުއްޔަށް، ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ. އޭގެ އިތުރަށް ދެން މި ހިނގާ ޚަރަދުތައް އަޅުގަނޑުމެން
ޕްރޮގްރާމަށް މި އެލޮކޭޓްކުރަނީ ދެން ފައިސާ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ އިމާރާތުގެ
އެގްރިމެންޓް ހަމަވުމާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ލިޔަން މިނިސްޓްރީއަށް، މި އިމާރާތަކުން، ސަރުކާރުގެ އިމާރާތަކުން
ލިބޭތޯ ޖާގައެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭތީވެ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުއްޔަށް ހިފައިގެން އޮފީސް ހިންގަނީ.
93

2021 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ނޮވެންބަރު 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ގާނޫނުގެ 55 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެބައޮވޭ، އަނިޔާގެ
ޝިކާރައަކަށްވާ މީހުންނަށް އެހީ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންވާ އެކަށީގެންވާ އަދަދެއްގެ ފައިސާ އެ ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓު
މެދުވެރިކޮށް އޮތޯރިޓީއަށާއި އަދި ފުލުހުންނަށް ކަނޑައަޅައި ދޫކުރަންވާނެއޭ. އެހެންވީމަ، މިހާރު މި އޮތް 7.3
މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އެ ކަމަށް ކިހާވަރެއްތޯ ތި ބޭފުޅުންނަށް އެލޮކޭޓުކުރެވިފައި އޮތީ؟
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރ އާމިނަތު ލީނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
7.3 މިލިއަންގެ ތެރެއިން މި 4.1 މިލިއަންއަކީ މުސާރައާއި ޢިނާޔަތާއި ޕެންޝަން. ދެން، 1.5 އެއީ ތަނުގެ ކުލި.
އޭގެފަހުން ދެން، މި ބާކީވަނީ 1.6. އެއީ ހަމަ މި ފޮޅައި ސާފުކުރާ އަދި އިތުރު ރިކަރަންޓު ޚަރަދުތަކަށް
ބޭނުންކޮށްފައި އަދި ޕްރޮގުރާމް ހިންގަން ވެސް އޮތް ފައިސާއަކީ. އެހެންވީމާ، އެއަކުންނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ނުވާނެ، އަޅު ގަނޑުމެން ރާވާފައި ހުރި މަސައްކަތްތައް ކުރާކަށެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ދެން، އަޅުގަނޑު މި ބައްދަލުވުމުގައި ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ހިއްސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރު
އަދާކުރަން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު މި ހިސާބުން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ނިންމާލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ
ވަޑައިގެންދެއްވީތީވެ.
____
94